

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TARİH EĞİTİMİ BİLİM DALI

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE GİRESUN'DA EĞİTİM
(1950-1960)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kemal TELLİ

TRABZON
Eylül, 2019

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR ANABİLİM DALI
TARİH EĞİTİMİ BİLİM DALI

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE GİRESUN'DA EĞİTİM
(1950-1960)

Kemal TELLİ

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek Lisans Unvanı
Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Danışmanı
Prof. Dr. Rahmi ÇİÇEK

TRABZON
Eylül, 2019

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 30 / 09 /2019

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Rahmi ÇİÇEK

Üye : Doç. Dr. Gülçin DİLEK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet AKPINAR

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Enstitü Müdürü**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Kemal TELLİ
30 / 09 / 2019

ÖNSÖZ

Demokrat Parti Dönemi'nde Giresun'da Eğitim (1950-1960) konulu bu çalışma, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Çalışmamda katkı sağlayan belgelerin temini sırasında bana yardımcı olan Milli Kütüphane bünyesinde faaliyet gösteren Samsung Dijital Kütüphane ve Süreli Yayınlar Koleksiyonu birimi çalışanları ile Giresun İl Halk Kütüphanesi Kent Arşivi personeline teşekkür ederim.

Çalışmamın hazırlık sürecinde danışmanlığımı üstlenerek, hem tez konusunun belirlenmesinde hem de çalışmanın yürütülmesinde bilgi ve deneyimleri ile bana yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Rahmi Çiçek'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca hayatım boyunca, benden maddi-manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eylül, 2019
Kemal TELLİ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET	viii
ABSTRACT	x
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	4
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	5
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1. 4. Sayıtlar	5
1. 5. Tanımlar	6
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	7
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	7
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	10
3. YÖNTEM	12
3. 1. Araştırma Modeli	12
3. 2. Evren ve Örneklem.....	12
3. 3. Verilerin Toplanması.....	12
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları	12
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci	13
3. 4. Verilerin Analizi.....	13
4. BULGULAR.....	14
4. 1. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Türkiye'de Eğitimin Genel Durumu	14
4. 1. 1. Atatürk Dönemi'nde Eğitim Genel Durumu.....	14
4. 1. 2. İsmet İnönü Dönemi	20
4. 2. Demokrat Parti Dönemi (1950-1960) Türkiye'de Eğitim Genel Durumu	26
4. 2. 1. Demokrat Parti Kuruluşu ve İktidar Oluşu.....	26
4. 2. 2. Demokrat Parti'nin Eğitim Anlayışı	28
4. 2. 2. 1. Demokrat Parti Programında Eğitim	28

4. 2. 2. 2. Demokrat Parti Hükümet Programlarında Eğitim	30
4. 2. 2. 2. 1. Birinci Adnan Menderes Hükümeti'nde Eğitim (22 Mayıs 1950 - 9 Mart 1951)	30
4. 2. 2. 2. 2. İkinci Adnan Menderes Hükümeti'nde Eğitim (9 Mart 1951 – 17 Mayıs 1954)	31
4. 2. 2. 2. 3. Üçüncü Adnan Menderes Hükümeti'nde Eğitim (17 Mayıs 1954–9 Aralık 1955)	32
4. 2. 2. 2. 4. Dördüncü Adnan Menderes Hükümeti'nde Eğitim (9 Aralık 1955 – 25 Kasım 1957)	33
4. 2. 2. 2. 5. Beşinci Adnan Menderes Hükümeti'nde Eğitim (25 Kasım 1957- 27 Mayıs 1960).....	34
4. 2. 2. 3. Demokrat Parti Kadrolarının Eğitim Görüşleri	35
4. 2. 3. Demokrat Parti Dönemi'nde Eğitim Alanında Yeniden Yapılanma Hareketleri.....	37
4. 2. 3. 1. Milli Eğitim Şuraları.....	37
4. 2. 3. 1. 1. V. Milli Eğitim Şurası	37
4. 2. 3. 1. 2. VI. Milli Eğitim Şurası	40
4. 2. 3. 2. Halkevlerinin Kapatılması	42
4. 2. 3. 3. Köy Enstitüleri'nin Kapatılması	43
4. 2. 3. 4. İmam-Hatip Okullarının Yeniden Açılması	45
4. 2. 3. 5. Yüksek İslam Enstitüsü'nün Kurulması	46
4. 2. 4. Demokrat Parti Döneminde Eğitime Ayrılan Bütçe	47
4. 2. 4. 1. İlköğretim İçin Ayrılan Bütçe	47
4. 2. 4. 2. Ortaöğretim İçin Ayrılan Bütçe	50
4. 2. 4. 3. Mesleki ve Teknik Eğitim İçin Ayrılan Bütçe.....	54
4. 2. 5. Demokrat Parti Döneminde İlköğretim.....	56
4. 2. 6. Demokrat Parti Döneminde Ortaöğretim	64
4. 2. 7. Demokrat Parti Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitim	73
4. 3. Demokrat Parti Dönemi'nde Giresun'da Eğitim.....	80
4. 3. 1. Giresun İli'nin Demografik Yapısı	80
4. 3. 2. Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular	82
4. 3. 2. 1. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun'da Eğitimin Genel Durumu.....	82
4. 3. 2. 2. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun'da İlköğretim.....	83
4. 3. 2. 3. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun'da Ortaöğretim	87
4. 3. 2. 3. 1. Ortaokullar	87
4. 3. 2. 3. 2. Liseler	88

4. 3. 3. Demokrat Parti Dönemi (1950-1960) Giresun İli'nde Eğitimin Genel Durumu	90
4. 3. 4. İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular	94
4. 3. 4. 1. Demokrat Parti Döneminde Giresun'da İlköğretim	94
4. 3. 5. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular	98
4. 3. 5. 1. Demokrat Parti Döneminde Giresun'da Ortaöğretim	98
4. 3. 5. 1. 1. Ortaokullar	98
4. 3. 5. 1. 2. Liseler	100
4. 3. 6. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular	102
4. 3. 6. 1. Demokrat Parti Döneminde Giresun'da İlköğretim Kademesindeki Oransal Değişim	102
4. 3. 6. 2. Demokrat Parti Döneminde Giresun'da Ortaöğretim Kademesindeki Oransal Değişim	103
4. 3. 7. Demokrat Parti Giresun Milletvekilleri ve Eğitim Durumları	105
5. TARTIŞMA	108
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	111
6. 1. Sonuçlar	111
6. 1. 1. Birinci Alt Amaca Yönelik Sonuçlar	111
6. 1. 2. İkinci Alt Amaca Yönelik Sonuçlar	111
6. 1. 3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Sonuçlar	112
6. 1. 4. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Sonuçlar	112
6. 2. Öneriler	113
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	113
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	113
7. KAYNAKLAR	114
8. EKLER	122
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ	126

ÖZET

Demokrat Parti Döneminde Giresun'da Eğitim (1950-1960)

Bu çalışma, 1950 yılından 1960'a kadar iktidarda bulunan Demokrat Parti hükümetlerinin uyguladığı eğitim politikalarının Giresun iline yansımalarını konu almış, ilköğretim ve ortaöğretim kademeleriyle sınırlandırılmıştır. Çalışmada, Giresun ilindeki okullaşma durumları, açılan bu okulların türleri, öğretmen sayıları, öğrenci sayıları, bir öğretmenin eğitim verdiği ortalama öğrenci sayıları, bir okulda öğrenim gören ortalama öğrenci sayıları, okul ve cinsiyetlerine göre öğretmen, öğrenci ve diploma alan öğrencilerin sayıları gibi veriler derlenerek Demokrat Parti Dönemi'nin eğitim faaliyetlerine ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma, geçmişteki bir duruma ışık tutmayı amaçladığından, araştırmada "*Tarihsel Araştırma Yöntemi*" kullanılmıştır. Bu araştırmanın evreni, Türk demokrasi tarihinde, çok partili siyasal yaşama geçişte bir basamak olan ve 1950 ile 1960 yılları arası dönemde ülke yönetimini elinde bulunduran Demokrat Parti'nin, uyguladığı eğitim politikalarının etkilerinin inceleneceği "Giresun ili"dir. Araştırmada Tarihsel Araştırma Yöntemi kullanıldığı için, öncelikle konuya ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra doküman incelemesi yoluyla dönemle ilgili yazılı materyaller incelenmiştir. Bu amaçla 1950-1960 yılları arasındaki parti ve hükümet programları, arşiv belgeleri ve yine o döneme ait Demokrat Parti ve Giresun ilini konu edinen kitap, dergi, makale ve süreli yayınlar incelenmiştir. Elde edilen veriler araştırmanın amacını açıklayabilirliğine göre değerlendirilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, Demokrat Parti Dönemi'nde, Giresun ilinde eğitim alanında karşılaşılan sorunların başında okul binalarının ve bu okullarda görevli öğretmen sayılarının yetersiz oluşu gelmektedir. Yine bu dönemde eğitim alanında yapılan çalışmaların daha çok ilköğretim alanına yansıdığı anlaşılmaktadır. İlköğretimi yurdun her köşesine yayma politikası, Giresun'da da kendisini göstermiş ve okullaşma oranı il nüfusunun büyük bölümünün yer aldığı kırsal kesimde yoğunlaşmıştır. Bütün uğraşlara rağmen, yapılan çalışmalar artan nüfusun eğitim ihtiyacını karşılayamamıştır.

Giresun'da, gelir düzeyinin düşük oluşu, küçük yaşta evlilik, gelenek ve görenekler, toplumun hayata bakış açısı gibi sebeplerle ilkokulu bitiren öğrencilerin ortaöğretime devam etme eğilimi oldukça düşüktür. Bu dönemde açılan ortaokulların sayısında önemli

bir gelişme yaşanmamıştır. Bununla birlikte, lise düzeyinde eğitim veren kurumların sayısı açısından da Demokrat Parti, Cumhuriyet Dönemi'nin gerisinde kalmıştır.

Anahtar Kelimeler: Demokrat Parti, Giresun, Eğitim

ABSTRACT

Education in Giresun at the Period of Democrat Party

This paper covers how the reflection education policy executed by the Democrat Party, which stayed in power between 1950-1960, in Giresun and it is restricted from primary and middle school levels. The work attempts to clear up the education activities by collecting data about schooling in Giresun, type of schools, number of teachers, the average number of students per teacher, the average number of students per school, teachers by gender and school, number of students and graduates.

Due to the purpose of illuminating a fact in the past, 'the Historical Research Method' is used for this paper. The main subject of this work is the province of Giresun through the education policy of the Democrat Party which holds the power between the period of 1950-1960 that is an important milestone in the Democracy History of Turkey due to transition to a multi-party system. Due to the Historical Research Method, literature research was done in the first place. After comprehensive literature research, written sources were investigated by reviewing documents. For this purpose, archive documents, government action reports from the period of 1950-1960 were studied as well as magazines, books, articles and periodical publications that are related to Giresun. The acquired documents are evaluated in accordance with the relation and ability to explain the purpose of the research.

As a result of research, the main reason for the problems in education in Giresun is identified as the lack of school buildings and a sufficient number of teachers. Furthermore, it is also seen that most of the activities for education are related to primary school education. The policy of spreading primary schools to every corner of the land is also observed in Giresun as well that the biggest ratio of schooling is seen in the rural areas where the population is high. In spite of all these attempts, it couldn't meet the need for the education of the growing population.

The tendency of attending school after primary school is pretty low in Giresun due to low income, marriage in early ages, traditions and life perspectives of society. In this period, there is not a significant change in the number of middle schools. Furthermore, Democrat party got behind of Republic Period in terms of the number of Schools for the High School Education.

Keywords: Democrat Party, Giresun, Education

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	DP Döneminde Eğitim Konulu Bilimsel Çalışmaların Listesi	7
2.	Atatürk Dönemi İlköğretimde Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (TÜİK, İstatistiksel Göstergeler,1923-2009).....	17
3.	Köy Enstitüleri Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (Wofford, 1952).....	23
4.	İsmet İnönü Dönemi İlköğretimde Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (TÜİK, İstatistiksel Göstergeler,1923-2009).....	24
5.	Demokrat Parti Dönemi'nde Eğitim İçin Ayrılan Yıllık Bütçe (Baytal, 2007).....	47
6.	DP Döneminde Köy Okullarının Yapımı ve Onarımı İçin Bütçeden Ayrılan Ödenek (CDA 030 01 91 568 12).	48
7.	DP Döneminde Yıllara Göre İlköğretim İçin Genel Eğitim Bütçesinden Ayrılan Miktar (CDA 030 01 91 570 1).	49
8.	DP Döneminde Yeniden Yapılan Lise ve Ortaokul Binaları (CDA 030 01 91 570 1).....	50
9.	Dernekler ve hükmi şahıslar tarafından yaptırılan lise ve ortaokul binaları (CDA 030 01 91 570 1).	51
10.	Büyük Tamir Gören Kolej, Lise, Ortaokul ve İmam-Hatip Okulu Sayıları (CDA 030 01 91 570 1).	52
11.	Küçük Tamir Gören Kolej, Lise, Ortaokul ve İmam-Hatip Okulu Sayıları (CDA 030 01 91 570 1).	53
12.	DP Döneminde Ortaöğretim İçin Genel Eğitim Bütçesinden Ayrılan Miktar (CDA 030 01 91570 1).....	54
13.	Mesleki ve Teknik Eğitim İçin Genel Eğitim Bütçesinden Ayrılan Miktar ve Artış Miktarı (CDA 030 01 91 570 1)	55
14.	Yıllara Göre İlköğretimdeki Öğrenci Sayıları (CDA 030 01 91 570 1).....	61
15.	Yıllara Göre İlköğretimdeki Mezun Öğrenci Sayıları (CDA 030 01 91 570 1).....	62
16.	Yıllara Göre İlköğretimdeki Okul Sayıları (TÜİK, İstatistiksel Göstergeler, 1923-2009, 2010)	62

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
17.	Yıllara Göre İlköğretimdeki Öğretmen Sayıları (TÜİK, İstatiksel Göstergeler, 1923-2009)	63
18.	Yıllara Göre Ortaöğretimdeki Öğrenci Sayıları (CDA 030 01 91 570 1).....	70
19.	Yıllara Göre Ortaöğretimden Mezun Olan Öğrenci Sayıları (CDA 030 01 91 570 1)	71
20.	Yıllara Göre Lise, Kolej, Ortaokul ve İmam-Hatip Okulu Sayıları (CDA 030 01 91 570 1)	72
21.	Yıllara Göre Ortaöğretimdeki Öğretmen Sayıları (CDA 030 01 91 570 1).....	73
22.	Yıllara Göre Mesleki ve Teknik Okullarda Öğrenci Sayıları (CDA 030 01 91 570 1).....	76
23.	Yıllara Göre Mesleki ve Teknik Okullarda Öğretmen Sayıları (CDA 030 01 91 570 1)	77
24.	Yıllara Göre Mesleki ve Teknik Eğitimde Okul Sayıları (CDA 030 01 91 570 1).....	77
25.	Yıllar İtibariyle Giresun ve Türkiye Nüfusu ve Artış Oranları (Giresun 1967 İl Yıllığı)	80
26.	Giresun Şehir ve Köy Nüfusları (Giresun 1967 İl Yıllığı)	81
27.	Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun Köy İlkokulları'nın Öğrenci Sayıları.....	83
28.	Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun'da İlköğretim Okul Sayıları (Giresun İli Eğitim Belgeseli,1998)	85
29.	Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun'da İlköğretimdeki Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (Giresun İli Eğitim Belgeseli,1998)	86
30.	Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun'da Ortaokulların Öğretmen, Öğrenci ve Okul Sayıları (Gürsoy, 2000).....	87
31.	DP Dönemi'nde Giresun İlinin Okur- Yazar Durumu (Giresun 1973 İl Yıllığı)	90
32.	DP Döneminde Giresun'da İlkokulların Öğrenci ve Mezun Sayıları (Giresun 1973 İl Yıllığı).....	94
33.	DP Döneminde Giresun'da İlkokulların Okul ve Öğretmen Sayıları (Giresun 1973 İl Yıllığı).....	96
34.	DP Döneminde Giresun'da İlkokulların Yerlerine ve Öğretmenlerine Göre Dağılımı (Giresun 1973 İl Yıllığı)	97

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
35.	DP Döneminde Giresun'da Ortaokullarda Öğrenci Sayıları (Giresun 1973 İl Yıllığı).	98
36.	DP Döneminde Giresun'da Ortaokulların Okul ve Öğretmen Sayıları (Giresun 1973 İl Yıllığı).....	99
37.	DP Döneminde Giresun'da İlkokul Sayıları İle İlkokullardaki Öğretmen Sayıları (Veriler Giresun 1973 İl Yıllığından Derlenmiştir).....	102
38.	DP Döneminde Giresun'daki İlkokullarda Öğrenim Gören ve Mezun Olan Öğrenci Sayıları (Veriler Giresun 1973 İl Yıllığından Derlenmiştir).....	103
39.	DP Döneminde Giresun'da Ortaokul Sayıları İle Ortaokullardaki Öğretmen Sayıları (Veriler Giresun 1973 İl Yıllığından Derlenmiştir).....	103
40.	DP Döneminde Giresun'daki Ortaokullarda Öğrenim Gören ve Mezun Olan Öğrenci Sayıları (Veriler Giresun 1973 İl Yıllığından Derlenmiştir).....	104
41.	1950-1960 Dönemi Milletvekillerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımı (Altan,2008)	105
42.	Üniversite Mezunlarının Kendi İçerisindeki Dağılımı (Altan,2008)	105
43.	Demokrat Parti Giresun Milletvekillerinin Eğitim Düzeyleri (Veriler TBMM Albümünden Derlenmiştir)	106

KISALTMALAR LİSTESİ

- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri
Ak. : Akademi
CDA : Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri
Bil. : Bilimler
DP : Demokrat Parti
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
Mv. : Milletvekili
İkt. : İktisadi
İl. : İlimler
Tic. : Ticari
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
vd. : Ve diğerleri

1. GİRİŞ

Eğitim, toplumsal değişim sürecinde, yeniliklerin benimsenip, kabul edilmesinde en etkili yol olmuştur. Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasının ardından, yeni kurulan devleti cumhuriyet rejimine uygun bir hale getirebilmek için bir dizi inkılap yapılmıştır. Yapılan bu inkılapların, topluma ulaştırılmasında en kısa yol ise eğitim olmuştur.

Cumhuriyet Dönemi'nde eğitime biçilen rol, memleketin gelişmesine engel olan uygulamaların kaldırılmasında ve Türk toplumunun çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştırılmasında etkili olan Türk inkılabının, halk kitleleri tarafından benimsenmesi ve kabul edilmesi meselesi olmuştur. Bununla birlikte eğitime, toplumsal ve ekonomik kalkınmada ihtiyaç duyulan nitelikli insan yetiştirme görevi de verilmiştir. Bu sebeple cumhuriyetin ilanından sonra hem genel eğitime hem de halk eğitimine büyük önem verilmiş, Atatürk inkılaplarını yaşatıp yaygınlaştıracak olan eğitim alanında köklü değişikliklere gidilmiştir.

Milli Mücadele devam ederken, eğitimin genel durumunu tespit etmek ve eğitim alanında yapılacak olan değişimlere bir yön verebilmek için 15 Temmuz 1921 tarihinde Ankara'da I. Maârif Kongresi toplanmıştır (Akyüz, 2008). Eğitim tarihimiz açısından büyük öneme sahip olan kongreye katılım oldukça yüksek olmuştur. Kongrede alınan kararlar ise cumhuriyetin ilanından sonra eğitim alanında yapılacak olan değişiklikler için bir temel oluşturmuştur.

Cumhuriyet Türkiye'si, Osmanlı'dan oldukça kötü bir eğitim mirası devralmıştır. Atatürk Dönemi'nin başlıca eğitim sorunlarını; okuryazar oranının düşüklüğü, okullaşma oranının ve eğitim kadrosunun yetersizliği ile eğitimin finansmanı sorunu oluşturmuştur. Savaş döneminde birçok okul kapatılmış ve eğitim kadrosunun da büyük bir kısmı savaşta hayatını kaybetmiştir (Karagözoğlu, 1985). Yine bu dönemde, kaynakların büyük bir kısmı memleket savunmasına ayrıldığı için eğitim alanında istenilen değişimler kolay olmamıştır.

Bütün bu zorluklara rağmen, hemen her alanda olduğu gibi eğitim konusunda da hızlı bir değişim meydana gelmiştir. Eğitim alanında yapılan ilk iş, Osmanlı Devleti'nden devralınan karmaşık eğitim yapısını ortadan kaldırılmak ve eğitim öğretim birliğini sağlamak için 3 Mart 1924 tarihinde Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nu çıkarmak olmuştur (Boran, 2000). Böylece geleneksel eğitim kurumlarına son verilmiş ve bütün eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığının çatısı altında toplanmıştır.

Eğitim alanında gerçekleştirilen diğer bir yenilik ise, 3 Kasım 1928 tarihinde yürürlüğe giren "Türk Harfleri Hakkındaki Kanun" (Başgöz, 1995) ile yeni Türk harflerinin kabulü olmuştur. Harf devriminden sonra yeni harfleri halka daha kolay ve çabuk öğretebilmek amacıyla Millet Mektepleri açılmıştır (Ergün 1982). Bu yeniliklere, Türkiye

Cumhuriyeti'nin eğitim politikalarının belirlendiği Heyet-i İlimiye toplantılarını da ekleyebiliriz.

Atatürk Dönemi'nde, ilköğretim eğitimin temelini oluşturmuştur. Çünkü nüfusun çoğunluğunun kırsal kesimde yaşadığı Türk toplumuna, Atatürk devrimlerini ulaştırmanın ve yapılan inkılapları halka benimsetmenin en kolay yolu olarak ilköğretim görülmüştür. İsmet İnönü Dönemi'nde, eğitim alanında yapılan inkılaplar katı bir şekilde uygulanmaya devam edilmiştir. Bu dönem, Atatürk Dönemi'nde uygulanan eğitim politikalarının devamı niteliğindedir.

İsmet İnönü Dönemi'nde, Atatürk Dönemi'nden farklı olarak, eğitim üzerinde etkili olan hakim görüş Hümanizm olmuştur. Hümanizm, eski Yunan ve Roma Medeniyetine inmek olarak tanımlanmıştır. Bu kültürü yaymak amacıyla bazı liselerde Latince ve Yunanca öğretecek klasik şubeler açılmıştır (Torun, 2002). Ayrıca Batı Klasikleri'nin Türkçeye çevrilebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığının bünyesinde Tercüme Büroları kurulmuştur (Sinanoğlu, 1999).

Bu dönemde, eğitim alanında atılan en büyük adım 17 Nisan 1940 tarihinde kabul edilen Köy Enstitüleri Kanunu olmuştur (Meşeci ve Batur, 2008). Nüfusun büyük bir bölümünün yaşadığı kırsal kesimde eğitimin en büyük problemi öğretmen eksikliği olmuştur. Bu kanunla beraber köy ilkokullarının ihtiyaç duyduğu öğretmen kadroları yetiştirilecek ve eğitimde istenilen verim elde edilecektir.

Köy Enstitüleri; okuma imkanı bulamamış, zeki ve yetenekli köy çocuklarının parasız ve yatılı okumalarına olanak sağlamıştır. Böylece köyde büyümüş, köy hayatını bilen çocuklar, bu okullarda teorik ve uygulamalı bir şekilde eğitim görerek yine köye öğretmen olmuşlardır. Bu durum, köylerde eğitim kalitesinin artmasında ve ilköğretimin yurdun büyük bir kısmına yayılmasında etkili olmuştur.

Türkiye'de çok partili hayata geçiş sürecinde, şüphesiz 1950 yılı genel seçimleri büyük önem arz etmektedir. Bu seçimlerde çoğunluğun desteğini alan Demokrat Parti iktidar olmuş ve yirmi yedi yıllık tek parti dönemine son vermiştir. Demokrat Parti iktidara geldikten sonra ülkede önemli bir değişim süreci başlamıştır. Her alanda olduğu gibi Demokrat Parti'nin eğitim politikası da bu değişim sürecinin etkisi altında kalmıştır.

Demokrat Parti, Milli Eğitim Politikasında milli ve manevi değerleri ön planda tutmuştur. Demokrat Parti'ye göre, gençliğe ilmi ve teknik bilgilerin yanında yaşama dair kazanımlar sunmak ve yeni nesli milli, manevi, geleneksel ve insani değerlere göre yetiştirmek gerekmektedir. Eğitimin temel amacı: Genç nesli, Türkiye'yi geliştirmek ve kalkındırmak için verilecek vazifelere, ilmi ve teknik bilgilerin son verilerine göre hazırlamak olmalıdır (Demokrat Parti Tüzük ve Programı, 1949).

Okuryazar oranını arttırmak ve ilköğretimi memleketin her köşesine yaymak isteyen Demokrat Parti, eğitim alanında yaptığı çalışmalarda, en fazla önemi ilköğretim kademesine vermiştir. Demokrat Parti, bu politika doğrultusunda ilköğretimi geliştirmek için yeni bir ilköğretim kanunu hazırlamak istemiştir. Eski kanunların bugünün ihtiyaçlarına cevap verememesi ve eğitim ile ilgili yapılmak istenilen değişikliklere mevcut kanunlarla ulaşmanın mümkün olmaması Demokrat Parti'nin bu düşüncesinde etkili olmuştur.

Hazırlanan kanun tasarısında, okulu olmayan köylerdeki çocukların eğitimi için kurulan yatılı bölge okullarını tekrar düzenleyerek, bu okulların eğitim öğretim faaliyetlerinin daha etkin bir şekilde devam ettirilmesi karara bağlanmıştır. Kanun tasarısıyla getirilen önemli yeniliklerden bir tanesi de "İlçe İlköğretim Müdürlüklerinin" oluşturulmasıdır. Ancak bu kanun tasarısı Demokrat Parti'nin çoğunluğu elinde bulundurmasına rağmen bir türlü meclisten geçirilememiştir. Tasarı ancak 27 Mayıs İhtilali'nden sonra 6 Ocak 1961 (Kılıç, 2008) tarihinde kabul edilmiştir.

Demokrat Parti döneminde ortaöğretim, en çok değişime uğrayan alan olmuştur. Fakat yapılan bu değişiklik ve düzenlemeler belirli bir plan doğrultusunda yapılmadığı için istenilen sonuç elde edilememiştir. Ayrıca bu dönemde ortaöğretim alanında çok ciddi öğretmen ve okul sıkıntısı yaşanmıştır. Okul binaları, sürekli artan öğrenci ve öğretmen sayılarına cevap verememiş, bu durum ortaöğretim kademesinde ikili, üçlü ve hatta dörtlü eğitimin yapılmasına ve eğitimde istenilen verimin alınamamasına neden olmuştur (Durmuşoğlu, 2018).

Demokrat Parti, eğitim ile ilgili sorunların tespit ve çözümü için V. ve VI. Milli Eğitim Şuralarını toplamıştır. Bu dönemde toplanan Milli Eğitim Şuraları, önceden belirlenen tek bir eğitim konusunun ayrıntılı bir şekilde ele alınıp incelenmesi bakımından diğer eğitim şuralarından ayrılır. 1953 yılında toplanan V. Milli Eğitim Şurası, ilköğretim gündemiyle toplanırken (Gezer,2012), 1957 yılında toplanan VI. Milli Eğitim Şurasının gündemini ise mesleki ve teknik eğitim oluşturmuştur (Dinç). Milli Eğitim Şuralarının eğitim konusunun ilköğretim ile mesleki ve teknik eğitim olması, Demokrat Parti'nin her iki eğitim kademesine verdiği önemi göstermektedir.

Demokrat Parti, eğitim alanında yaşanan sorunların tespiti ve bu sorunların çözümünde görüşlerinden yararlanılmak üzere Amerika Birleşik Devletleri'nden (ABD) yabancı uzmanları da ülkeye davet etmiştir (Taşdöven, 2013). Bu durum, Demokrat Parti'nin uyguladığı eğitim politikalarının Amerikan etkisinde kaldığı eleştirilerine neden olmuştur. Ayrıca bu dönemde oluşturulan Eğitim Milli Komisyonu da okullarda incelemeler yapmış ve çalışmalarını raporlaştırarak Milli Eğitim Bakanlığına (M.E.B.) sunmuştur.

Gerek yabancı uzmanların gerekse Eğitim Milli Komisyonunun hazırladığı raporda eğitimin eksik yönleri: Okul binalarının ve ders araç gereçlerinin yetersizliği, ders işlenecek

ortamın sağlıksız olması, okulların kütüphane yönünden eksik olması, öğrencilerin- özellikle kız çocuklarının- okula devam problemi, kırsal kesimde toplumun eği

time karşı olumsuz tutumu, rehberlik hizmetlerinin ve öğretmenlerin pedagojik yetersizliği, müfredatın o dönemin şartlarında eğitimin ihtiyaçlarına cevap verememesi olarak ifade edilmiştir.

Bu sorunların çözümü için getirilen öneriler ise: Okulların bina sorununun çözümü için gerekli çalışmalar devletçe yürütülmeli, okulların ders araç gereçleri ile öğrencilerin ders kitapları devlet tarafından karşılanmalı, ders işlenecek ortamlar daha sağlıklı hale getirilerek öğrenciler için okuma odaları kurulmalı, halk çocukların okula devam etmesi konusunda bilinçlendirilmeli, köyde yaşayan ve imkansızlıklar sebebiyle ilkokuldan sonra öğrenim göremeyen çocuklar için yatılı bölge okulları kurulmalı ve bu okullar parasız olmalıdır, okullarda verilen rehberlik hizmetleri geliştirilmeli ve müfredat günün şartlarına göre yeniden düzenlenmelidir şeklinde sıralanabilir.

Demokrat Parti döneminde, eğitim alanında yaşanan diğer gelişmeleri ise: Halkevlerini kapatılması, Köy Enstitüleri'nin kapatılması, İmam Hatip Okullarının yeniden açılması ve Yüksek İslam Enstitüsünün kurulması olarak karşımıza çıkmaktadır.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Türk siyasi tarihinde bir dönüm noktası olan 1950 seçimlerinde, Demokrat Parti (DP) halkın çoğunluğunun oyunu alarak iktidar olmuştur. Çok partili döneme geçilen bu süreçte, Cumhuriyet Halk Partisi'nden (CHP) yirmi yedi yıllık iktidarı devralan DP, on yıl süreyle ülkeyi yönetmiştir. Bu dönemde, Türkiye'nin iç ve dış politikasında birçok yenilik meydana gelmiştir. Bütün bu yeniliklerden elbette ki eğitim de etkilenmiştir.

Bu çalışmada, Demokrat Parti'nin eğitim anlayışına ve eğitimde uyguladığı politikalara değinilmiştir. Çalışmanın temel amacı, Demokrat Parti'nin uyguladığı eğitim politikalarının Giresun İlinde, ilköğretim ve ortaöğretim alanına yansımalarını değerlendirmek olacaktır. Döneme ait yazılı kaynaklar vasıtasıyla bu amaca ulaşılmaya çalışılacaktır.

Araştırmanın amacı, Demokrat Parti Hükümetleri'nin iktidarda olduğu 1950-1960 yılları arasında uyguladıkları eğitim politikalarının Giresun İline etkilerini tespit etmek olacaktır.

Bu çerçevede, ilgili araştırmayla aşağıdaki alt amaçlar tespit edilmeye çalışılacaktır.

1. Demokrat Parti Dönemi öncesi Giresun İlinde eğitimin genel durumunu tespit etmek,
2. Demokrat Parti hükümetleri'nin uyguladıkları eğitim politikalarının Giresun İlinde, ilköğretim alanındaki etkilerini tespit etmek,

3. Demokrat Parti hükümetlerinin uyguladıkları eğitim politikalarının Giresun İlinde, ortaöğretim alanındaki etkilerini tespit etmek,
4. Demokrat Parti Dönemi'nde Giresun İlinde eğitimin oransal değişimini tespit etmek.

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Alan yazın incelemesi sonucunda, DP Dönemi'ne ilişkin eğitim alanında yapılan çalışmaların o dönemin genel eğitim politikalarını yansıttığı görülmektedir. Ayrıca Ankara, İstanbul, Kocaeli, Trabzon, Antalya, Diyarbakır ve Giresun illeri özelinde de çalışmalar yapıldığını, bu çalışmaların ise dönemin siyasi, iktisadi ve sosyal yapısını yansıttığını görmekteyiz.

Eğitim alanında Giresun İli özelinde Demokrat Parti Dönemi'ni konu alan tek çalışma ise, Elif Durmuşoğlu'nun hazırladığı "Demokrat Parti Dönemi Giresun'da Eğitim ve Tek Parti Dönemi İle Karşılaştırılması" adlı çalışmasıdır. Durmuşoğlu bu çalışmasında Demokrat Parti'nin Giresun'da uyguladığı eğitim politikalarını, tek parti dönemi ile mukayese etmiştir. Ayrıca Aydın Gülşen'in (2014), "Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945–1960)" ile Emel Özder Kesim'in "Menderes Dönemi Giresun'da İktisadi Hayat (1950-1960)" adlı çalışmalarında, DP Dönem'inde Giresun'daki eğitim faaliyetleriyle ilgili bölümler de mevcuttur. Bu çalışmalar, Giresun'da eğitim genel durumu ile ilgili bilgi vermektedirler. Biz de bu çalışmamızda, Demokrat Parti hükümetlerinin Giresun İlinde uyguladıkları eğitim politikalarının ilköğretim ve ortaöğretim alanına etkilerini inceleyerek bu alanda yapılmış olan çalışmaları desteklemeye çalışacağız.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, DP Dönemi'nde (1950-1960) Giresun İlinde, ilköğretim ve ortaöğretim alanında yaşanan gelişmeler ile sınırlıdır. Bu dönem içerisinde eğitimin diğer kademelerindeki faaliyet ve değişiklikler çalışma alanının içerisine dahil edilmemiştir. Bu sebeple çalışma dönemini ve alanını kapsayan hükümet programları, kanunlar, şûralar, süreli yayınlar, tetkik eserler ve makalelerle sınırlıdır.

1. 4. Sayıtlar

Bu araştırma, DP Dönemi'ne ait eğitimle ilgili yazılı belgelere dayanılarak hazırlanmıştır. İncelenen kaynaklardan elde edilen bulguların araştırmanın konusunu açıklamaya yardımcı olacağı varsayılmaktadır.

1. 5. Tanımlar

Demokrat Parti Dönemi: İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Beyannamesi'ni imzalaması (Şahin ve Tunç, 2015) tek parti rejimini temelden sarsmıştır. Savaş yıllarında alınan bir dizi toplumsal, siyasal ve ekonomik tedbirler de halkta hoşnutsuzluğa sebebiyet vermiş ve Türkiye'de artık yeni bir siyasal düzen zaruri hale gelmiştir (Karpaz, 2010). Yaşanan bu gelişmeler CHP içerisindeki muhalefeti ortaya çıkarmış ve 7 Ocak 1946 tarihinde "Demokrat Parti" kurulmuştur (Bakan ve Özdemir, 2013). Demokrat Parti Dönemi, kuruluşundan sonra katıldığı 1950 yılı genel seçimleriyle iktidarı devralan Demokrat Parti'nin 27 Mayıs 1960 İhtilali'na kadar geçen on yıllık sürede ülke yönetimini elinde bulundurduğu dönemi ifade etmektedir.

Eğitim Politikası: Eğitim alanında yapılmak istenilen işlerin ilkeler bağlamında anlaşılır bir duruma getirilmesi, eğitilmesi gereken bireylerin ya da eğitim yoluyla arzu edilen insan modelinin temelinde toplumsal, kültürel, ideolojik ve ekonomik yönlü prensiplerin belirlenmesidir (Özen vd, 2007). Eğitim politikasını, hükümetlerin eğitim alanında izleyecekleri yol olarak da tanımlayabiliriz.

Hükümet Programı: Hükümet programları, göreve gelen hükümetlerin toplumsal konular ile ilgili izleyecekleri yol haritasını açıkladıkları politik taahhütnamelerdir. Bu bağlamda hükümetler, kendilerine göre öncelik arz eden memleket meselelerini ve bu konuda uygulamayı düşündükleri politikaları, hazırladıkları programlarda ilan ederler (Çoban, 2018). Hükümet programlarında eğitim, adalet, sağlık, sanayi, maliye, tarım gibi birçok alanda ulaşılmak istenilen hedeflere yer verilir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Literatür incelendiğinde, hem DP hem de DP Dönemi eğitimi üzerine yazılmış birçok kitap ve makale olduğu, ayrıca konuya ilişkin bilimsel çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Konu eğitim tarihi içerisinde de yer aldığından, Türk eğitim tarihi üzerine yapılmış olan çalışmalarda da konuya ilişkin verilere ulaşmak mümkündür.

Tablo 1 alan yazın incelemesi sonucunda ulaşılmış, Demokrat Parti Dönemi'nde uygulanan eğitim politikalarını konu edinmiş bilimsel çalışmaların listesini göstermektedir. Tablo, bilimsel çalışmaların künyesi, yani bilimsel çalışmaların türü, hazırlandığı yıl, yazarı ve çalışmanın ismi ile ilgili bilgileri içermektedir.

Tablo 1. DP Dönemi'nde Eğitim Konulu Bilimsel Çalışmaların Listesi

Bilimsel Çalışmanın		
Türü/Yılı	Yazarı	İsmi/Konusu
Doktora tezi/2014	Aydın GÜLŞEN	Giresun'da sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yaşam (1945–1960)
Yüksek lisans tezi/2007	Murat EREN	Laiklik açısından Demokrat Parti dönemi milli eğitim politikaları
Yüksek lisans tezi/2008	Emre KILIÇ	Demokrat Parti dönemi milli eğitim politikası (1950–1960)
Yüksek lisans tezi/2008	Zafer TANGÜLÜ	Demokrat Parti dönemi'nin ilköğretim politikaları (1950 – 1960)
Yüksek lisans tezi/2010	Yılmaz TOZAR	Eğitim politikası ve Demokrat Parti dönemi
Yüksek lisans tezi/2011	Ruşen DUMAN	Demokrat Parti döneminde (1950–1960) sosyal bilgiler eğitimi
Yüksek lisans tezi/2013	Zehra TAŞDÖVEN	Demokrat Parti dönemi eğitim anlayışı(1950-1960)
Yüksek lisans tezi/2014	Emel ÖZDER KESİM	Menderes dönemi Giresun'da iktisadi hayat (1950-1960)
Yüksek lisans tezi/2018	Elif DURMUŞOĞLU	Demokrat Parti dönemi Giresun'da eğitim ve tek parti dönemi ile karşılaştırılması
Makale/2011	Tunay KARAKÖK	Menderes Dönemi'nde (1950 – 1960) Türkiye'de eğitim

Alan yazın incelemesi sonucunda, DP Dönemi'nde uygulanan eğitim politikalarını inceleyen bir adet doktora tezi, sekiz adet yüksek lisans tezi ve bir adet makaleye ulaşılmıştır. Çalışılan yüksek lisans tezlerinden altı tanesinin konusu DP'nin genel eğitim politikaları ile ilgilidir. DP Dönemi'nde Giresun'daki eğitim faaliyetlerini konu alan bir tane

yüksek lisans tezi vardır. Giresun'u konu alan bir diğer yüksek lisans tezi, DP Dönemi'nde Giresun'daki iktisadi hayatı incelemiştir. İçeriğinde eğitim bölümünün de bulunduğu doktora tezi DP Dönemi'nde Giresun'daki sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yaşam konuludur. Makale ise DP'nin genel eğitim politikalarını konu edinmiştir.

Literatür taraması sonucunda elde ettiğimiz, DP'nin genel eğitim politikaları ile ilgili ortaya çıkan genel kanılar şöyledir:

Eren (2007), "Laiklik açısından Demokrat Parti Dönemi Milli Eğitim Politikaları" adlı çalışmada, DP Dönemi'nde Kur'an kurslarının giderek çoğalmaya başlamasının, CHP Dönemi'nde ilköğretimde seçmeli olarak okutulan din derslerinin hem ilköğretimde hem de ortaöğretimde zorunlu hale getirilmesinin, İmam hatip okullarının sayısının artırılmasının, Yüksek İslam Enstitüsü'nün kurulmasının ve İlahiyat Fakültelerinin sayısında artışa gidilmesinin laik eğitim sistemine zarar verdiğini ifade etmiştir.

Kılıç (2008) "Demokrat Parti Dönemi Milli Eğitim Politikası" adlı çalışmada, tek parti döneminde CHP'nin izlediği laik eğitim politikasının, DP'nin iktidar olmasından sonra duraklama sürecine girdiğini belirtmiştir. DP'nin izlediği ılımlı laiklik politikası sonucu ilk ve ortaöğretimde dini eğitime tekrar başlanması ve iyi denetlenemediği için devrim karşıtı tarikatların üzerinde etkisini arttırdığı imam hatip okullarının ülke genelinde yeniden açılmasının laik eğitim sistemine büyük zarar verdiğini ifade etmiştir. Ayrıca DP Dönemi'nde Amerika ile artan ilişkilerin sonucu olarak, Türk Eğitim Sisteminin her kademesinde Amerikan etkisinin yoğun bir şekilde arttığı ve milli eğitim politikasının bağımsızlığını kaybederek Amerika'nın etkisi altına girdiğini belirtmiştir.

Demokrat Parti'nin ilköğretim politikaları üzerine çalışma yapan Tangülü (2008), bu çalışmada, DP'nin eğitim politikasını da şekillendiren siyasi anlayışının temelini batıcılık ve geleneksellik prensibine dayandırır. DP'nin eğitim alanında, tek parti döneminde oluşturulan ve yerleştirilen Türk milli eğitim ideolojisinin yeniden üretilmesi ve süreklilik kazanması dönemi olduğunu ancak eğitimde belirgin bir istikrarın yakalanamamasının ve gelenekçi eğitim sistemiyle Batılı eğitim sisteminin bazı noktalarda çatışmasının bu kazanımların oluşturulmasında önemli bir sorun teşkil ettiğini ifade etmiştir.

Tozar (2010) Demokrat Partinin eğitim politikası üzerine yaptığı çalışmada, muhalefet yıllarında okul yapımında ve eğitimin yurt geneline yayılması konusunda sürekli olarak eleştirdiği CHP'nin tek parti döneminin zaman zaman gerisinde kaldığını ifade etmiştir. DP, ilkokul yapımında CHP ile aynı miktarda okul yaparak memleketin okul ihtiyacını karşılayamamıştır. DP Dönemi'nde okullaşma oranının da Atatürk Dönemi ve İsmet İnönü Dönemi'nin gerisinde kaldığını, Atatürk Dönemi'nde okullaşmanın büyüme oranının %97'lere, İsmet İnönü Dönemi'nde %95 seviyelerine ulaştığıken, DP Dönemi'nde ise bu oranın %63 seviyesine gerilediğini belirtmiştir.

Duman (2011) çalışmasında, DP'nin eğitimi geliştirmek adına önemli atılımlar atmış olmasına karşın 10 yıllık iktidarı döneminde, milli eğitim bakanının 10 kez değiştiğini ve 7 ayrı bakanın görev yaptığını belirtmiştir. Hükümetle paralel çalışmalar yürütüp eğitimi geliştirmek için çalışan milli eğitim bakanlarının sık sık değişmesinin eğitimde sürekliliği zedelediğini ve kimi uygulamalarda farklılığa sebep olduğunu ifade etmiştir.

Taşdöven (2013) "Demokrat Parti Dönemi Eğitim Anlayışı" adlı çalışmasında, DP Dönemi'nde nitelikli ve ilkeli eğitimin yerini seçmenlerin istekleri doğrultusunda popülist eğitim anlayışına bırakarak daha çok okul açmak şeklinde plansız ve altyapısız eğitim kurumlarının çoğalmasına neden olduğunu söyler. DP'nin Amerika'dan davet ettiği eğitimcilere eğitimin planlanması konusunda raporlar hazırlattığı böylece Amerikan ekolü bir eğitimin altyapısız ve yetersiz personelle uygulanmaya çalışıldığını, DP'nin milli eğitim politikasında birbirinin devamı olmayan çalışmalar ile Türkiye'nin özellikle kültürel alanda yavaşlamasına sebep olduğunu ifade etmiştir.

Karakök (2011), "Menderes Dönemi'nde (1950 – 1960) Türkiye'de Eğitim" adlı çalışmasında, 1950–1960 yılları arasında çok partili siyasal yaşama geçilmesinin, hayatın her alanında olduğu gibi eğitim alanında da önemli değişikliklere yol açtığını belirtmiştir. DP Dönemi'nde, eğitim alanında yapılan reformların Türk eğitim tarihi açısından önemine vurgu yapılan çalışmada, yine bu dönemde eğitim için ayrılan bütçenin yaklaşık iki kat artırıldığı ifade edilmiştir.

Alan yazın incelemesinde, DP Dönemi'nde uygulanan politikaların Giresun İline yansımalarının ele alındığı üç çalışmanın olduğunu görmekteyiz. Bu çalışmalardan iki tanesi sosyal, kültürel ve iktisadi konuları değerlendirmekle birlikte, içeriğinde DP'nin eğitim politikaları ile ilgili bölümler de yer almaktadır. Hazırlanan üçüncü akademik çalışma ise doğrudan DP Dönemi'nde uygulanan eğitim politikalarının Giresun iline etkilerini ele almaktadır. Bu çalışmaların eğitim alanında ortaya koyduğu veriler ise şöyledir:

Gülşen (2014), "Giresun'da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945–1960)" adlı çalışmasında, DP Dönemi'nde Giresun'da eğitimin genel durumunu şöyle özetlemektedir: "Okullaşma oranı ilkokul, ortaokul ve liselerde Türkiye geneline yakın değerlerde iken, üniversite ve yüksekokullarda Türkiye ortalamasının oldukça gerisinde kalmıştır."

Özder Kesim (2014), "Menderes Dönemi Giresun'da İktisadi Hayat (1950-1960)" adlı çalışmasında, Giresun için eğitime ayrılan bütçenin Türkiye geneline göre % 1 oranında kaldığını, okul sayısı ve öğrenci sayısındaki artışın da % 1 oranında seyrettiğini ifade etmiştir. Ayrıca, şehirde iş olanaklarının az olması sonucu oluşan işsizliğin insanları göçe

zorladığını, göçler sonucu üretici kesimin oluşturduğu boşluğun yerini okul çağında olan çocukların doldurmasının, eğitimdeki öğrenci sayısını düşürdüğünü belirtmiştir.

Durmuşoğlu (2018), "Demokrat Parti Dönemi Giresun'da Eğitim ve Tek Parti Dönemi ile Karşılaştırılması" adlı çalışmasında, Giresun'daki engebeli arazi yapısının eğitimin önünde büyük bir engel teşkil ettiğini, okulların bina sorunlarının yanında yaşadığı bir diğer problemin ise öğretmen yetersizliği olduğunu belirtmiştir. DP Dönem'inde eğitimin sayısal verilerinin tek parti döneminin gerisinde kaldığını da ayrıca ifade etmiştir.

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Alan yazın incelendiğinde, DP Dönemi genel eğitim politikaları ile ilgili ulaşılan sonuçları şöyle özetleyebiliriz:

1. Din derslerinin okullarda tekrar zorunlu hale getirilmesi ve dini eğitim veren kurumların sayılarının artması laik eğitim sistemine zarar vermiştir,
2. Eğitim sisteminde karşılaşılan sorunların çözümü için ABD'den uzmanlar Türkiye'ye davet edilmiştir. Bu durum, Türk eğitim sisteminin üzerinde Amerikan etkisinin artmasına sebep olmuştur,
3. Türk eğitim sisteminin içerisine entegre edilmek istenilen Batı tarzı eğitim anlayışı, Türkiye'de uygulanan geleneksel eğitim sistemi ile uyum sağlamakta zorlanmıştır. Durum böyle olunca eğitim alanında yapılan uygulamalardan beklenen verim alınamamıştır,
4. Eğitim alanında yapılan uygulamalarda süreklilik sağlanamaması istenilen sonuçların alınmasına engel olmuştur,
5. Eğitim alanında yapılan uygulamalar belirli bir plandan yoksun oldukları için istenilen sonucu verememiştir,
6. DP Dönemi'nde eğitim bütçesinde önemli bir iyileşme yapılmıştır.

Bu sonuçlardan hareketle DP Dönemi genel eğitim politikaları hakkında, eğitim bütçesi artmasına rağmen bu alanda uygulanan politikalardan çeşitli sebeplerle istenilen verimin alınmadığı, DP Dönemi'nde eğitim alanında yapılan bazı uygulamaların -zorunlu din dersi ve dini eğitim kurumlarının açılması- laik eğitim sistemine zarar verdiği ve bu yönüyle DP Dönemi genel eğitim politikalarının tek parti döneminden ayrıldığı şeklinde genel bir değerlendirme yapabiliriz.

DP Dönemi eğitim politikalarının Giresun'da eğitim alanına etkileri konusunda ise elde edilen genel sonuçlar şöyledir:

1. DP Dönemi'nde Giresun'da okullaşma oranı ve öğrencilerin okula devam oranı düşüktür.
2. Giresun'un eğitim bütçesi, Türkiye ortalamasının çok altındadır (%1).

3. Okullarda bina sorununun yanı sıra ciddi bir öğretmen yetersizliği vardır.
4. DP Dönemi'nde Giresun'da eğitimin sayısal verileri, tek parti döneminin gerisinde kalmıştır.

Alan yazın incelemesi sonucunda, DP'nin Giresun'da uyguladığı eğitim politikalarının oldukça yetersiz olduğunu görmekteyiz. Bu dönemde Giresun'da, eğitim alanında yapılan çalışmaların ihtiyaçlara cevap veremediğini, dönemin eğitim alanındaki sayısal verilerinin de istenilen düzeyde olmadığını ifade edebiliriz.

Literatür incelemesi sonucunda, DP'nin genel eğitim politikası ve Giresun'daki uygulamaları hakkında bir ön izlenim edinmiş bulunmaktayız. Bu kaynaklardan elde edilen verileri, kendi çalışmamıza da yansıtarak, konuyu daha iyi açıklayabilmek için asıl konumuz olan Giresun ilindeki eğitim faaliyetlerini aktarmadan önce Demokrat Parti'nin genel eğitim politikalarına çalışmamızda yer verdik.

3. YÖNTEM

3. 1. Araştırma Modeli

Bu araştırma geçmişteki bir durumun tespitine yönelik olduğundan, araştırmada “*Tarihsel Araştırma Yöntemi*” kullanılmıştır. Çepni (2014, s.116), Tarihsel Yöntemi, “geçmişini yeniden canlandırmak için verilerin toplanmasında geliştirilen bir araştırma yöntemi” olarak tanımlamıştır.

Bu doğrultuda, Demokrat Parti'nin iktidar olduğu yıllarda kurulan hükümetlerin programları, TBMM Zabıt Cerideleri, ulusal ve yerel gazeteler, döneme kaynaklık eden kitap ve dergiler taranarak incelemeye alınmış ve araştırmanın amacına uygun olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

3. 2. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni, “Bir veya birkaç vakadan elde edilen sonuçların, benzer özelliği taşıyan genel bir durum üzerinde genelleştirilmeye çalışıldığı durumu açıklamak için kullanılan bir kavramdır.” (Çepni, 2014, s.52). Bu araştırmanın evreni ise, Türk siyasi tarihi içerisinde 1950-1960 yılları arasında iktidar olan Demokrat Parti'nin uyguladığı eğitim politikalarının etkilerinin inceleneceği “Giresun İli”dir.

Örneklem ise, “ Evrenin tamamının incelenmesi veya araştırılması olası görülmeyen durumlarda, evrenin özelliklerini taşıyan ve evreni en iyi temsil eden gruba verilen addır.” (Çepni,2014,s.52). Fakat nitel çalışmalarda amaç genelleme yapmak değildir. Araştırmacıların, olguları önce parçalara ayırıp çalışarak bulunan sonuçları evrene genelleme amacı yoktur. Bu sebeple nitel araştırma yöntemini kullanan araştırmacılar, genellikle evrenin bütünü ile çalışırlar ve örnekleme gibi bir yöntem ihtiyacı duymazlar (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3. 3. Verilerin Toplanması

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları

Çalışmamızda “Tarihsel Araştırma Yöntemi” kullanıldığından, öncelikle konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Doküman incelemesi yoluyla döneme ilişkin yazılı materyaller incelenmiştir. Bu doğrultuda 1950-1960 yılları arasındaki parti ve hükümet programları, arşiv belgeleri ve yine o döneme ait Demokrat Parti ve Giresun ilini konu alan kitap, dergi, makale ve süreli yayınlar incelenmiştir.

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci

Öncelikle Demokrat Parti Dönemi'ni konu alan kaynaklar incelenmiştir. Daha sonra döneme ışık tutabilecek verilerin temini için Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivlerinde araştırma yapılmıştır. Demokrat Parti ve Giresun ili ile ilgili kitap, dergi, makale ve süreli yayınlara ulaşabilmek için Milli Kütüphane ve Giresun İl Halk Kütüphanesi Kent Arşivi bölümünde çalışma yürütülmüştür. Ayrıca internet kaynakları da taranarak konu aydınlatılmaya çalışılmıştır.

3. 4. Verilerin Analizi

Çeşitli kaynaklardan elde edilen veriler çalışmanın amacına uygun olarak sınıflandırılmıştır. Kronoloji dikkate alınarak yapılan bu sınıflandırma sonucunda çalışmanın planı (ana hatları) ortaya çıkarılmıştır. Sınıflandırılan veriler tahlil edilerek kaynak değeri açısından yeterli olup olmadığı araştırılmıştır. Daha sonra toplanan belge ve eserler tenkit edilerek bilgilerin doğruluğu o döneme ait diğer bilgilerle karşılaştırılarak incelenmiştir. Bütün bu aşamalardan sonra elde edilen bilgi ve veriler çalışmaya dahil edilmek üzere gözden geçirilmiş ve hangi sıraya göre yapılandırılacağı tespit edilmiştir. Tespitler yapıldıktan sonra eksikliği duyulan bilgiler tamamlanmış, fazlalık teşkil eden bilgiler ise çıkarılmıştır. Bu işlemler tamamlandıktan sonra tezin yazımına geçilmiştir.

4. BULGULAR

4. 1. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Türkiye'de Eğitimin Genel Durumu

4. 1. 1. Atatürk Dönemi'nde Eğitim Genel Durumu

Milli Mücadele Dönemi'nin zaferle sonuçlanmasının ardından kurulan yeni devletin Cumhuriyet rejimine uygun bir hale getirilebilmesi için siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel alanlarda birçok yenilik yapılmıştır ve bu yeniliklerin topluma mal edilmesinin en etkili yolu ise *eğitim* olmuştur. Bu sebeple cumhuriyet kadroları genel eğitime büyük önem vermiştir.

Savaştan yeni çıkmış, ekonomisi çökmüş, gelir kaynakları yok denecek kadar azalmış, savaş yıllarında birçok insanı hayatını kaybetmiş ve bu kayıplarla birlikte eğitim kadrosunun da büyük bir kısmı yok olmuş bir memlekette, eğitim ile ilgili dönüşüm elbette ki hiç de kolay olmamıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde, eğitim alanında karşılaşılan sorunların başında Osmanlı Devleti'nden devralınan karmaşık eğitim sisteminin geldiğini söyleyebiliriz. Akyüz, (2011, s. 21) Osmanlı Devleti'ndeki bu karmaşık eğitim yapısını:

1. Medreseler,
2. Sıbyan mektepleri,
3. Tekke ve tarikat eğitimi,
4. Cami dersleri,
5. Bazı edip ve bilginlerin isteyenlere verdikleri özel dersler,
6. Ahi ve esnaf örgütlerinin verdikleri genel eğitim, ahlâk eğitimi,
7. Enderun Mektebi,
8. Askerî okullar,
9. Tanzimattan sonra açılan sivil okullar,
10. Azınlık okulları,
11. Yabancı okullar,
12. Çeşitli sanat okulları

şeklinde sıralamıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde, Osmanlı Devleti'nden kalan bu karmaşık eğitim sisteminin yanında, eğitim alanında yaşanan bir diğer sorun ise, eğitim ve öğretim kurumlarının hem fiziki hem de maddi imkanlar açısından oldukça yetersiz oluşudur.

Bütün bu sorunların çözümü için çalışmalar henüz savaş yıllarında başlamış ve 15 Temmuz 1921 tarihinde Ankara'da *I. Maârif Kongresi* toplanmıştır. Anadolu'nun çeşitli yerlerinden Ankara'ya gelen 250'den fazla kadın ve erkek eğitimcinin yer aldığı (Akyüz, 2008) bu kongreden çıkan kararlar Cumhuriyet'in ilanından sonra uygulanacak eğitim reformlarına bir temel oluşturmuştur. Türk eğitim tarihinde büyük önem taşıyan Kongre, okul ve öğrenci sayılarını belirlemek, bu konuda yapılacak çalışmaları ortaya koymak ve

eğitime millî bir yön çizmek maksadıyla toplanmıştır. Eğitim tarihimizde yeni bir dönem başlatan bu kongrede eğitim, bilim ve kùltür alanındaki dùřüncelerini dile getiren Atatùrk, yine bu alanlarda yapılması dùřünülen inkılâpların esaslarını, òđretmenler ile ilgili dùřüncelerini ve onlardan beklentilerini anlatan tarihî bir konuşma yapmıştır (Kapluhan, 2011). Kongre sonrası yapılan çalışmalarla elde edilen veriler, Milli Mùcadele Dònemi'nde eğitim ile ilgili sayısal göstergelerin oldukça kötü bir durumda olduğunu ortaya koymaktadır. Başgöz'ün (1995) verdiği bilgilere göre o dönemde Ankara Hükümeti'ne bağlı 2.345 ilkokul'un 581'i kapalı durumdadır. İlkokulların òđretmen sayısı 2.384'ü erkek, 677'si kadın olmak üzere toplam 3.061'dir. Bunlardan sadece 875'i òđretmen okulu mezunudur. Geri kalan kısım ise çeşitli kaynaklardan òđretmenlik yapmak için derlenip toplanmıştır.

Cumhuriyetin ilanından sonra ise eğitim ile ilgili verilerde bir iyileşme olduğunu görmekteyiz. Demirtaş'ın (2008, s. 156), konu ile ilgili verdiği bilgiler şöyledir:

1923-1924 eğitim-òđretim yılında nüfusu 11-12 milyon olan Türkiye'de, nüfusun %10'u ve kadınların sadece %3'ü okuryazardır. Bu yıllarda Türkiye'de toplam 5.062 òđretim kurumu vardır ve bu kurumların 4.894'ü ilkokuldan, 72'si ortaokuldan, 23'ü liseden, 64'ü meslek okulundan, 9'u fakùlte ve yüksekokul'dan oluşmaktadır. Bu okullarda görev yapan òđretmen ve òđretim üyesi sayısı ise toplam 11.918'dir. Òđrenci sayıları ise ilkokullarda 341.941, ortaokullarda 5.905, liselerde 1.241, meslek okullarında 6.547 ve yüksek òđretimde 2.914 olmak üzere toplam 358.548'dir.

Sayısal verilerdeki bu artışta, Osmanlı Devleti'ne bağlı okulların da devletin yıkılmasıyla birlikte cumhuriyet rejimine bağlamasının etkili olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte Başgöz (2010), memleketteki 46.000 köyün % 98'inin okulsuz olduğunu, mevcut okullarda 70.000 òđretmene ihtiyaç duyulduğunu ve halihazırda òđretmen yetiştiren 18 Òđretmen Okulunun yılda sadece 200 kadar mezun vererek bu ihtiyaçı karşılamaktan uzak olduğunu ifade etmektedir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında sayısal veriler dışında eğitimin niteliksel özellikleri de oldukça dùřüktür. Òđretmenlerin büyük bir kısmı mesleki formasyon yönünden yetersiz durumdadır. Bu dönemde okuma yazma bilen herkesin òđretmen olarak görevlendirilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Òđretim programları çağın gereklerine uygun değildir. Türk eğitim sisteminde beceri ve pratiğe dayalı davranış geliştirmeyi hedefleyen òđretim programları henüz yaygınlaşmamıştır. Okul binalarının ve ders araç-gereçlerinin yetersizliğinin yanı sıra eğitimle ilgilenecek merkez ve taşra örgütlerinin de tam anlamıyla kurulamamış olması eğitimde yaşanan başka bir sorundur (Karagözöđlü, 1985).

Eğitim alanında karşılaşılan bu olumsuz tabloyu düzeltebilmek amacıyla ABD ve Avrupa'dan dört bilim insanı ùlkemize davet edilmiştir. ùlkemize gelen bu uzmanları Yıldırım (2012, s.5) şöyle tanımlar:

Bunlar pragmatik felsefenin en önemli isimlerinden biri olan ve Vasif Çınar'ın Milli Eğitim Bakanlığı sırasında 1924 yılında davet edilen John Dewey, mesleki-teknik eğitim alanında katkı yapmak üzere 1925 yılında Hamdullah Suphi Tanrıöver'in bakanlığı sırasında Almanya'dan davet edilen Alfred Kühne, 1927 yılında Mustafa Necati'nin bakanlığı sırasında Kühne'nin önerisi üzerine yine mesleki teknik eğitim alanında Belçika'dan davet edilen Ömer Buyse ile Darülfünun'un üniversiteye dönüşme süreci için bakan Esat Sagay döneminde, 16 Ocak 1932'de İsviçre'nin Gelf Üniversitesi'nden davet edilen Albert Malche'dir.

Ülkeye davet edilen uzmanlardan, mesleki yönden nitelikli ara insan gücüne duyulan ihtiyacın yanında bilim insanı yetiştirmek için de uygulamaya yönelik bir eğitim sistemi oluşturmak amacıyla teknik konularda yardım almak istenmiştir (Yıldıran, 2012).

Cumhuriyetin ilk yıllarında, eğitimin önündeki engellerden birisi de finansman sorunu olmuştur. Genel bütçenin büyük bir kısmı memleket savunmasına ayrıldığı için eğitime bütçeden ayrılan pay oldukça düşüktür. Bu dönemde eğitim bütçesinin genel bütçeye oranı dalgalı bir yapı göstermektedir. Bu oran 1923 yılında %2,9 iken, 1924 yılında %4.7'ye yükselmiş, 1925'ten 1938'e kadar da %3.6 ile %5.5 arasında seyretmiştir (Karakütük, 2001).

Bu zor koşullara rağmen, cumhuriyetin ilanından sonra eğitimi yeni rejime uygun bir hale getirebilmek için ilk adımlar atılmaya başlanmıştır. Öncelikle Osmanlı Devleti'nden kalan karmaşık eğitim yapısını yeniden şekillendirmek amacıyla 3 Mart 1924 tarihinde *Tevhid-i Tedrisat Kanunu* çıkarılmıştır. Bu kanun, ülkede yüzyıllardır süre gelen ve modern eğitim kurumlarının yanında yer alan geleneksel okul uygulamasına son vermiş; dini, mesleki ve her türden eğitim kurumlarını Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) çatısı altında toplamıştır (Boran, 2000).

Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için 491 sayılı ve 20 Nisan 1924 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun 80. ve 87. Maddelerinde eğitime yer verilmiştir. 80. maddeye göre, hükümetin nezaret ve murakabesi altında her türlü tedrisat serbesttir. 87. maddeye göre ise, İptidai tahsil bütün Türkler için mecburi ve devlet mekteplerinde meccanidir. böylece temel eğitim bütün vatandaşlar için zorunlu tutulmuş ve devlet okullarında parasız olarak düzenlenmiştir (Soydan, 2013).

22 Mart 1926 tarihinde, Milli eğitim sistemini yeniden örgütlendirmek için "Maarif Teşkilatına Dair Kanun" çıkarılmıştır. Böylece Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile Milli Eğitim Bakanlığına devredilen bütün eğitim hizmetlerinin nasıl ve ne şekilde yürütüleceği bir esasa bağlanmıştır. Ayrıca 1926-1927 ders yılından itibaren ortaöğretim kademesinde karma eğitime geçilmesiyle kız ve erkek öğrenciler bir arada öğrenim görmeye başlamışlardır. (Karagözoğlu, 1985).

Eğitim alanında yapılan çalışmalardan bir tanesi de yeni Türk harflerinin kabulü olmuştur. 3 Kasım 1928 tarihli "Türk Harfleri Hakkındaki Kanun" yürürlüğe girdikten sonra,

Türkçe yayım yapan bütün resmî ve özel gazete ve dergiler yeni Türk harfleriyle basılmaya başlanmıştır. 1 Ocak 1929 tarihinden itibaren devlet yazışmaları da yeni harflerle yazılmaya başlanmıştır. (Başgöz, 1995). Harf devriminden sonra, halkın bu harfleri daha kolay ve çabuk okumasını sağlamak amacıyla “Millet Mektepleri” açılmıştır. Hiç yazı bilmeyenlerin A kursunda, eski yazıyı bilenlerin ise B kursunda yeni harfleri öğrendiği mektepler, 16- 40 yaş arasındaki vatandaşlar için zorunludur. Ayrıca Millet Mekteplerinde, insanlara okuma yazma öğretmenin yanında hayata yönelik bilgiler de verilmiştir (Ergün, 1982).

10 Nisan 1929 tarihinde kabul edilen 1416 sayılı yurt dışına devlet hesabına gönderilecek öğrenciler hakkındaki yasa ile memleketin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmek amacıyla çeşitli alanlarda öğretmen olarak yetiştirilmek üzere çok sayıda öğrenci Avrupa ülkelerine gönderilmiştir. 12 Nisan 1931 tarihinde Türk Tarih Kurumu, 12 Temmuz 1932’de de Türk Dil Kurumu kurulmuştur (Karagözoğlu, 1985). Böylece Türk tarihi ve Türk dili ile ilgili bilimsel çalışmalar yapmak hedeflenmiştir.

Cumhuriyet Dönemi’nde, ilkokullara öğretmen yetiştiren iki eğitim kurumu karşımıza çıkmaktadır. Bunlar “İlk Muallim Mektepleri ve Köy Muallim Mektepleri” olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. İlk Muallim Mektepleri, Şehir İlk Öğretmen Okulları olarak da adlandırılmakta; şehir ve kasaba ilkokullarına öğretmen yetiştirmek amaçlanmaktaydı. Köy Muallim Mekteplerinde ise köye uygun öğretmen yetiştirme amacı güdülmüştür. Türkiye’de köy ve şehir hayatı arasındaki farklılıklar, şehirde yetişen bir insanın köylerde öğretmenlik yapmasını zorlaştırmıştır. Bu nedenle, ilkokulu bitirmiş köy çocukları üç yıllık “Köy Muallim Mektepleri”ne alınacaklar ve bu çocuklar köy yaşantısına uygun bir biçimde eğitim görebilerek köylerde öğretmen olarak görevlendirileceklerdir. (Kapluhan, 2011).

Tablo 2 Atatürk Dönemi’nde ilköğretim kademesindeki sayısal gelişmeleri göstermektedir. Tabloda döneme ait okul, öğretmen ve öğrenci sayıları verilmiştir. Tablo Atatürk Dönemi’nde ilköğretim alanında yapılan çalışmalardan alınan sonuçları ortaya koyması bakımından önemlidir.

Tablo 2. Atatürk Dönemi İlköğretimde Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (TÜİK, İstatistiksel Göstergeler, 1923-2009)

Öğretim Yılı	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
1923-1924	4.894	10.238	341.941
1924-1925	5.987	13.822	390.368
1925-1926	5.975	14.309	406.788
1926-1927	5.995	14.231	435.563
1927-1928	6.043	15.194	461.985
1928-1929	6.600	15.718	477.569

Tablo 2'nin devamı

Öğretim Yılı	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
1929-1930	6.562	15.308	469.071
1930-1931	6.598	16.318	489.299
1931-1932	6.713	16.973	523.611
1932-1933	6.778	15.064	567.361
1933-1934	6.383	15.123	591.169
1934-1935	6.402	15.102	647.360
1935-1936	6.275	14.949	688.102
1936-1937	6.202	14.777	714.178
1937-1938	6.700	15.775	764.691

Atatürk Dönemi'nde yapılan çalışmalar sonucunda 1923-1938 yılları arasında ilköğretim alanında gözle görülür sayısal artışlar yaşanmıştır. 1923-1924 eğitim öğretim yılında ilkokul sayısı 4.894 iken bu sayı, cumhuriyetin onuncu yılında %130 artarak 6.383'e yükselmiştir. Atatürk'ün vefat ettiği 1938 yılında ise ilkokul sayısı 6.700'e ulaşmıştır.

1923-1924 ders yılında ilkokul öğretmeni sayısı 10.238 ve ilkokul öğrenci sayısı 341.941'dir. 1933-1934 eğitim-öğretim yılında ilkokul öğretmeni sayısı %147 artarak 15.123'e, öğrenci sayısı ise %172 artış oranıyla 591.169'a yükselmiştir. 1937-1938 ders yılına gelindiğinde sırasıyla, %104 ve %129'luk bir artış gösteren ilkokul öğretmen ve öğrenci sayıları 1937-1938 ders yılında sırasıyla 15.775 ve 764.691 rakamına ulaşmıştır.

Verilen yıllar incelendiğinde, Atatürk Dönemi'nde ilkokul sayılarında, ilkokul öğretmeni ve öğrenci sayılarında genel olarak bir artış olduğu görülmektedir. Bu durum bize, eğitim alanında yapılan çalışmaların sonuç verdiğini göstermektedir.

Ancak ilköğretim kademesindeki bu sayısal artışlar tek başına yeterli görülmemiş, Birinci ve İkinci Heyet-i İlmiye toplantılarında ilk ve ortaokul programlarında cumhuriyet rejiminin gereklerine göre düzenlemeler yapılmıştır. Böylece ilköğretimde çağdaş ve yaygın eğitimin oluşması temin edilmeye çalışılmıştır (Demirtaş, 2008).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında, ortaöğretimin durumuna baktığımızda da ilköğretimden farklı olmadığını görmekteyiz. 1923'den önce düşman işgali altında olmayan bölgelerde, 4 yatılı, 17 yatsız olmak üzere 21 Sultani ve hepsi yatsız olan 30 İdadi bulunmakta idi. 15 Temmuz 1923'te toplanan "Birinci Heyet-i İlmiye"de ortaöğretim kurumlarından 'Sultani'lerin adı kaldırılarak isimleri Lise'ye çevrilmiş ve bu liselerin 11 yıllık öğretim süreleri içinde değerlendirilmesi istenmiştir. Liselerin birinci devresinin 4 yıl, ikinci devresinin ise 3 yıl olması kabul edilmiştir. Böylece 4+4+3=11 yıllık bir okul kuruluş sistemi getirilmiştir (Cicioğlu, 2010).

Bununla birlikte, ortaöğretimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla 24 Nisan 1926 tarih ve 822 sayılı Kanun'la lise ve ortaokul gündüz öğrencilerinden öğrenim ücreti alınmamasına karar verilmiş ve bunun uygulanmasına 1926-1927 eğitim-öğretim yılında geçilmiştir. Böylece Türkiye'de yatılı okulların dışındaki ortaöğretim parasız olmuştur (Cicioğlu, 1985)

Ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirme konusunda çalışmalar ise henüz Milli Mücadele yıllarında başlamıştır. Bu dönemde öğretmen yetiştirme konusuyla ciddi bir şekilde ilgilenilmiş ve bu konunun ele alındığı toplantılar yapılmıştır. Ortaöğretime öğretmen yetiştiren yeni kurumların açılması ve Yüksek Öğretmen Okulunun ıslah edilmesi üzerinde de bu dönemde durulmuştur (Cenan, 2015). Atatürk Dönemi'nde de ortaöğretime öğretmen yetiştirme, üzerinde önemle durulan bir konu olmuştur. Çünkü eğitim sisteminin çok iyi kurulmuş olması ve programların çok iyi hazırlanması tek başına yeterli değildir. Önemli olan sistemi işletecek, programı uygulayacak ve iyi yetişmiş bir öğretmenin bulunmasıdır (Duman, 1991).

Ortaöğretime öğretmen yetiştirme konusu ile ilgili yapılan çalışmalar sonuç vermiş ve ortaokullara öğretmen yetiştirmek maksadıyla 1926-1927 ders yılında Konya'da, sadece edebiyat bölümü bulunan iki yıl süreli "Orta Muallim Mektebi" açılmıştır. 1927-1928 eğitim öğretim yılında bu okul, Ankara'ya nakledilmiştir. Okul bünyesinde eğitim bilimlerini, öğretmen okulları üstünde öğretmek ve ülkeye yayılmasını sağlamak amacıyla Pedagoji Bölümü açılmıştır. 1928-1929 eğitim öğretim yılında Matematik, Fizik ve Tabii Bilimler ile Tarih-Coğrafya Bölümleri açılan okulun, genel bilgilerin verildiği iki yıllık bir hazırlık sınıfından sonra, bir buçuk yıllık meslek eğitimi vermek üzere öğretim süresi uzatılmıştır. 1929-1930 eğitim öğretim yılında okulun ismi, 'Gazi Orta Muallimi Mektebi Terbiye Enstitüsü' olarak değiştirilmiştir. 1932-1933 eğitim öğretim yılında okulun süresi dört yıla çıkarılmıştır. Yeni açılan Resim-İş ve Beden Eğitimi Bölümleri için üç yıllık öğretim süresi kabul edilmiştir. 1929 yılında açılan hazırlık sınıfları, 1934-1935 eğitim öğretim yılından itibaren kaldırılmıştır. 1936 yılında okula sınavla, iki üç sene başarı ile hizmet etmiş ilkokul öğretmenleri alınmış, ortaokul öğretmeni yetiştirmek üzere üç sınıflık sınıflar açılarak, bu sınıfları bitirenlere ortaokullarda öğretmenlik yapma hakkı verilmiştir (Cenan, 2015).

Atatürk Dönemi'nde, ortaöğretimin sayısal göstergelerinde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Demirtaş (2008, s.169-170), ortaöğretimin sayısal verilerini şöyle aktarmaktadır:

1923-1924 ders yılında 72 olan ortaokul sayısı 1937-1938 eğitim öğretim yılında %194'lük bir artışla 140'a yükselmiştir. Aynı dönemde ortaokul görevli öğretmen sayısı da 796'dan 2.840'a çıkarak %357'lik bir artış göstermiştir. Ayrıca 1923-1924 ders yılında 5.905 olan öğrenci sayısı, 1938 yılına gelindiğinde %1.255'lik büyük bir artış göstererek 74.107'ye ulaşmıştır. 1923-1924 eğitim öğretim yılında 23 olan lise sayısı, 1937-1938 ders yılında %196'lık bir artış oranı ile 68'e ulaşmıştır. Aynı dönemlerde

513 olan lise öğretmenlerinin sayısı %227'lik bir artış ile 1.164'e ve 1.241 olan lise öğrencisi sayısı ise %1.692'lik bir artış göstererek 21.000'e yükselmiştir.

Atatürk Dönemi'nde mesleki ve teknik eğitimin durumuna baktığımızda, I. Dünya Savaşı sonunda sanat okullarının bir kısmının kapandığını, mevcut yerel sanat okullarının ise memleket için gerekli olan nitelikli eleman ihtiyacını karşılamaktan bir hayli uzak olduğunu görmekteyiz. Bu okulların her şeyiyle yenilenmesi ve yenilerinin açılması gerekmektedir (Duman, 2010). 1923-1924 öğretim yılında mesleki-teknik eğitimde çeşitli düzeyde 44 okul, 4000 öğrenci, 258 öğretmen bulunmaktaydı (Doğan, 1983).

Bu okullarda en büyük sorun ise para, finans sorunu olmuştur ve yerel yönetimler bu okulların ihtiyaçlarını karşılayamamışlardır. Bu sorunların dışında aralarında ortak bir standart olmayan sanat okulları öğrenci kabulü, süre, program, öğretmen, yönetim ve işleyiş gibi yönlerden de çok farklılık gösteriyordu (Duman, 2010).

Cumhuriyetin ilk yıllarında mevcut mesleki ve teknik okullarını iyileştirme ve ulusal bir mesleki-teknik eğitim sistemi kurmak amacıyla Türkiye'ye 1924 yılında John Dewey, 1925'te Alfred Kühne ve 1927 yılında da Omar Buyse gibi yabancı uzmanlar davet edilerek, onların görüşlerinden yararlanılmıştır. Mesleki-teknik okullara meslek öğretmeni yetiştirmek amacıyla yurt dışına öğrenci gönderilmiştir. 1920-1940 yılları arasında, mesleki-teknik eğitimin temel kavram ve ilkeleri oluşturulmuş, Atatürk'ün ve yabancı uzmanların görüşleri doğrultusunda mesleki-teknik eğitimle ilgili planlar yapılarak bir dizi önemli kararlar alınmış ve önemli yasal düzenlemelere gidilmiştir (Duman, 2010).

4. 1. 2. İsmet İnönü Dönemi

İsmet İnönü Dönemi'nde uygulanan eğitim politikası Atatürk Devri eğitim politikasının devamı niteliğindedir. 29 Mayıs 1939 tarihli Beşinci CHP Kurultayı'nda İsmet İnönü, milli esaslara dayanan lâik ve modern bir eğitim arzuladığını ifade etmiştir. Bu dönemde de, Atatürk Dönemi'nin bir devamı olarak, eğitim öncelikli problemi kalkınma ve modernleşme olarak ele alınmıştır (Cenan, 2015).

İnönü Dönemi'nin eğitim ve kültür hareketlerinin temelini ise "*Hümanizm*" düşüncesi oluşturmuştur. Avrupa'nın gelişiminde önemli bir yere sahip olduğu düşünülen Hümanizm, eski Yunan ve Roma medeniyetlerinin kültür öğelerinin öğrenilmesi olarak tanımlanmıştır. Hümanizm görüşünü savunanlar, Türkiye'nin de Avrupa'daki gelişmişlik seviyesine ulaşabilmesinin Yunan ve Roma kaynaklarından yapılacak çevirilerin fikir ve sanat hayatına sunacağı katkılar sayesinde mümkün olacağını düşünmektedir (Torun, 2002).

Eğitim ve kültür çalışmalarının şekillenmesinde etkili olan ve o dönemde Milli Eğitim Bakanı olarak görev yapan Hasan Ali Yücel ile ekibinin sahiplendiği hümanizm, *Türk Hümanizmi* şeklinde değiştirilmiştir. Türk Hümanizmi, Batı medeniyetini her yönüyle -

eğitim ve kültür- birebir taklit etmek yerine, onu aklın süzgecinden geçirerek benimsemek olarak ifade edilmektedir (Sinanoğlu, 1999).

Hümanist kültürün yayılması amacıyla 17-29 Temmuz 1939 tarihinde toplanan Birinci Maarif Şurası'nda Latince ve Yunancanın öğretileceği klasik şubelerin kurulması kararı alınmış ve 1940 yılında -ortaöğretimin genel düzenini bozmadan- birkaç lisede klasik kollar kurulmuştur. Böylece Batı kültürünün benimsenmesi noktasında, öğrencilerin bireysel, düşünsel ve araştırmacı yönlerini geliştirmek amaçlanmıştır (Torun, 2002). Bu konuda Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in ikinci büyük girişimi, Dünya klasiklerini Türkçeye çevirmek amacıyla Tercüme Bürolarını kurmak olmuştur (Sinanoğlu, 1999).

Çok partili siyasal yaşama geçildikten sonra Türk Hümanizmi fikri milli kültürden kopma ve Batı kültürünün topluma benimsetilmeye çalışılması şeklinde değerlendirilerek eleştiri almaya başlamıştır. Eleştirilerin artması sonucunda Hasan Ali Yücel bakanlık görevinden alınmış ve merkezinde hümanist fikirlerin yer aldığı kültürel faaliyetler zayıflamıştır (Çakmak Aşçı, 2012).

İnönü Dönemi'nde, ilköğretim eğitimin temeli sayılmış ve bu dönemde görev yapan hükümetler ilköğretim konusuna büyük bir ehemmiyet vermişler, ülke nüfusunun büyük bir kısmı köylerde yaşadığı için de meseleyi "köy eğitimi" olarak değerlendirmişlerdir. İsmet İnönü'nün, ilköğretime verdiği önemi, Hasan Ali Yücel şu sözlerle ifade etmektedir: Maarif Vekilliği vazifesine tayininin ilk günü beni huzuruna kabul eden Büyük Şefim İsmet İnönü'den ilk aldığım emir, Türkiye'de ilk tahsil meselesinin tam olarak halli çarelerini aramak oldu (Bozkurt, 2010, s.344).

Bu dönemde de öğretmen yetiştirme konusunda iki farklı eğitim kurumunun olduğunu görmekteyiz. Birincisi pedagojik ağırlıklı eğitim veren ve şehirdeki ilkokullara öğretmen yetiştiren Öğretmen Okulları; ikincisi daha çok teknik ve tarım derslerinin yer aldığı ve köye uyum sağlayabilecek öğretmenlerin yetiştirildiği Köy Enstitüleri'dir.

Okuma yazma seferberliğinin bir süre sonra etkisini kaybetmesi ve halkevlerinin de şehirlerin dışına çıkamaması, eğitimin köylere götürülmesi ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Dönemin istatistik verileri, Türkiye'de ilköğretim çağındaki toplam nüfusun %80'inden fazlasını oluşturan köy çocuklarının beşte dördünden fazlasının ilkokuldan yoksun olduğunu göstermektedir (Oğuz, 2010). Bu soruna çözüm üretebilmek, kırsal kesimde okullaşmayı arttırmak ve açılacak olan köy okullarının öğretmen ihtiyacını karşılayabilmek için Köy Enstitüleri fikri ortaya atılmıştır. Meşeci ve Batır (2008, s. 46), Köy Enstitülerinin doğuşunu şöyle aktarmaktadır:

İlköğretim Genel Müdürlüğü görevinde bulunan İsmail Hakkı Tonguç "Köy Enstitüsü" projesini hazırlayarak Köy Enstitüleri Kanun Tasarısı'nı Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (T.B.M.M.) gerekçeleri ile sunmuştur. Tasarının gerekçesinde verilen rakamlar Türkiye'nin ilköğretim durumunu göstermektedir. Buna göre dönemin nüfus

sayım istatistikleri, Türkiye’de erkeklerin %23,3’ünün, kadınların %8,2’sinin okuma-yazma bildiğini göstermektedir. Kanunen ilköğretime devam etmek zorunluluğu olan çocukların, şehir ve kasabalarda %80’i, köylerde ise ancak %26’sı okula gidebilmektedir. Faal nüfusun %81’i köylerde yaşamakta ve geçimini çiftçilikle sağlamaktadır. Köye öğretmen yetiştirmeyi hedefleyen Köy Enstitüleri’nin açılması için gösterilen gerekçelerden en önemlisi, 40 bin köyden 31 bininde okul bulunmaması ve buralarda görevlendirilecek 20 bin öğretmene ihtiyaç olmasıdır. İstatistik veriler, ülkenin ilköğretim eksikliği ile ciddi bir biçimde mücadele etmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu mücadelede az zamanda ve az masrafla kurularak köye öğretmen yetiştirmede en etkili yol Köy Enstitüleri olacaktır.

Hazırlanan kanun tasarısı 17 Nisan 1940 tarihinde “Köy Enstitüleri Kanunu” olarak kabul edilmiştir (Marif Vekilliği Tebliğler Dergisi 1940’dan akt., Meşeci ve Batır, 2008, s.46). Bundan sonraki süreçte Köy Enstitülerinin açılmasına başlanmıştır. Köy Enstitüleri Kanunu’nun çıkarılmasının ardından Eskişehir-Çifteler, İzmir-Kızıllıçlı, Kırklareli-Kepirtepe, Kastamonu-Gölköy Öğretmen Okulları, Köy Enstitüsüne dönüştürülmüştür. 1940-1941 eğitim öğretim yılında on tane yeni Köy Enstitüsü açılmıştır. Üç ya da beş ilin sorumluluğunu üzerine alan enstitüler, memleketin tamamını kapsayacak şekilde eşit bir dağılımla kurulmuştur. Tarım yapma imkanının da olduğu Köy Enstitüleri, yaklaşık 5000–6000 dekarlık bir alan içerisine, şehirlerden uzak yerlere kurulmuştur. Enstitülere ilkokul mezunu köy çocukları alınmış ve onlara parasız ve yatılı okuma imkanı sağlanmıştır (Pazar, 2001). Öğrenci kaynağının köyler olduğunun belirlendiği bu Kanun’la, köyde 20 yıl çalışma zorunluluğu getirilmiş ve çocukları öğrenimlerini tamamladıktan sonra köyde tutmanın yolu bulunmuştur. Enstitüler öğretmen ve usta öğreticilerden oluşan öğretim kadrosuyla eğitim faaliyetini sürdürmüştür (Meşeci ve Batır, 2008).

Kurulduklarında Köy Enstitülerinin belirlenmiş bir eğitim programı yoktur. Her enstitü, uygulayacağı eğitim programını kurulmuş oldukları bölgenin özelliklerine göre hazırlayıp Bakanlığa sunmuştur. 1943 yılında ise Eğitim Bakanlığınca ortak bir *Köy Enstitüleri Öğretim Programı* hazırlanarak uygulamaya geçirilmiştir. Programda enstitülerde okutulacak dersler Kültür, Ziraat ve Teknik olmak üzere üç başlıkta toplanmış, haftalık çalışma saati 44 olarak belirlenmişti. 44 saatin 22’si kültür dersleri, 11’i tarım, 11’i teknik çalışmalara verilmekteydi (Köy Enstitüleri Öğretim Programı 1943’ten akt., Meşeci ve Batır, 2008, s. 46).

Tablo 3, ilköğretime köylere ulaştırmak ve köy ilkokullarının öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan Köy Enstitülerinin öğretim hayatına başladıkları 1940-1941 eğitim öğretim yılından, 1950-1951 ders yılına kadar geçen süreçteki okul, öğretmen, öğrenci ve mezun sayılarını göstermektedir.

Tablo 3. Köy Enstitüleri Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (Wofford, 1952)

Yıllar	Köy Enstitüsü Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Mezun Öğrenci Sayısı
1940-1941	14	234	5.711	-
1941-1942	17	294	7.692	-
1942-1943	17	354	9.671	254
1943-1944	18	418	12.839	1.911
1944-1945	20	487	14.236	1.737
1945-1946	20	505	14.464	1.460
1946-1947	20	547	14.158	2.110
1947-1948	20	642	12.892	1.562
1948-1949	21	709	11.998	2.269
1949-1950	21	600	13972	1.741
1950-1951	21	772	14.359	1.614

Köy Enstitüleri kurulduğu 1940-1941 eğitim öğretim yılında 14 okul ile faaliyete başlamış, bu rakam 1950-1951 ders yılında 21'e yükselmiştir. 1940-1941 eğitim öğretim yılında 234 öğretmenin görev yaptığı Köy Enstitülerinde 1950-1951 öğretim yılında ise bu sayı 772'ye yükselmiştir. Tabloyu incelediğimizde Köy Enstitüleri, üç ya da beş ili sorumluluğu altına aldığı için okul sayılarında ciddi bir artış görülmemekle birlikte, öğretmen sayılarında genel olarak bir artış olduğunu görmekteyiz. Köy Enstitülerinin faal oldukları 11 yıllık süre içerisinde okul sayılarındaki artış oranı %150 iken, öğretmen sayılarındaki artış oranı ise %329 olarak gerçekleşmiştir.

1940-1941 ders yılında 5.711 öğrenci ile eğitim hayatına başlayan Köy Enstitüleri, ilk mezunlarını 1942-1943 eğitim öğretim yılında 254 öğrenci ile vermiştir. Köy Enstitülerinin öğrenci sayıları 1950-1951 eğitim öğretim yılında 14.359'a, mezun sayısı ise 1.614'e yükselmiştir. Köy Enstitülerinin öğrenci ve mezun sayılarındaki artış oranları ise sırasıyla %252 ve %635'tir.

Sayısal verilere baktığımızda Köy Enstitülerinin istenilen sonucu verdiklerini söyleyebiliriz. Bu dönemde, Köy Enstitüleri sayesinde hem zeki ve çalışkan köy çocukları eğitim hayatına devam edebilme olanağı bulmuş hem de köy okullarının ihtiyaç duyduğu öğretmen ihtiyacı büyük oranda karşılanmıştır. Çünkü öğrenim hayatı boyunca Köy Enstitülerinden mezun olan toplam öğrenci sayısı 15 bin civarındadır.

Köy Enstitüleri, ilköğretimin köylere ulaştırılmasında önemli katkıları olmasına rağmen, 1954 yılında İlk Öğretmen Okulları ile birleştirilmiş ve böylece Köy Enstitüleri resmen kapatılmıştır (Meşeci ve Batır, 2008).

İsmet İnönü, ilköğretim konusunu, çeşitli kültür ve eğitim işlerinden biri olarak değil, daha geniş bir çerçevede ele almıştır. İnönü ilköğretimi, ülke çocuklarının ancak ilköğretimle kendileri ve ülkeleri hakkında daha bilinçli olacaklarına inandığı için baş dava

saymıştır. Bu davayı gerçekleştirmek için açılan Köy Enstitüleri ve Öğretmen Okulları, öğretmen ihtiyacına yetişemediği için değil, kırk bin Türk köyünün ancak bu ışık altında aydınlanabileceğine inanıldığı için kurulmuştur (Basında Köy Enstitüleri, 2001'den akt. Cenan, 2015, s.48).

İşte bu anlayışın bir ürünü olarak İsmet İnönü döneminde ilköğretim kademesinde çok ciddi bir gelişme yaşanmıştır. Bu alanda yaşanan gelişmeleri ilköğretimdeki okul, öğretmen ve öğrenci sayılarını gösteren tablo 4'ü incelediğimizde daha rahat anlayabiliriz.

Tablo 4. İsmet İnönü Dönemi İlköğretimde Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (TÜİK, İstatistiksel Göstergeler,1923-2009)

Öğretim Yılı	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
1938-1939	7.862	17.120	813.636
1939-1940	9.418	19.063	905.139
1940-1941	10.596	20.564	955.957
1941-1942	10.948	22.042	939.829
1942-1943	11.404	21.613	940.411
1943-1944	12.182	22.387	995.999
1944-1945	12.903	25.687	1.246.818
1945-1946	14.010	27.317	1.357.740
1946-1947	15.131	30.206	1.413.983
1947-1948	15.925	32.081	1.448.093
1948-1949	16.119	33.185	1.468.382
1949-1950	17.106	34.822	1.591.039

Tabloyu incelediğimizde, 1938-1939 eğitim öğretim yılında 7.862 olan ilkokul sayısının, 1944-1945 yılında %164 oranında artarak 12.903'e yükseldiğini görmekteyiz. 1949-1950 ders yılında ise okul sayısı 17.106'ya ulaşmıştır. Bu dönemde artış oranı ise %132 olarak gerçekleşmiştir.

Öğretmen sayısı 1938-1939 eğitim öğretim yılında 17.120 iken önce 1944-1945 yılında 25.687'ye, daha sonra 1949-1950 yılında 34.822'ye yükselmiştir. Öğretmen sayılarındaki artış oranı ise sırasıyla 1945 yılında %150, 1950 yılında %135 seviyesindedir. Öğrenci sayıları ise, 1938-1939 ders yılında 813.636 iken 1944-1945 yılında 1.246.818'e, 1949-1950 yılında ise 1.591.039'a yükselmiştir. Oransal artış ise 1945 yılı için %153, 1950 yılı içinde %127 olarak gerçekleşmiştir. İnönü döneminde, ilköğretimin sayısal verilerinde ciddi bir artış yaşanmıştır. Bu artışın temelinde şüphesiz Köy Enstitülerinin büyük etkisi olmuştur.

İnönü Dönemi'nde ortaokullardaki öğretmen ihtiyacı ise yükseköğrenim görenler arasından, Gazi Terbiye Enstitüsü mezunlarından ve ilkokul öğretmenlerinden sınavla

ortaokul öğretmenliğine geçenler olmak üzere üç kaynaktan karşılanmaktadır. (Cenan, 2015).

Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü her türde ortaöğretim kurumuna öğretmen yetiştiren bir kaynak olduğundan ve Köy Enstitüleri ve meslek okullarının da sayıları 1940 yılından itibaren hızla arttığından, o yıllarda bu alandaki öğretmen açığının mevcut mezunlarla kapatılması pek mümkün olmamıştır. Bu sebeple Hasan Ali Yücel'in bakanlığı döneminde 1943 yılında kabul edilen 'Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü Kadroları Hakkında Kanun' ile Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü öğretmen kadrolarının artırılması kararlaştırılmıştır. Bu Kanun'un kabulüyle bu alandaki açığı kapatabilmek için okuldaki öğrenci sayısı 500'e çıkarılmıştır. Fakat bu uygulama da öğretmen açığını gidermede yeterli olmamıştır (Cenan, 2015).

Ortaöğretimin ihtiyaç duyduğu öğretmen ihtiyacının karşılanabilmesi için, dönemin Milli Eğitim Bakanlarından Reşat Şemseddin Sırer "Eğitim Enstitüleri" adı altında yeni eğitim kurumlarının açılmasını önermiştir. Bu amaçla mevcut üç sınıflı İlköğretmen Okulları Eğitim Enstitülerine dönüştürülerek ortaöğretimin eğitim ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır (Cenan, 2015).

Ortaöğretimin sayısal verileri ile ilgili Yiğit (1992, s. 60-62) şu bilgileri vermektedir:

1938–1939 eğitim öğretim yılında ortaokul sayısı 228, lise sayısı ise 75'e ulaşmış durumdadır. Ortaöğretimi yurt geneline yayma yönündeki faaliyetler, artan bir hızla devam etmiştir. Ancak bununla beraber okul ve öğrenci sayılarının ve öğretim durumlarının ülke ihtiyaçları yönünde tespit edilip bu yöne kanalize edilmesi problemi oldukça büyümüştür. Bu dönemde okul sayılarında artış olmasına rağmen öğrenci sayılarında ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Bu durum üzerinde, İkinci Dünya Savaşı'nın yol açtığı ekonomik sorunlar etkili olmuştur. 1940–1941 öğretim yılında 95.332 olan ortaokul öğrenci sayısı, 1947–1948 öğretim yılında 59.093'e düşmüş, buna rağmen okul yapımına devam edilmiş ve aynı dönemde ortaokul sayısı 238'den 267'ye çıkartılmıştır.

Bu dönemde, memleketin ekonomik durumuna doğrudan doğruya etki edecek, ihtiyaç duyulan iş gücüne cevap verecek mesleki ve teknik eğitimde de gelişme gözlenmektedir. Çünkü devlet eliyle azımsanamayacak derece bir sanayi kurulmuştur.

1939 yılında 86 olan mesleki ve teknik lise sayısı, 1950 yılına gelindiğinde 317 olmuştur. Bu dönem içerisinde öğrenim gören öğrenci sayısı 41.212'lik bir artışla 14.310'dan 55.522'ye yükselmiştir. Öğrenci sayısındaki artış miktarını yüzdelik orana çevirdiğimiz de %412.12'lik bir rakam ortaya çıkmaktadır. Bu durum İsmet İnönü Dönemi'nde mesleki ve teknik eğitim alanında yaşanan gelişmeyi gözler önüne sermektedir.

4. 2. Demokrat Parti Dönemi (1950-1960) Türkiye’de Eğitim Genel Durumu

4. 2. 1. Demokrat Parti Kuruluşu ve İktidar Oluşu

1945 yılından sonra Türkiye'nin iç politikasını şekillendiren en önemli etken ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Avrupa'da ortaya çıkan son durum olmuştur. Birleşmiş Milletler Anayasası, savaş bittikten sonra otoriter sisteme son vermiştir. Türkiye'nin dünya ile bütünleşmek istemesi doğal olarak tek partili sistemden vazgeçilerek çok partili siyasal sisteme geçilmesinde temel oluşturmuştur (Şahin ve Tunç, 2015). Savaş yıllarında toplumsal, siyasal ve ekonomik bir takım tedbirler alınmış ve bu durum vatandaşta hoşnutsuzluğa sebebiyet vermiştir. Bu gelişmeler üzerine “Cumhurbaşkanı İsmet İnönü” 19 Mayıs 1945 tarihinde yaptığı bir açıklamada çok partili siyasal yaşama geçileceğinin işaretini vermiştir (Karpat, 2010).

Bu tarihten sonra Cumhuriyet Halk Partisi'nde (CHP) parti içi muhalefet iyice kendini göstermeye başlamıştır. 1945 yılında TBMM'de ilk yedi aylık Bütçe Kanunu Tasarısı'nın görüşmeleri devam ederken, söz konusu tasarıya CHP içinden ciddi eleştiriler yapılmıştır (Aldan, 2012). Eleştirilerin toplandığı üç nokta şöyleydi: “Bütçe açığı dolayısıyla artan devlet borçları, ölçsüz emisyon, hayat pahalılığı, dar gelirlilerin ve özellikle memurların acı durumu, vurgunculuk, karaborsa, vergi sisteminin verimsizlik ve adaletsizliği. Muhalifler ısrarla artık yeni bir hayat görüşünün idareye egemen olması gerektiğini ileri sürüyorlardı” (Eroğul, 2017).

7 Haziran 1945 tarihinde CHP Meclis Grubu'na verilen ve *Dörtlü Takrir* olarak adlandırılan bir metin, aynı zamanda yeni bir parti kurulmak içinde atılmış önemli bir adım olmuştur. Dörtlü Takrir, demokrasinin daha geniş ve daha etkin bir şekilde uygulanması yönünde istekleri içeren bir metindir (Dokuyan, 2014). Bu önergeye imza atan isimler ise: “İzmir Milletvekili Celal Bayar, Aydın Milletvekili Adnan Menderes, İçel milletvekili Refik Koraltan ve Kars Milletvekili Fuad Köprülü'dür” (Eroğul, 2017). Önergeyi imzalayanların istekleri ise özellikle üç noktada toplanmıştır: “Kanunlardaki ve parti tüzüğündeki antidemokratik hükümlerin tasfiyesi, meclisin hükümeti gerçekten denetlemesine olanak verilmesi ve seçimlerin serbestçe yapılması” (Eroğul, 2017). CHP Grubunun 12 Haziran 1945 tarihli açık oturumunda yapılan oylamada önerge reddedilmiştir (Aslan, 2014).

Takrirleri reddedilen “dörtlerden” Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan parti içi muhalefete devam edince CHP Parti Divanı tarafından ihraç edilmişlerdir. Bu gelişmelerden sonra Dörtlü Takriri verenlerin lideri durumundaki Celal Bayar hem parti üyeliğinden, hem de milletvekilliğinden istifa ederek tepkisini göstermiştir. Böylelikle Dörtlü

Takriri verenler, bütünü ile CHP'den kopmuşlardır. Bu olay Demokrat Parti (DP) kuruluş sürecini daha da kolaylaştırmış ve hatta hızlandırmıştır (Şahin ve Tunç, 2015).

Bütün bu gelişmeler üzerine altyapısı tamamlanan DP'nin kuruluş dilekçesi 4 Ocak 1946'da Refik Koraltan tarafından verilmiş ve kısa bir süre sonra da 7 Ocak 1946'da DP'nin kuruluşu resmen ilan edilmiştir. Böylece fiilen Türkiye'de tek partili dönem resmen sona ermiştir (Bakan ve Özdemir, 2013).

1946 yılına gelindiğinde İktidar partisi CHP, seçim sisteminde değişikliğe gitmiştir. Yapılan değişikliğe göre, iki dereceli seçim sisteminden vazgeçilerek, tek dereceli seçim sistemi kabul edilmiştir. Bu yasaya göre; seçimler tek dereceli, açık oy ve gizli sayım yöntemiyle yapılacak, sayım yapıldıktan sonra seçmen pusulaları yakılacaktı (Aslan, 2014). Açık Oy, Gizli Tasnif" esasına göre yapılan bu seçimlere, yurt genelinde teşkilatlanma sürecini tamamlayamayan DP, 465 sandalyeli Meclis için 273 aday gönderebilmiştir (Kongar, 2000'den akt., Aslan, 2014, s.19).

1 Temmuz 1946 tarihinde yapılan genel seçimlerin resmi sonuçlarına göre; "TBMM'deki toplam 465 sandalyeden 397'sini CHP, 61'ini DP ve 7 tanesini de bağımsız adaylar kazanırken, Partilerin aldıkları oy oranları ise şöyledir: CHP %85.4, DP %13.1 ve bağımsızların aldığı oy oranı da %1.3'tür." (TBMM Ad Defteri, Dönem VIII)

İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği ekonomik sıkıntılar, Toprak Mahsulleri Vergisi, Varlık Vergisi, Milli Koruma Kanunu ve güvenlik güçlerinin bazı görevlilerinin halka karşı uyguladıkları baskılar, 1950 seçimlerine gidilirken CHP'ye karşı muhalefeti besleyen unsurlar olmuştur. Öte yandan, DP'nin yurt çapında oluşturduğu örgütlenme, halkla bütünleşmesini sağlamış, ayrıca basının önemli bir bölümünün DP'yi desteklemesi 1950 seçimlerinden DP'yi zaferle çıkarmıştır (Keskin, 2012).

14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimlerin resmi sonuçlarına göre; "TBMM'deki 487 sandalyenin, 416'sını DP, 69'unu CHP, 1'ini Millet Partisi ve 1 tanesini de bağımsız aday almıştır. Oy oranlarındaki dağılım ise şu şekildedir: DP %55.2, CHP %39.6, Millet Partisi %4.6 ve Bağımsızlar %0.6'dır." (TBMM Ad Defteri, Dönem VIII)

DP döneminde yapılan listeli çoğunluk sistemi sonunda, iktidar partisi aldığı oyun çok üstünde mecliste temsil edilmiştir. Örneğin 1950 seçiminde; %55 oya karşılık %83,57 temsil, 1954 seçiminde; %56,61 oya karşılık %92 temsil, 1957 seçimlerinde ise; %47,70 oy oranına karşılık %92 temsil oranı elde etmiştir. Bu oy oranları ve milletvekilliği dağılımıyla, iktidar yüksek oranda temsil hakkı elde ederken, muhalefetin ise eksik oranlı temsili söz konusu olmuştur (Keskin, 2012, s.111).

DP'nin %55 gibi yüksek bir oy oranıyla iktidar olması siyasi tarihimizde önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1950 genel seçimleri, seçmen iradesinin serbestçe sandığa yansıdığı ilk seçim olarak tarihte yerini almıştır (Karakök, 2011).

Demokrasi tarihimizde yaşanan bu değişim tabii olarak basında da geniş yer almıştır. Dönemin ulusal gazetelerinden Zafer Gazetesi, seçim sonuçlarını “Demokrat Parti 434 milletvekili ile kat’î ve eşsiz bir zafer kazandı.” (17 Mayıs 1950) şeklinde okurlarına duyururken, Ulus Gazetesi ise seçim sonuçlarını “Milletimizin verdiği karar Pazar günkü seçimde tecelli etti. CHP iktidarı devrediyor” (16 Mayıs 1950) başlığıyla manşetine taşımıştır.

4. 2. 2. Demokrat Parti’nin Eğitim Anlayışı

4. 2. 2. 1. Demokrat Parti Programında Eğitim

Parti programları, siyasi partilerin kuruluş aşamalarında hazırladıkları –zamana ve ihtiyaçlara göre yeniden düzenlemeye gidebildikleri-, ekonomik, sosyal ve kültürel konularla ilgili genel politikalarını içeren ve parti kongrelerinde kabul edilen belgelerdir. Parti programlarında, adalet işlerinden sağlığa; sanayiden ticarete; tarımdan maliyeye; sosyal meselelerden eğitime birçok konuda partilerin genel hedeflerine yer verilir.

Demokrat Parti’nin hazırladığı parti programında da eğitim ile ilgili yer alan temel prensipler şunlardır:

MADDE 34 - Maarif sistemimizde Millî Eğitim ve öğretim vahdeti prensibi taraftarıyız (Demokrat Parti Tüzük ve Programı,1949, s.58).

Eğitim sisteminde “*milli eğitim ve öğretim birliği*” prensibinin benimsendiği anlaşılmaktadır. Böylece eğitim-öğretimde birlik esasının benimsendiği Tevhid-i Tedrisat Kanunu’na bağlı kalındığı görülür.

MADDE 35 - Umumî ve meslekî eğitim ve Öğretim; yurd ihtiyaçlarını karşılayacak umumî bir plana göre tanzim edilmeli ve gelecek nesillerin yalnız ilim ve teknik bilgi ile değil, millî ve İnsani bütün manevî kıymetlerle de teçhizine çalışılmalıdır (Demokrat Parti Tüzük ve Programı,1949, s.58).

Genel ve mesleki eğitim-öğretim, memleketin ihtiyaçlarını karşılayacak genel bir plana göre düzenlenmelidir. Eğitim, yalnız ilmi ve teknik bilgi ile değil, gelecek nesillerin milli ve insani bütün manevi değerlerle de donatılmasını amaç edinmelidir.

MADDE 36 - İlköğretim, maârif sistemimizin temelini teşkil etmektedir. Bütün ilkokul öğretmenlerinin aynı ruha ve aynı seviyede bilgiye sahip olmaları esasının göz önünde tutulmasını, bunlar arasında farklı zümrelerin teşekkülüne meydan verilmemesi bakımından lüzumlu görmekteyiz (Demokrat Parti Tüzük ve Programı,1949, s.58).

DP, ilköğretimi eğitim sisteminin temeline oturtmuştur. Programda, ilkokul öğretmenlerinin aynı kaynaktan yetiştirilmesi ve bunlar arasında farklı zümrelerin

oluşmasına izin verilmemesi gerektiği ifade edilmiştir. DP bu yaklaşımla, Köy Enstitülerine karşı üstü kapalı bir muhalefet ortaya koymuştur (Kaplan, 1999).

Madde 37 - Orta tahsil kurullarım, gerek program ve talimatname, gerek lâboratuvar ve kütüphane gibi öğretim vasıtaları bakımından, ıslah ve takviyeye muhtaç görmekteyiz. Yüksek öğretime basamak olan liselerin, bu maksadı sağlayacak duruma getirilmeleri lâzımdır. (Demokrat Parti Tüzük ve Programı, 1949, s.58).

Ortaokulların hem program ve yönetmelik, hem de laboratuvar ve kütüphane gibi öğretim araçları bakımından, düzenlenmesi ve desteklenmesi gerektiği, yüksek öğretime basamak olarak görülen liselerin, bu amacı sağlayacak duruma getirilmeleri parti programında yer alan diğer bir konudur.

Madde 38 - Muhtelif derecelerdeki teknik öğretim kurullarını yurdun her tarafına yaymak yönündeki çalışmaları, eğitim ve öğretim cihazımızın ekonomik kalkınmamızda da vazife alması bakımından, yerinde bulmaktayız. Bu çalışmaların İktisadî ihtiyaçlarımızla ayarlanmasını lüzumlu görüyoruz. (Demokrat Parti Tüzük ve Programı, 1949, s.59).

Mesleki ve teknik öğretimi ekonomik ihtiyaçlara göre düzenleyerek bu eğitim kurumlarını yurdun her tarafına yaymak için çalışmak eğitim ve öğretim sisteminin ekonomik kalkınmada da görev alması bakımından gerekli olduğu programda vurgulanmıştır.

Madde 39 -Yüksek öğretim meselesinde keyfiyete önem verilmesi lüzumuna kaniiz. Bütün yüksek öğretim kurullarımızın bu esasa göre takviyesini ve Garp'taki benzerleri seviyesine eriştirilmelerini istiyoruz.

Üniversiteler, ilmî ve İdarî muhtariyete sahip olmalıdırlar.

Muhtelif ilim şubelerinde çalışmak üzere, Üniversite içinde, Araştırma Enstitüleri kurulmasını ve Memlekete ait araştırmalara bilhassa önem verilmesini istiyoruz.” (Demokrat Parti Tüzük ve Programı, 1949, s.59).

Demokrat parti, Yüksek öğretim alanında, üniversitelerin ilmi ve yönetsel özerkliğe sahip olması gerektiğini savunmaktadır. Çeşitli bilimsel alanlarda çalışmak üzere, Üniversite bünyesinde, Araştırma Enstitüleri kurulması ve memleketi konu alan araştırmalara özellikle önem verilmesi de bir diğer istek olarak parti programında yer almıştır.

Madde 40 - ilmin, tekniğin, güzel sanatların süratle gelişmesini sağlamak için bütün vasıta ve tedbirlere başvurmak, bu cümleden olarak ehliyet ve isnatları teşvik etmek, kütüphaneler, müzeler, tiyatrolar, konservatuvarlar kurmak, ciddî neşriyata yardımda bulunmak, Türk dilinin, millî bünyesine uygun olarak, süratle gelişmesi yolundaki ilmî çalışmalara yardım etmek, kısaca, yurdumuzda millî ve İnsanî külltür seviyesinin yükselmesini sağlayacak her faaliyeti desteklemek, kanaatimizce, devletin başlıca vazifelerindedir. Ancak, dilin, ilmin, sanatın ve her türlü fikir faaliyetlerinin siyasî ve İdarî müdahalelerden uzak kalmasını, Demokrasi'nin değişmez bir esası olarak kabul ediyoruz (Demokrat Parti Tüzük ve Programı, 1949, s.59).

Programda, bilim, teknik ve güzel sanatların hızla gelişmesine katkı sağlayacak bütün araç ve önlemlere başvurmak, kütüphaneler, müzeler, tiyatrolar, konservatuarlar kurmak, ciddi yayınları desteklemek, Türk dilinin, milli yapısına uygun olarak, hızla gelişmesi için çaba gösteren bilimsel çalışmalara yardım etmek, kısaca memleketin milli ve manevi kültür düzeyinin yükselmesine katkı sağlayacak her faaliyeti desteklemek devletin başlıca görevi olarak tanımlanmıştır.

Madde 41 - Kabiliyeti ve kudreti müsait olduğu takdirde, bir ilkokul öğretmenin, öğretim derecelerini tamamlayarak, Üniversite profesörlüğüne kadar yükselmesine kanunî imkân sağlanmalıdır (Demokrat Parti Tüzük ve Programı,1949, s.60).

Madde 42 - Doğu bölgelerinde, her derece ve şubede okulları ve nihayet Fakülte ve Enstitüleri ile bir kültür merkezi yaratmak lüzumuna inanıyoruz (Demokrat Parti Tüzük ve Programı,1949, s.60).

Bir ilkokul öğretmenin yeteneği ve zekasıyla öğretim kademelerini tamamlayarak, üniversitede profesörlüğe kadar yükselebilmemesinin kanunla önünün açılacağı, doğu bölgelerinde her derecede okullar ile fakülte ve enstitüleri açarak, bu bölgede bir kültür merkezinin oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır.

Demokrat Parti, manevi değerlere vurgu yaptığı parti programında, eğitim ile ilgili olarak ilköğretimden ortaöğretime; mesleki ve teknik eğitimden yüksek öğretime kadar bütün eğitim kademelerinde ulaşmak istediği hedeflere yer vermiştir. Öğretmen yetiştirme konusuna da değinilen programda, kültürel gelişime katkı sağlamak amacıyla yapılması planlanan faaliyetlerle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

4. 2. 2 . 2. Demokrat Parti Hükümet Programlarında Eğitim

Demokrat Parti on yıllık iktidarı süresince toplam beş hükümet kurmuştur. Bu hükümetlerin tamamında Adnan Menderes başbakanlık yapmıştır. Demokrat Parti Dönemi'nde kurulan hükümetler arka arkaya kurulduğu için birbirinin devamı niteliğindedirler. Bu sebeple hükümet programları arasında önemli değişiklikler görülmemektedir. Hükümet programlarında yer alan prensipler parti programlarını temel almışlardır.

4. 2. 2. 2. 1. Birinci Adnan Menderes Hükümeti'nde Eğitim (22 Mayıs 1950 - 9 Mart 1951)

Demokrat Parti iktidarının başlangıcı olan birinci menderes hükümetinde başbakan İstanbul Milletvekili Adnan Menderes olurken, İzmir Milletvekili Hüseyin Avni Başman ve

Samsun Milletvekili Ahmet Tevfik İleri Milli Eğitim Bakanlığı Yapmıştır (Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri, 2013).

Başbakan Adnan Menderes, mecliste, hükümet programını okurken eğitim ilgili şu ifadelerle yer vermiştir (Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri, 2013, s.757):

Mâarif işlerimize gelince,

Maddi bakımdan ne kadar ilerlemiş olursa olsun, milli ahlakı sarsılmaz esaslara dayanmayan, ruhunda manevi kıymetlere yer vermeyen bir cemiyetin, bugünkü karışık dünya şartları içinde kötü akibetlere sürükleneceği tabiidir. Talim ve terbiye sisteminde bu gayeyi göz önünde bulundurmayan, gençliğini milli karakterine ve ananelerine göre manevi ve insani kıymetlerle teçhiz edemeyen bir memlekette ilmin ve teknik bilginin yayılmış olması, hür ve müstakil bir millet olarak yaşamının teminâtı sayılamaz. Yıllardan beri sarıh bir istikametten ve rasyonel bir plandan mahrum olduğu için mütemadi değişikliklere, sarsıntılara uğrayan mâarifimizin, milletçe katlanılan büyük maddi fedakârlıklara mütenâsip bir verimlilik arz etmediği açık bir hakikattir. Hükümetimiz, parti programımızda tesbit edilmiş esaslar dairesinde, bu büyük milli davayı bir kül halinde ehemmiyetle ele almış bulunuyor. Tamamiyle demokratik bir ruh ile ve ilmin son neticelerine göre tespit edilecek geniş ve teferruatlı bir plan içinde mâarif nimetini memleketin her tarafına müsavi şartlarla yaymayı temin edecek kanun tasarılarını hazırlıklarımız biter bitmez yüksek tasvibinize arz edeceğiz.

Bu ifadelerden anlaşılacağı gibi Birinci Menderes Hükümeti'nde eğitim ve öğretimin amaçları millilik, geleneksellik ve manevi değerler üzerine inşa edilmiştir. Parti programı esas alınarak eğitimin milli bir anlayış ele alacağı vurgusu yapılmıştır. Kendisinden önce görev yapan hükümetlerin eğitim programları eleştirerek, programların sürekli değişikliğe uğramasının eğitime zarar verdiği ve belli bir plandan yoksun eğitimle verimsiz sonuçların alındığına dikkat çekilmiştir. Bu programda, memleketin tamamını kapsayacak, belirli bir plana göre düzenlenmiş ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlayacak yeni bir eğitim düzeninden bahsedilmiştir. Programda, gençliğin bilimsel ve teknik bilginin yanında yaşama dair kazanımlar sağlaması ve insani, milli, geleneksel ve manevi değerlerle donatılması gerektiği ifade edilmiştir.

4. 2. 2. 2. İkinci Adnan Menderes Hükümeti'nde Eğitim (9 Mart 1951 – 17 Mayıs 1954)

İkinci Menderes Hükümeti'nde de yine İstanbul Milletvekili Adnan Menderes Başbakan, Samsun Milletvekili Ahmet Tevfik İleri ve Erzurum Milletvekili Rıfki Salim Burçak Milli Eğitim Bakanı olarak görev almışlardır (Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri, 2013).

Başbakan Adnan Menderes tarafından kurulan ikinci menderes hükümetinin programında, eğitime, birinci hükümet programına göre daha geniş yer verilmiştir. Programda eğitim ile ilgili ifadeler şunlardır (Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri, 2013, s.927):

Memlekette ilk, orta, yüksek ve teknik öğretim şubelerinin bir tek umumi mâarif siyâsetine göre idare edilmesi yoluna girilmiştir. Bu suretle muhtelif derece ve istikâmette mâarif müesseselerin ahenkli bir şekilde gelişmeleri sağlanmış olacaktır.

Teknik öğretim okullarında ziraat ve yol kalkınmasının makineleşmesine muvazi olarak bölge ihtiyaçlarına lüzumlu ustaları yetiştirmek üzere kurslar ve şubeler kurulacaktır.

Köy okulları inşaatında Doğu illeri ile bu iller kadar geri kalmış diğer illerin ihtiyaçları ön planda tutulacak ve köylü vatandaşlarımızın mükellefiyete tabi tutan mevzuat kaldırılacaktır.

Doğuda bir üniversitenin temeli atılacaktır. Umumi terbiyemizde milli ve insani hedefleri gözden kaçırmadan ilmi ve pedagojik esaslara göre karakter şahsiyet ve maneviyat gelişmesine ehemmiyet vereceğiz.

Gençliğini milli karakterine ve ananelerine göre manevi ve insani kıymetlere teçhiz edemiyen bir memlekette ilmin ve teknik bilginin yayılmış olması, hür ve müstakil bir millet olarak yaşamanın teminâtı sayılamaz. Gençliğimizin “Vatan” ideali etrafında toplanmasını hareket noktası olarak alıyoruz.

İlkokul öğretmenlerinin gerekli hususiyetler göz önünde bulundurulmak şartıyla, aynı menşeden gelmelerine ve umumiyetle öğretmenlerimizin çok iyi vasıfta yetişmelerine ehemmiyet vereceğiz.

Tahsil ve terbiyede ilmi usullere sıkı sıkıya bağlı kalacağız.

Birinci hükümet programı ile bu program arasında önemli farklar görülmemektedir. Programda eğitim-öğretim birliği üzerinde durulmuş ve milli, manevi ve geleneksel değerler vurgusu tekrar edilmiştir. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanacağı ve halkın üzerinden eğitim yükünün alınacağı ifade edilmiştir. Ayrıca gençlerin en önemli ülküsünün “vatan” olması gerektiği vurgusu yapılmıştır.

Eğitimde ulusal hedefleri ihmal etmeden pedagojik temellere dayalı çalışmalara verilen önemin artacağı vurgulanmıştır. Ayrıca Doğuda bir üniversitenin kurulacağı bilgisi de programda yer almıştır. Öğretmenlerin tek kaynaktan yetişmesi gerektiği konusundan burada da bahsedilmiş ve öğretmenlere gereken önemin verileceği vurgulanmıştır. Teknik insan gücünün bölge ihtiyaçlarına göre yetiştirileceği ve bu konuyla ilgili olarak halk eğitiminin yaygınlaştırılacağı ifade edilmiştir.

4. 2. 2. 2. 3. Üçüncü Adnan Menderes Hükümeti'nde Eğitim (17 Mayıs 1954–9 Aralık 1955)

Kurulan üçüncü hükümette de başbakanlık görevi yine Adnan Menderes'in olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı görevine ise, Ağrı Milletvekili Hüseyin Celal Yardımcı getirilmiştir (Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri, 2013).

Başbakan Adnan Menderes'in meclis açış konuşmasında okuduğu hükümet programında eğitim konusunda şu ifadeler yer almıştır (Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri, 2013, s.1026):

Hür ve müstakil bir millet olarak yaşamının teminatını yalnız memleketin maddi kudret ve takatinde değil, aynı zamanda halkın ve gençliğin manevi değerlerle teçhizinde bulan iktidarımızın mâarif sahasına hayati bir ehemmiyet atfetmesi elbette ki tabii idi.

1950 yılında iktidara geldiğimiz zaman ilk iş olarak iktisâdi kaynaklarımızı ve mali imkânlarımızı takviye edecek işlere girişmiş olmamıza rağmen maarif hizmetlerine 1950'nin 197 milyon lirasına mukabil 1954 yılında 313 milyon lira tahsis etmiş bulunuyoruz.

İktisâdi tedbirlerimizin müspet neticeleri ve mali takatimizde husule gelen inkişaf üzerine önümüzdeki devrede, bütün idari hizmet şubelerinde olduğu gibi, mâarif sahasında da, iktidarımızdan evvelki devirlerle mukayese edilemeyecek derecede hummalı hareketlere girişmenin zamanı artık gelmiş bulunmaktadır. Gelecek yıllarda, bu sahada çok mühim neticeler elde edeceğimizden emin bulunuyoruz.

Programdan anlaşılacağı üzere DP, gençlerin manevi değerlerle donatılması lüzumunu tekrarladıktan sonra, eğitime verdiği önemden bahsetmiştir. Eğitime verilen bu önemin bir sonucu olarak da DP, eğitim için ayrılan ödenekleri arttırmıştır. Ayrıca bu dönemde bütün alanlarda olduğu gibi eğitim konusunda da önceki dönemlere göre daha fazla çalışarak yeni atılımlar yapmak gerektiği ifade edilmiştir. Hedeflenen yeni işlerle beraber ilerleyen yıllarda önemli sonuçların alınacağına inanılmaktadır.

4. 2. 2. 2. 4. Dördüncü Adnan Menderes Hükümeti'nde Eğitim (9 Aralık 1955 – 25 Kasım 1957)

Dördüncü hükümetin Başbakanı İstanbul Milletvekili Adnan Menderes'tir, bu hükümette Milli Eğitim Bakanlığı yapan isimler ise Sivas Milletvekili Ahmet Özel ve Samsun Milletvekili Ahmet Tefvik İleri olmuştur (Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri, 2013).

Adnan Menderes, DP döneminde kurulan hükümetlerin birbirini tamamlar nitelikte olduğunu ve mevcut çalışmaların kesintiye uğramadan devam ettirileceğini ifade etmiştir. Programda eğitim ile ilgili konularına yer verilmemesine rağmen yeni ihtiyaçların karşılanması için önlemler alınacağı belirtilmiştir (Taşdöven, 2013).

Programda, eğitim konularına değinilmemiş olmasına rağmen, dönemin Milli Eğitim Bakanı Ahmet Özel'in Başkanlık ettiği Altıncı Milli Eğitim Şûrası toplanmıştır. Şûra'da, ilköğretim alanında günün beklentilerini karşılayamayan kanunların değiştirileceği, onların yerine ilköğretimin bütün kurumlarını kapsayacak yeni bir İlköğretim Kanunu tasarısının hazırlanacağı ifade edilmiştir (Taşdöven, 2013).

Bu gelişmelerin yanında kadrosuzluktan dolayı terfi edemeyen ortaokul öğretmenlerinin bu durumlarına çözüm bulmak için Milli Eğitim Bakanlığı yeni bir intibak kanunu hazırlamıştır (Zafer, 16 Aralık 1955).

4. 2. 2. 5. Beşinci Adnan Menderes Hükümeti'nde Eğitim (25 Kasım 1957- 27 Mayıs 1960)

Beşinci hükümetin Başbakanı Adnan Menderes, Milli Eğitim Bakanlığı görevini önce Ağrı Milletvekili Hüseyin Celal Yardımcı ve daha sonra Yozgat Milletvekili Mehmet Atif Benderlioğlu'na vermiştir (Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri, 2013).

Beşinci Hükümet Programında da eğitime çok az yer verilmiştir. Programda eğitim ile ilgili şu ifade geçmektedir (Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri, 2013, s.1206):

Mekteplerden sağlık müesseselerine, toprak tevziinden tapulamaya, emniyet ve asayiş teşkilâtından mahkemelere kadar bircümle âmme hizmetlerinin aziz milletimizin ihtiyaçlarına cevap verebilmek üzere, malî ve maddi her türlü imkânlardan faydalanılarak geliştirilmesine çalışılmıştır.

Programda, okullardan başlanarak sağlık kuruluşlarına, emniyet teşkilatından mahkemelere kadar bütün devlet işlerinin vatandaşların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde, maddi ve manevi her imkanlardan yararlanılarak geliştirileceği ifade edilmiştir.

Bu programda da önceki hükümet programlarında ifade edildiği gibi başlatılan çalışmalara devam edileceği belirtilmiştir. Bu dönemde yapılan çalışmalar daha çok yükseköğretim kademesinde yürütülmüştür. “Doğu’da açılması düşünülen ve hazırlıkları tamamlanan üniversite, Erzurum ilinde Atatürk Üniversitesi adıyla öğrenim hayatına başlamıştır” (Zafer, 18 Kasım 1958). Ayrıca, “Ankara’da yüksek öğretmen okulu, İstanbul’da Yüksek İslam Enstitüsü, İzmir’de Buca Eğitim Enstitüsü faaliyete geçmiştir. Okul sayılarındaki artışlar bu dönemde de devam etmiştir.” (Taşdöven, 2013).

Demokrat Parti Dönemi’nde kurulan hükümet programları birbirinin devamı niteliğinde olduğundan aralarında önemli farklılıklar görülmemektedir. Parti programına paralel hazırlanan hükümet programlarında da eğitimde millilik ve manevi değerler vurgusu yapılmıştır. Kendisinden önce görev yapan hükümetlerin eğitim programının eleştirildiği birinci hükümet programı ile ikinci program da yer alan hedefler birbirini tamamlar niteliğe sahiptir. Üçüncü hükümet programında ise eğitim için ayrılan ödeneklerden bahsedildikten sonra eğitimde yeni yatırımların yapılacağı bilgisine yer verilmiştir. Dördüncü ve beşinci hükümet programlarında eğitime ayrıca yer verilmemesine rağmen mevcut çalışmaların devam ettirileceği vurgulanmıştır.

4. 2. 2. 3. Demokrat Parti Kadrolarının Eğitim Görüşleri

DP'yi kuran isimlerin başında gelen ve bu süreçte kesintisiz Cumhurbaşkanlığı yapan Celal Bayar, Cumhurbaşkanı olarak yaptığı meclisi açış konuşmalarında eğitim ile ilgili konulara da değinmiştir. Celal Bayar, 1950 yılı meclis açış konuşmasında ilköğretime verdiği önemi şöyle ifade etmiştir:

... İlköğretim, maarif sistemimizin temelini teşkil eder. Bu itibarla üzerinde ehemmiyetle durulması lazım gelir... Herkesçe bilindiği gibi, aile ocağından sonra hayat ile temas ilkokullarda başlar. Genç yavrularımızın, her şeyi benimseyen zekâlarıyla en iyiyi ve en doğruyu, milli ve insani bütün manevi kıymetlere istinat eden bir terbiye sistemi için burada bulunmaları iktiza eder... (Öztürk, 1969, s.423).

1953 yılında meclisin açılış konuşmasını yapan Celal Bayar, eğitimin hem nicelik hem de nitelik yönünden geliştirilmesine büyük önem verdiklerini belirterek bu amaçla yapılacak olan harcamalardan kaçınmamak gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

...medenî ve iktisadî inkişafın emniyet ve istikrarı, kültür seviyesinin yükseltilmesiyle kabildir. Bu sebeptendir ki, ilköğretimin kemiyet ve keyfiyet bakımlarından gelişmesine büyük ehemmiyet verilmekte, bu uğurda para ve emek sarfından asla kaçınılmamaktadır... Orta tahsil müesseselerimizin inkişafı da memnuniyet vericidir... Hükümet her kazada asgari bir ortaokul ve her vilayette bir lise açmak kararı almıştır. Bunu hedef tutan programın önümüzdeki üç yıl içinde tamamen tahakkuk ettirilmesine çalışılmaktadır (Öztürk, 1969, s.523-524).

Parti programında ifade edilen, öğretmen yetiştiren kurumların, ilkokul öğretmenlerinin aynı ruhla yetiştirilmeleri için birleştirilmesi gerektiği fikri Celal Bayar tarafından da bugüne kadar, köy enstitüleriyle öğretmen okullarında, ayrı programlarla tahsil gören ilkokul öğretmenleri, bundan böyle aynı programa göre yetiştirileceklerdir. Bu müesseselerin umumi adı 'Öğretmen Okulu' olacaktır sözleriyle desteklenmiştir (Öztürk, 1969, s.452).

Celal Bayar, Türkiye'nin uluslar arası alanda ilerleyen ilişkilerinin göz önüne alınarak yabancı dil eğitiminin de önemsenmesi gerektiğini ise şu sözlerle dile getirmiştir; Malumdur ki milletlerarası münasebetlerimiz hemen her gün artmaktadır. Gençlerimizin ilmi, içtimai, iktisadi ve askeri sahalarda işine yarayacak derecede kuvvetli yabancı dil bilmeleri mühim bir ihtiyaç haline gelmiştir (Öztürk, 1969, s.586).

Mesleki ve teknik eğitime verilen önemi ise Celal Bayar, Maarifimizin mühim bir şubesi de, mesleki ve teknik öğretimidir. Memleketimizin iktisadi ve sınai sahadaki inkişafına muvazi olarak bol miktarda teknisyen yetiştirmeye de ehemmiyet verilmektedir sözleriyle ifade etmektedir (Öztürk, 1969, s.586).

DP'nin iktidarda olduğu on yıllık süre içerisinde 5 hükümet kurulmuş ve bu hükümetlerin tamamında Adnan Menderes başbakanlık yapmıştır.

Menderes'in eğitim ile ilgili fikirlerini, kurduğu hükümet programlarından anlamak mümkündür. Birinci Menderes Hükümeti'nin programından da anlaşılacağı üzere Menderes'e göre eğitim politikası milli ve manevi değerlere dayandırılmalı; Türkiye'nin gelişmesinde ve kalkınmasında kendilerine verilecek görevlere, ilim ve tekniğin son verilerine göre gençleri hazırlamalıdır. Parti programının ayrıntılı olduğunu belirten Menderes, konuşmalarında eğitim-kültür konularına çok fazla yer vermemiştir (Eren, 2007). Hükümet programlarından yola çıkarak Menderes'in eğitim görüşünün dayandığı temel ilkeleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Milliyetçilik
2. Maneviyatçılık
3. Bilimsellik
4. Demokratlık
5. İlerlemecilik
6. Fırsat Eşitliği
7. Laiklik
8. İş Eğitimi(Akbaba,1998, s.26).

DP iktidar olduğu on yıllık süre içerisinde yedi ayrı isim, on kez Milli Eğitim Bakanı olarak görev yapmıştır. Görev alan bakanlar ve görev tarihleri şöyledir (Akbaba,1998, s.26):

- Avni Başman (22 Mayıs 1950 – 2 Ağustos 1950)
- Nuri Özsan –vekaleten- (2 Ağustos 1950 – 11 Ağustos 1950)
- Tevfik İleri (11 Ağustos 1950 – 8 Nisan 1953)
- Prof. Dr. Rıfık Salim Burçak (8 Nisan 1953 – 17 Mayıs 1954)
- Celal Yardımcı (17 Mayıs 1954 – 9 Aralık 1955)
- Prof. Dr. Ahmet Özel (9 Aralık 1955 – 12 Nisan 1957)
- Tevfik İleri –ikinci kez- (12 Nisan 1957 – 25 Kasım 1957)
- Celal Yardımcı –ikinci kez- (25 Kasım 1957 – 22 Mayıs 1959)
- Tevfik İleri –üçüncü kez- (23 Mayıs 1959 – 9 Aralık 1959)
- Atif Benderlioğlu(9 Aralık 1959 – 27 Mayıs 1960)

DP döneminde görev yapan Milli Eğitim Bakanlarının eğitim görüşleri incelendiğinde göze çarpan noktaları şu şekilde ifade etmek mümkündür;

1. DP dönemi milli eğitim bakanlarının eğitim görüşleri Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın parti programının ve Adnan Menderes'in eğitim görüş ve hedefleri ile paraleldir.
2. Bakanların eğitim görüşlerinin genel nitelikleri; milliyetçilik, maneviyatçılık, demokratlık, bilimsellik, faydacılık, laiklik, ilerlemecilik olarak belirlenebilir.
3. Bakanların eğitime etkileri görev sürelerinin uzunluğu şahsi yetenek ve ilgileri ile doğrudan ilişkilidir.
4. Bakanların üzerinde en çok durdukları eğitim sorunları ise öğretmen yetiştirme, ilköğretim, yüksek öğretim, mesleki teknik eğitim, din eğitimi ve halk eğitimi olarak ifade edilebilir. (Akbaba,1998, s.36).

Demokrat Parti kadrolarının eğitim ile ilgili düşünceleri, parti ve hükümet programları ile paraleldir. Yine eğitimde millilik, bilimsellik, laiklik ve manevi değerler üzerine vurgu

yapılmıştır. Öğretmenlerin tek kaynaktan yetişmesi gerektiği de savunulan diğer bir görüştür.

4. 2. 3. Demokrat Parti Dönemi'nde Eğitim Alanında Yeniden Yapılanma Hareketleri

4. 2. 3. 1. Milli Eğitim Şuraları

Milli Eğitim Şuraları, Milli Eğitim Bakanlığı'nın temsilcileri ile ilim insanları, eğitim camiası ve eğitim ile ilgili diğer kuruluşların temsilcilerinin yer aldığı toplantılardır. Cumhuriyetin ilk yıllarından bu güne kadar değişik isimlerle, çeşitli tarihlerde yapılan bu toplantılarda, eğitim sisteminde yaşanan sorunlar ele alınır, tartışılır ve bu sorunlar için çözüm önerileri hazırlanır (Duman, 1991).

Şuralarda, eğitim ile ilgili görüşler, düşünceler ve politikalar dile getirilir ve toplantıların sonunda konuyla ilgili sentezler ortaya koyulur. Toplantılardan elde edilen sonuçlar, çoğu zaman eğitim politikalarını etkiler nitelikte olurlar. Bu bakımdan Milli Eğitim Şuraları, üst düzey yöneticiler, eğitimciler ve araştırmacılar için büyük önem arz etmektedir (Duman, 1991).

DP döneminde de eğitim ile ilgili konuları geniş bir yelpazede tartışıp, eğitim alanında yaşanan sorunlar ile ilgili çözüm önerileri üretebilmek için iki defa Milli Eğitim Şurası toplanmıştır. DP Dönemi'nde toplanan Milli Eğitim Şûralarının, daha önce yapılan şûralardan farkı, eğitim ile ilgili sadece bir konunun önceden belirlenip çeşitli açılardan değerlendirilmesidir. DP Dönemi'nde, iki tane eğitim şurası yapılmıştır. Bu şuralardan ilki 1953 yılında gündem konusunu "ilköğretim meselelerinin" oluşturduğu V. Milli Eğitim Şûrası, ikincisi ise 1957 yılında, "mesleki ve teknik eğitim"i gündemine alarak toplanan VI. Milli Eğitim Şûrası'dır (Kılıç, 2008).

4. 2. 3. 1. 1. V. Milli Eğitim Şurası

DP ile birlikte Türkiye siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan yeni bir döneme girmiştir. Eğitim öğretim alanında da yeni gelişmelerin yaşandığı bu dönemde toplanan Beşinci Milli Eğitim Şurası döneminin ilk şurası olma özelliğini taşımaktadır.

Beşinci Milli Eğitim Şurası 5-14 Şubat 1953 tarihlerinde Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri başkanlığında 326 üyenin katılımıyla Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde toplanmıştır. (MEB, 2006'dan akt., Gezer, 2012, s.72).

Dönemim Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri, şura açılış konuşmasında;

Şûra bu içtimasında, Türkiye'de İlköğretim mevzusunu müzakere edecektir. Millî Eğitimimizin türlü meseleleri arasında ilköğretim birinci derecede ehemmiyeti haiz

bulunmaktadır. Bu öğretimi kemiyet ve keyfiyet bakımından bir an evvel en ileri bir şekilde memleketin en uzak köşelerine kadar yaymak mecburiyetindeyiz. (V. Milli Eğitim Şurası, 1953) ifadelerini kullanmıştır.

Bu konuşmadan da anlaşılacağı üzere şuranın ana gündemini ilköğretim meselesi oluşturmuştur. Bakan İleri'ye göre, ilköğretim eğitim konuları içerisinde en önemli olanıdır ve bir an evvel nicelik ve nitelik bakımından geliştirilerek memleketin her köşesine yaymak gerekmektedir.

Şuranın gündem başlıklarını,

1. Okul öncesi öğretim ve eğitimin anaokulları için hazırlanmış olan program ve yönetmeliğin incelenmesi,
2. İlkokullarda sağlık konusu ile ilgili alınması gerekli tedbirlerin tespiti,
3. Özel eğitime muhtaç çocuklar için hazırlanmış olan raporun, yetiştirme yurtlarına ait yönetmeliklerin incelenmesi ve korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki kanunun gözden geçirilerek değişiklik gerektiren kısımlarının araştırılması,
4. İlköğretim Kanunu tasarısının incelenmesi ve mecburi ilköğretimin planlanması,
5. İlkokul programının yeniden gözden geçirilmesi,
6. Yeni İlkokul Yönetmeliği tasarısının incelenmesi,
7. İlkokullara öğretmen yetiştirilmesi, öğretmen okulları ile köy enstitüleri yeni öğretim programı ve meslekte olgunlaşma konularının incelenmesi,
8. İlkokul öğretmenlerini ilgilendiren diğer konular ve genel olarak ilköğretim sorunları" (V. Milli Eğitim Şurası, 1953)

oluşturur.

Belirlenen bu gündem doğrultusunda sekiz tane komisyon oluşturularak, komisyonda çalışacak üyeler seçilmiştir. Daha sonra, oluşturulan bu komisyonlar, kendi konularını inceleyerek "komisyon raporu" hazırlamak için çalışmalara başlamışlardır (Dinç, t.y.)

İlkokulların sağlık hijyeni ve ilkokul öğrencilerinin sağlık sorunlarını inceleyen komisyon, hazırladığı raporda, öğrencilerin beslenme konusunda sorunları olduğunu ve bu sorunları çözmek, sağlık kuralları çerçevesinde ders ve dinlenme saatlerini yeniden düzenlemek gerektiğini belirtilmiştir. Okulların hijyeni ve öğrencilerin sağlığı konusunda yapılacak iyileştirmeler için alınması gereken tedbirlere de programda yer verilmiştir. Bununla birlikte komisyon, resmi ve özel anaokulları ile ilkokulların sağlık teşkilatlarına dair bir yönetmelik ve kanun tasarısı hazırlanmıştır (MEB, 2006'dan akt., Gezer, 2012, s.73).

İlkokul programlarını yeniden gözden geçirmek üzere toplanan komisyon, Bakanlığa sunduğu raporda ilkokul programında düzeltmeler yapmıştır. İlkokul programının birleştirilmiş sınıflarda nasıl daha verimli hale getirilebileceği ve köy ilkokullarında eğitimin, öğretmen ve sınıf mevcudu dikkate alınarak düzenlenmesine yönelik tavsiyelerde bulunmuştur. Komisyon şu an için ilkokulu bulunmayan az nüfuslu ve dağınık köylerde

yaşayan çocuklar için pansiyon veya yatakhane olan bölge okullarının kurulmasını önermiştir (Kılıç, 2008).

Ayrıca komisyon, köy okulları konusunda inceleme yapmak için Amerika Birleşik Devletleri'nden (ABD) davet edilen Prof. Dr. K. V. Wofford'un hazırladığı raporu da incelemiştir. Komisyon, Prof. Wofford'un önerisi üzerine köy ilkokullarındaki sınıfların gruplar şeklinde birleştirilmesini ve derslerin yıllara göre üniteler halinde, sırasıyla işlenmesi yönteminin uygulanması gerektiğini önermiş ve öneri kabul edilmiştir (Kılıç, 2008).

Yeni ilkokul yönetmeliği tasarısını incelemek amacıyla kurulan komisyon, ilkokul programlarının uygulanmasında karşılaşılan zorlukları ele alınmıştır. Komisyon, ilkokul programında belirlenen amaç ve ilkeler ile uygulanan müfredat arasında uyumsuzluklar olduğuna dikkat çekmiştir. Komisyon, ilkokulların tamamında, haftalık ders saatlerine uyulması konusunda esnek hareket edilmesini kararlaştırmıştır (MEB, 2006'dan akt., Gezer, 2012, s.74). Ayrıca komisyon, 194 maddeden oluşan tasarının 119 maddesini olduğu gibi kabul etmiş, 11 madde yönetmelikten çıkarılmış ve 64 madde üzerinde de değişiklik yapılarak kabul edilmiştir (Kılıç, 2008).

DP döneminde en çok tartışma konusundan biri olan din eğitimi üzerine inceleme yapan komisyon, din derslerinin isteğe bağlı okutulmasını kabul etmiş ve din dersinde öğrencilere not verilmesini istemiştir. Ancak din dersinde verilen notun öğrencilerin sınıfı geçmesi üzerinde bir etkisinin olmamasını önermiştir (Gezer, 2012).

İlkokullara öğretmen yetiştirilmesi, İlk öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri'nin öğretim programı konularını inceleyen komisyon, İlk öğretmen Okulları'nın eğitim yetersizliğini öne sürerek bu okulların lise öğreniminden sonra iki ya da üç yıllık yüksek dereceli okullara dönüştürülmesini önermiştir. Fakat memleketin içinde bulunduğu koşullar göz önüne alınarak öneri kabul edilmemiştir. Ayrıca komisyon öğretmen okulu programı üzerinde yapılacak değişikliklerle bu eğitim kurumlarının amacına daha fazla hizmet eder bir özelliğe kavuşturulabileceğini ve ilkokulda görev yapan öğretmenlerin mesleklerini zevkle yapabilmelerini sağlamak amacıyla öğretmenlere bir üst derece ile göreve başlama imkanının verilmesini önermiştir. Komisyon şehirlerde ortaokullar üzerine üç yıl ve köylerde ilkokula dayalı altı yıl eğitim veren öğretmen okullarının tek tip programlarını yeterli bulmuştur. Ancak öğretmen okullarının öğrenim süresinin yedi yıla çıkarılması gerektiğini belirtmiştir (MEB, 2006'dan akt., Gezer, 2012, s.74).

V. Milli Eğitim Şûrası'nın önemli sonuçlarından bir tanesi de; Şûrada kabul gören düşünceler ışığında, sonraki yıllarda Öğretmen Okulları ile Köy Enstitüleri'nin birleştirilmesi olmuştur. Şehirlerde ortaokul üzerine üç yıl, köylerde ilköğretime dayalı altı

yıl eğitim veren öğretmen okullarının yedi yıla çıkarılması gerektiği Şûrada karara bağlanan konulardan birisi olmuştur (Şahin,1998'den akt., Taşdöven, 2013,s.49).

4. 2. 3. 1. 2. VI. Milli Eğitim Şûrası

Türkiye 1950 yılından sonra Avrupa ve özellikle de ABD ile siyasi ve askeri işbirliğinin yanında ekonomi ve teknik alanda da işbirliğini geliştirmiş, sanayileşmeyi hızlandırmış, özel sektör ve ticari faaliyetleri arttırmıştır. Bu durum nitelikli teknik eleman ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Böylece orta ve yükseköğretim kademesinde mesleki ve teknik eğitim her geçen gün yaygınlaşmış, mesleki ve teknik eğitim konusunda bir planlama yapılması ve hedeflerin belirlenmesi mecburiyeti ortaya çıkmıştır. Okuma imkanı bulamayan ya da belli bir dereceye kadar eğitim alabilen vatandaşların el becerilerini geliştirebilmesi ve geçimine katkı sağlayabilmesi için halk eğitimine tabii tutulmaları noktasındaki talepler de artmıştır (Taşdöven, 2013).

Ekonomideki gelişmelerle beraber refah düzeyi yükselen insanların sosyal ve teknolojik yönde istekleri daha rahat bir yaşam sürme doğrultusunda değişmiş ve bu talepler giderek çoğalmıştır. Köyden kente göçün yoğunlaşmasıyla beraber istekler daha da çoğalmış ve sanayi toplumu yönünde dikey bir hareketlilik gelişmiştir. Bu sebeple Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitime yeniden yönelmiş, böylece ekonomik kalkınmada ve sanayileşme sürecinde ihtiyaç duyulan nitelikli ve teknik elemanların yetiştirilmesi, görevlendirilmesi ve çalışma esaslarının düzenlenmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu sebeple Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Eğitim ile Halk Eğitimini Altıncı Milli Eğitim Şûrasının ana gündemine alarak 18 – 23 Mart 1957 tarihlerinde şurayı toplamıştır. Altı günlük bir çalışma sonrasında Şûrada, Mesleki ve Teknik Eğitim ile Halk Eğitimi konularında önemli kararlara varılmış ve tavsiye niteliği taşıyan bu kararlar uygulamaya konması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığına sunulmuştur (Dinç, t. y.)

Gündemi önceden belirlenen VI. Milli Eğitim Şûrası, Milli Eğitim Bakanı Prof. Ahmet Özel başkanlığında 550 üyenin katılımıyla Ankara İsmet Paşa Kız Enstitüsünde 18 Mart 1957 tarihinde toplanmıştır (Dinç, t. y.)

VI. Milli Eğitim Şûrası, mesleki ve teknik eğitimi bütün yönleriyle değerlendirmiş ve dört ayrı komisyon oluşturulmuştur, oluşturulan bu komisyonlar şöyledir:

1. Erkek Teknik Öğretim Komisyonu
2. Kız Teknik Öğretim Komisyonu
3. Halk Eğitimi Komisyonu
4. Ticaret Öğretim Komisyonu (Taşdöven, 2013).

Komisyonlar yaptıkları çalışmalarını raporlar halinde getirerek Şura'ya sunmuşlardır. Şura'da kabul edilen komisyon raporları kısaca şöyledir:

Erkek Teknik Öğretim Komisyonu, yaptığı çalışmalar sonucunda yapı ve sanat enstitülerinin birinci devrelerinde birinci ve ikinci sınıflarda atölye çalışmalarına ayrılan sürenin azaltılarak, enstitü bölümlerinin ise öğrenim süresinin üç yıla çıkarılmasını ve bu bölümlerin sanat lisesi şeklinde dönüştürülmesini istemiştir. Komisyon, mevcut okulların ders araç ve gereçleri tamamlanmadan yeni okul açılmaması gerektiğini ve ilkokul mezunlarına çıraklık eğitimi vermek için okullar açılmasını tavsiye etmiştir. Komisyon, teknikerlerin görev ve sorumluluklarını belirleyen yönetmeliğin yeniden değerlendirilmesini, tekniker okullarının öğrenim sürelerinin gündüz eğitim veren tekniker okullarında iki, akşam tekniker okullarında ise üç yıl olmasını ve bu okulların bünyesinde çağın gereksinimlerine göre yeni şubelerin açılmasını teklif etmiştir. Komisyonun sunduğu bu teklifler Şûra genel kurulunda kabul edilmiştir (Kılıç, 2008).

Kız Teknik Öğretim Komisyonu, kız enstitülerinin iki devre olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiş, enstitülerin birinci devresinde daha çok teorik derslerin verilmesi, ikinci devresinde ise sanat ve meslek derslerinin ağırlıkta olmasını tavsiye etmiştir. Bununla birlikte haftalık ders yükünün 36 saate düşürülmesinin faydalı olacağını belirtmiştir. Komisyon, kız orta sanat okullarından daha fazla verim alınabilmesi için enstitüye dönüştürülmelerini, bunun mümkün olmadığı durumlarda kapatılmalarını istemiştir. Komisyon, Kız Teknik Öğretimin amaçlarını; genel eğitim, ev kadınlığı eğitimi ve bireylerin, ailelerin, toplumun ve memleketin ihtiyaçlarına göre mesleki eğitim vermek olarak belirlemiştir (Kılıç, 2008).

Halk eğitiminin amaçları ve bu amaçlara ulaşabilmek için yapılması gerekenleri belirleyen Halk Eğitimi Komisyonu, çalışmalarını Şûra genel kuruluna sunmuştur.

Buna göre halk eğitiminin amaçları:

1. Cehaletin tasfiyesi
2. Okumuşluğun ilerletilmesi
3. Milli Birliğin kuvvetlenmesi
4. Toplumun kalkınması
5. Hizmet ülküsünün gelişmesi
6. Ahlâk terbiyesi
7. Tarih ve tabiat sevgisi
8. İç ve dış turizm bilgisi vermek (Kılıç, 2008).

Komisyon, belirlenen bu amaçlara ulaşılabilmesi için, resim oranı bol kitap ve gazetelerin basılmasını, sinema salonlarında kültürel filmlerin gösterilmesini, şehirlerde faaliyet gösteren her okulun bir köy okulunu kardeş okul edinmesini ve yetişkinler için gece liseleri ve üniversitelerinin kurulmasını önermiştir (Kılıç, 2008).

Ticaret Öğretim Komisyonu da yaptığı çalışmalar neticesinde ticaret ortaokulları ve ticaret liselerinin bünyesinde faaliyet gösteren birinci devrelerin genel ortaokullarla eşdeğer duruma getirilmesi ve ticaret liselerinde uygulamalı meslek bilgisi derslerinin ağırlığının artırılmasını tavsiye etmiştir. (Kılıç, 2008).

4. 2. 3. 2. Halkevlerinin Kapatılması

Devlet desteğiyle Avrupa'ya eğitim görmek için giden öğrencilerden Vildan Aşir Savaşır, Avrupa'daki bütün ülkeleri gezerek, halk eğitimi konusunda özel çalışmalar yapmıştır. Çalışmalarını yürüttüğü sırada Çekoslovakya'daki Skollar ilgisini çekmiştir. Skollar, ülke genelinde örgütlenmiş, her şehirde teşkilatları ve lokalleri bulunan kurumlardır. Vildan Aşir, 1931 yılında Türk Ocağı'nda Skollar hakkında verdiği konferansı Ankara Radyosunda yinelemiştir. Skolların başarılarının anlatıldığı bu konferans sonunda bu tarz bir kurumun Türkiye'de de olup olamayacağı tartışması başlamıştır. Radyo konuşmasından sonra Atatürk, Aşir'i telefonla arayıp kutlamış, bazı çalışmalar için hazırlıklı olmasını istemiştir (Yılmaz, 2018) ve Halkevleri ile ilgili çalışmalar bu şekilde başlatılmıştır.

Halkevlerine ihtiyaç duyulmasında ise, Cumhuriyet kurulduktan sonra Cumhuriyetin ve yapılacak olan devrimlerin halka anlatılmasını, bu devrimlerin halk tarafından benimsemesini ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amacı yatmaktadır. Halkın büyük bir kısmının okuma-yazma bilmemesi ise yapılacak olan reformların önünde büyük bir engel olarak görülmektedir. Bu nedenle Cumhuriyetin ortaya koyduğu devrimleri halka anlatmak, benimsetmek ve bu devrimleri korumak ancak halkın eğitilmesi ile mümkün olacaktır. Halkın eğitilmesi noktasında ise örgün eğitimin yanında yaygın eğitim kurumlarının da etkin bir şekilde faaliyet göstermesi gerektiği düşünülmüştür (Duman, 2011).

Cumhuriyet reformlarının hayata geçirilmesi ve kültürün millileştirilmesi sürecinde Türk Ocakları'nın yetersiz kalması, daha iyi denetlenebilir yeni bir kurumsal yapının bu rolleri üstlenmesini zorunlu kılmıştır (Öztürkmen, 1998). Bu sebeple tarihi görevlerini tamamlamış olan Türk Ocakları 1931 yılında kaldırılarak, 19 Şubat 1932 tarihinde aynı misyona sahip olan halkevleri kurulmuştur. (Akyüz, 2008).

Özdemir ve Aktaş (2011, s.243), Halkevlerinin temel amacını şöyle açıklamaktadır.

Halkevleri halkı pozitivist dünya görüşü doğrultusunda eğitmek, yeni rejimi destekleyecek yeni bir siyasi kültür oluşturmak, halkın kaynaşarak birbirini anlayan ve fikir alışverişinde bulunan insanlar haline gelmesini sağlamak, gençleri zararlı alışkanlıklardan uzak tutmak, sağlıklı nesiller yetiştirmek, halkı modern bir zihniyete kavuşturmak, köy ile kent arasındaki farkı ortadan kaldırmak ve hem köylerde hem de kentlerde yetişkin eğitimini gerçekleştirmek, cehaleti yok etmek, milliyetçi, laik ve halkçı fikirleri aşılacak gibi nedenlerle açılmıştır. Bunlar açılış nedenlerinden sadece

birkaçını teşkil etmektedir. Nedenlerin sayısını artırmak mümkündür. Halkevlerinden beklenen görev Cumhuriyetçilik, Laiklik, Demokrasi, Halkçılık vb. değerleri halka kazandırması ve halk arasında yerleşmiş olan imtiyazlılıkları ortadan kaldırmasıydı. Bu kültür kurumunda herkes bir şeyler öğrenecek, bir şeyler öğretecek ve bilgi alışverişinde bulunacaktı. Yani Halkevleri kültür inkılâbının alt yapısının oluşturulmasında önemli roller üstleneceklerdi.

Çoğunda öğretmenlerin görevlendirildiği Halkevlerinde bulunan çalışma şubeleri şunlardır: Dil, Edebiyat, Tarih, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, İctimaî yardım, Halk dershane ve kursları, Kütüphane ve yayın, Köycülük, Müze ve sergi. Halkevleri, bu alanlarda yapılan etkinlikler dışında cumhuriyetin ilkelerini ve CHP'nin görüşlerini de halka ulaştırmayı amaç edinmiştir (Akyüz, 2008).

1932 yılında Halkevi sayısı 24, üye sayısı ise 34.000 iken, bu sayı 1938 yılına gelindiğinde 209'a ulaşmış ve üye sayısı da 100.000'i geçmiştir. 1938 yılında Halkevlerine konferans, sergi, tiyatro, kütüphane vb. için 7 milyon civarında vatandaş gelmiştir (Akyüz, 2008). Çok partili yaşama geçildikten sonra Halkevleri'nin bu durumu muhalefet partileri tarafından hoş karşılanmamıştır. Onlara göre Halkevleri bir kültür evi olmaktan çok CHP'nin alt yapısını oluşturan bir hazırlık kuruluşu olmuştur (Şahin, 1998'den akt., Duman, 2011, s. 62).

1950 yılında DP iktidara geldikten sonra halkevlerine karşı beslenen bu olumsuz düşünceler hayat bulmaya başlamıştır. Halkevlerinin devlet üzerindeki mali yükü de ileri sürülerek, halkevlerinin üzerinde denetim arttırılmıştır. Halkevleri yolsuzlukla suçlanmış, bunun üzerine Halkevlerine yönelik hukuki süreç başlatılmıştır. Sonuç olarak, DP'nin eğitim-kültür politikalarının dışında kalan Halkevleri; 1951 yılında 5830 sayılı kanunla, mevcut mal varlığının tamamı hazineye devredilerek kapatılmıştır. Kapatıldıktan sonra halkevlerinin kitapları, müzik ve spor aletleri Milli Eğitim Bakanlığı'na, diğer eşyalar ve müzeli eserler Milli Emlak Müdürlüğü'ne, demirbaş eşyaları da devlet dairelerine bırakılmıştır. Taşınmazların bir bölümü satılırken, bir bölümü kiraya verilmiş, bir bölümü ise devlet dairesi olarak kullanılmıştır (Çeçen, 1990'dan akt., Duman, 2011, s. 63).

4. 2. 3. 3. Köy Enstitüleri'nin Kapatılması

Köy Enstitüleri'nin kuruluş sürecinden "İsmet İnönü Dönemi" başlığı altında bahsetmiştir (Bkz. sayfa 18). Bu başlık altında ise Köy Enstitüleri'nin amacından ve kapatılma sürecinden söz edeceğiz.

İsmet İnönü Dönemi'nde açılan ve eğitim alanında dönemin en etkili eğitim kurumlarından olan Köy Enstitüleri, köylerden gelen zeki ve yetenekli çocukları tam donanımlı bir şekilde yetiştirdikten sonra, eğitimci olarak tekrar köylerine göndererek geride kalmış ve okuma imkanı bulamamış olan çocukları eğitmelerini sağlamayı ve

böylece ülkenin okuryazar oranını yukarılara taşımayı amaçlamıştır. Bununla beraber Köy Enstitüleri'nin bir diğer amacı ise, kırsal kesimi kalkındırmak, köylüyü eğitmek ve öğretmenlerle köylüyü üretici duruma getirmek olmuştur (Kartal, 2008).

Enstitülerde, teorik ve uygulamalı eğitim bir arada verilmekteydi. Sadece temel derslere değil, hayata yönelik konular da bir bütün olarak işlenmiştir. Öğrencilere bir yandan iyi bir tarih eğitimi ile birlikte yurttaşlık bilinci ve ulusal bilinç kazandırılmış; bir yandan da dünya klasikleri okutularak, müzik dinletilerek, tiyatro oynatılarak dünya değerleri ile tanıştırılmıştır (Kartal, 2008).

17 Nisan 1940 tarih ve 3803 sayılı kanunla kurulan Köy Enstitüleri, dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un büyük çabaları sonucunda hayat bulmuştur. Kırsal kesime yakın çevrelerde kurulan bu okulların sayıları 1948 yılına gelindiğinde 21'e ulaşmıştır (Akyüz, 2008, s. 393).

DP, iktidara geldikten sonra Köy Enstitüleriyle ilgili düşüncelerini açıkça ifade etmeye başlamıştır. 1950 yılında TBMM'nin açılışında bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Köy Enstitüleri'ne de değinmiş ve öğretmen yetiştirme konusunda şu ifadeleri kullanmıştır:

...Herkesçe bilindiği gibi, aile ocağından sonra hayat ile temas, ilkokullarda başlar. Genç yavrularımızın, her şeyi benimsiyen taze zekâlarıyla en iyiyi ve en doğruyu, millî ve insani bütün mânevi kıymetlere istinat eden bir terbiye sistemi içinde burada bulmaları iktiza eder.

Çocuklarımızı kalb huzuru ile ancak bu değerde bulunan müesseselere emanet edebiliriz. Bütün bu işlerde öğretmene dayandığımızı ve inandığımızı biliyoruz.

Evvel emirde bütün ilkokul öğretmenlerinin aynı ruh ve aynı seviyede bilgiye sahip olarak yetişmelerini sağlamalıyız.

Aranan vasıfta mürebbi yetiştirmek için «Öğretmen yetiştirme» teşkilâtımız geliştirilmeli; zaman zaman tadilâta uğrıyan köy enstitüleri, elde edilen tecrübelerle göre daha elverişli bir hale getirilmeli... [Türkiye Büyük Millet Meclisi (T.B.M.M.) Tutanak Dergisi, 1950].

Bu konuşmadan da anlaşılacağı üzere DP'nin Köy Enstitüleri konusunda bir değişiklik yapmak istediği açıktır. DP'nin Köy Enstitüleri ile ilgili asıl eleştirisi komünizmin enstitüleri etkisi altına aldığı, enstitülerde yetişen öğrencilerin beyinlerinin komünist fikirlerle yıkıldığı iddia edilmiştir (Kılıç, 2008)

Köy Enstitüleri üzerinde eleştiriler sürerken, DP'nin, Köy Enstitüleri ile ilgili çalışmaları hızlanmıştı. İlk olarak Köy Enstitüleri'nde öğrenim gören kız öğrenciler İzmir'deki Köy Enstitüsü'ne toplanmış ve daha sonra bu Enstitü 1950-1951 öğretim yılından itibaren Kız Köy Enstitüsü haline getirilmiştir. (Taşdöven, 2013).

DP, Köy Enstitüleri konusunda köklü bir değişiklik yapmak için Milli Eğitim Bakanlığı nezdinde çalışmalara başlamıştır. O dönem Milli Eğitim Bakanı olarak görev yapan Tefvik İleri, 1951 yılında mecliste yaptığı bir konuşmada Köy Enstitüleri ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermiştir. Bakan İleri, yaptığı konuşmada Köy Enstitüleri hakkında;

Bakanlığın Köy Enstitüleri'nde yapılacak düzenlemeler için bir anket çalışması yaptığı bilgisini vermiştir. Bunun yanında bütün Köy Enstitüleri ve öğretmen okulları incelenerek bir durum tespiti yapılmış ve Bakanlık bünyesinde oluşturulan bir komisyon gerekli çalışmaları yaptıktan sonra bir kanun tasarısı hazırlamıştır. Talim ve Terbiye Kurulu, tasarı üzerinde inceleme yaptıktan sonra tasarımı görüş almak için Bakanlığa göndermiştir. Tasarı, Köy Enstitülerini ilkokula dayalı ve altı yıl süreli İlk öğretmen okulları haline dönüştürmeyi öngörmektedir.(T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 1951).

1950 yılı sonrası, kız öğrenciler farklı enstitülere nakledilmiş ve enstitülere şehir ve kasabalardan da öğrenciler kabul edilmeye başlanmıştır. Bu durum Köy Enstitüleri'nin özelliklerini kaybetmeye başlamasına neden olmuştur. 1952 yılından itibaren Köy Enstitüleri'nde İlk öğretmen Okullarıyla aynı program uygulanmaya başlanmış ve enstitüler özellikleri ve özgünlüklerini bütünüyle kaybetmiştir. 1954 yılında Köy Enstitüleri'ni, İlk Öğretmen Okullarıyla birleştiren kanun tasarısı meclise getirilmiştir. 27 Ocak 1954 tarihinde mecliste kabul edilen 6234 sayılı Kanun ile Köy Enstitüleri ile İlk öğretmen Okulları birleştirilmiş ve Enstitüler sıradan Öğretmen Okulu haline getirilmiştir (*Düster*, 3. Tertip, C.35'ten akt. Taşdöven, 2013, s. 81).

4. 2. 3. 4. İmam Hatip Okullarının Yeniden Açılması

Tevhidi Tedrisat Kanunu ile birlikte medreselerin tamamı Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmış ve dini eğitim veren kurumlar imam ve hatip mekteplerine dönüştürülmüştür. İmam Hatip Okulları 1933 yılında, öğrenci sayısının azlığı gerekçe gösterilerek resmen kapatılmış (Emiroğlu ve Uyanık, 2017), din dersleri okul programlarından kaldırılmış ve DP iktidarı döneminde yeniden uygulamaya konulmuştur (Duman, 2011).

İmam Hatip Okullarının yeniden açılması konusunda ilk adımlar CHP iktidarı döneminde atılmıştır. 1948 yılında CHP Meclis Grubu'nca hazırlanan bir rapor, İmam Hatip Okullarının yeniden açılmasını önermiştir. Ancak öneri laikliğe aykırı olacağı düşüncesiyle reddedilmiş ve okulların yerine İmam Hatip kurslarının açılması öngörülmüştür. Aynı yıl yaz aylarında söz konusu kurslar açılmıştır (Torun, 2002).

1948 yılından itibaren açılmaya başlanan "İmam Hatip Kursları" toplumun ihtiyacı olan "din adamı" eksiğini karşılayamamış ve din eğitimi veren okulların yeniden açılması ve bilgili din adamlarının yetiştirilmesi gerektiği anlayışı giderek taraf toplamaya ve kuvvet kazanmaya başlamıştır (Emiroğlu ve Uyanık, 2017).

DP, iktidara geldikten sonra, açılan kursların yeterli bulmadığı için İmam Hatip Okullarını 30.10.1951 tarih ve 601. sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Müdürler Komisyonu Kararı” ile yeniden açmıştır ve bu okulları Özel Okullar Müdürlüğüne bağlamıştır. İlk olarak Adana, Ankara, Isparta, İstanbul, Kayseri, Konya, Maraş olmak üzere toplam 7 ilde birer İmam Hatip Okulu açılmıştır. Açılan bu okullar birinci evresi ilkokula dayalı dört yıl, birinci evreye dayalı ikinci evresi ise üç yıl olmak üzere toplam 7 yıllık, orta dereceli eğitim ve öğretim kurumları olarak kurulmuştur (Duman, 2011). İmam Hatip Okullarının sayısı 1958 yılında 19’a kadar çıkmış ve öğrenci sayısı ise öğretim hayatına başladıkları 1951-1952 öğretim yılında 889 iken bu sayı 1959–1960 öğretim yılında 4101’e çıkarak yaklaşık dört buçuk katı bir artış göstermiştir (MEB, Grafiklerle Din Eğitimi Okulları (1951–1970), 1970’ten akt. Kılıç, 2008, s.135).

İmam Hatip Okullarının ilk devrelerinde, ortaokul programının yanında mesleki dersler, ikinci devrelerinde ise lise programı ile birlikte mesleki dersler de eklenmiştir. İmam Hatip Okullarının işleyişi ilk olarak Özel Okullar Müdürlüğüne daha sonra 20.06.1952 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığının 2287 sayılı Kanun’unda değişiklik yapılarak İlköğretim Genel Müdürlüğü’ne bırakılmıştır (Düster, 3.Tertip, C.33’ten akt., Kılıç, 2008, s.135). Ayrıca İlahiyat fakültesinden mezun olanların burada öğretmenlik yapacakları açıklanmıştır (Zafer, 13 Temmuz 1953). İmam Hatip Okullarından mezun olanlara imam ve hatip olarak görev alabilme hakkı tanınmış ve İmam Hatip Okullarını bitirenler, Diyanet İşleri Başkanlığı’nın köy, bucak, kasaba ve şehir teşkilatlarında istihdam edilmeye başlanmıştır (Şimşek, 2013).

4. 2. 3. 5. Yüksek İslam Enstitüsü’nün Kurulması

DP Dönemi’nde, İmam Hatip Okullarının sayısı artmaya başlamıştır. Bu okullardan mezun olan öğrencilerin ise gidebilecekleri bir yüksek öğretim kurumu o dönem için yoktur. İlahiyat Fakültesine ise sadece lise mezunu öğrenciler kabul edilmektedir (Emiroğlu ve Uyanık, 2017). Ayrıca İlahiyat Fakültesi, sayıları artan İmam Hatip Okullarının öğretmen ihtiyacını karşılayamamıştır (Torun, 2002). Bunun üzerine Milli Eğitim Bakanlığı çalışma başlatmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu 24 Eylül 1959 tarihinde ortaokulların ihtiyaç duyduğu din dersi öğretmenlerini yetiştirmek amacıyla İmam Hatip Okulundan mezun olanların kabul edileceği bir “Yüksek İslam Enstitüsünün” 1959–1960 eğitim öğretim yılında İstanbul’da açılmasına karar vermiştir (Başar, 2004’ten akt. Kılıç, 2008, s.135). Alınan bu karar sonrası 19 Kasım 1959 tarihinde İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü törenle açılmıştır (Zafer, 20 Kasım 1959).

4. 2. 4. Demokrat Parti Dönemi'nde Eğitime Ayrılan Bütçe

DP'nin, gerek parti programında ve gerek hükümet programlarında belirlediği eğitim hedeflerine ulaşmasının önündeki engellerden bir tanesi eğitimdeki finansman sorunudur. Bu dönemde, özellikle kırsal kesimde okul binalarının yetersizliği ve tamire muhtaç durumda olması, ders araç gereçlerinin yetersiz oluşu gibi durumlar eğitimde karşılaşılan maddi sorunlardır. Eğitimi memleketin her köşesine yaymak isteyen DP ise, bu sorunların aşılabilmesi için eğitime ayrılan ödenekleri arttırmıştır.

DP Dönemi'nde eğitim bütçesi, savunmadan sonra en yüksek bütçe olmuştur. Bu hem doğal hem de zaruri olarak görülmüştür. Çünkü topyekûn bütün savunmaların desteği kısmen maddi fakat daha fazla manevi bakımından böyle bir zihniyeti tesis edecek olan Millî Eğitimidir (T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 1951).

Tablo 5 DP Dönemi'nde, genel bütçeden eğitim için ayrılan ödenek miktarını (TL para birimi ile) göstermektedir. Tabloda yer alan rakamlardan hareketle DP dönemindeki yıllık genel bütçe ve bununla birlikte eğitim bütçesindeki değişim hakkında bilgi edinebiliriz.

Tablo 5. Demokrat Parti Dönemi'nde Eğitim İçin Ayrılan Yıllık Bütçe (Baytal, 2007)

Yıllar	1950	1955	1957
Eğitim Bütçesi/TL	193.426.741	426.879.619	579.331.137
Genel Bütçe/TL	1.487.208.563	2.940.727.278	4.006.672.859

1950 yılında yıllık 1.487.208.563 TL olan bütçeden eğitime ayrılan pay 193.426.741 TL'dir. 1955 yılı bütçesi 2.940.727.278 TL, eğitimin genel bütçeden aldığı ödenek ise 426.879.619 TL'dir. 1957 yılında 4.006.672.859 TL olarak belirlenen genel bütçeden eğitim için 579.331.137 TL ayrılmıştır. Verilen yıllarda eğitim için genel bütçeden ayrılan ödeneklerin oranı ise sırasıyla 1950 yılı için %13, 1955 yılında %14.5, 1957 yılında da %14.4 olarak gerçekleşmiştir. 1957 yılındaki oransal düşüş genel bütçe miktarından kaynaklanmaktadır. DP Dönemi'nde, eğitim için ayrılan ödenek, genel bütçeye oranla önemli bir değişiklik göstermezken; yıllar içerisinde eğitim bütçesi yaklaşık 3 kat artmıştır.

4. 2. 4. 1. İlköğretim İçin Ayrılan Bütçe

DP iktidara geldiğinde, tek parti döneminden devraldığı ilkokulların bina durumu şöyledir:

1. 303 okul toprak damlı ve harap
2. 918 okul büyük tamire muhtaç

3. 584 okul tamamen harap
4. 1.256 okulun tuvaleti ve deposu yok
5. 1.759 okul inşaatı ise tamamlanamamıştır.

Toplamda 4.820 okul tamire muhtaçtır. 1953 yılı rayicine göre bu okulların tamiri ve ihyası için ayrılan ödenek miktarı 70.645.000 liradır. Okul inşaatı ve tamiri için 1950 yılında genel bütçeden 8.000.000 lira, 1959 yılında ise 45.000.000 lira ayrılmıştır. 1950'den 1959 (dahil) a kadar genel bütçeden ayrılan ödenek 214.900.000 liradır [Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri (CDA, 1960)].

Tablo 6 DP Dönemi'nde eğitim öğretim yıllarına göre köy okullarının yapımı ve onarımı için ayrılan ödeneğin miktarını göstermektedir. 1956-1957 ders yılına kadar ulaşabildiğimiz veriler, bize DP Dönemi'nde köy okulları ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında fikir vermektedir. Tabloda, köy okullarının inşası için ayrılan ödenek ile yeni okulların yanında kullanılamayacak durumda olan okulların da yerlerine yeni okulların yapıldığını ve bazı okulların da eksiklerinin giderilerek bakım ve onarımlarının yapıldığını görmekteyiz.

Tablo 6. DP Döneminde Köy Okullarının Yapımı ve Onarımı İçin Bütçeden Ayrılan Ödenek (CDA, 1957)

Yıllar	Köy Okulları İnşası İçin Gönderilen Ödenek	Yapılan Okullar		
		Yeniden	Harap Yerine Yeniden	İkmal ve Onarım
1949-1950	7.981.899	617	-	449
1950-1951	8.800.000	497	-	473
1951-1952	10.000.000	558	8	114
1952-1953	16.100.000	372	148	843
1953-1954	15.000.000	370	101	513
1954-1955	20.000.000	291	254	529
1955-1956	20.000.000	343	229	627
1956-1957	38.000.000	1333	-	-
Toplam	135.881.899	4381	740	3548

DP, 1950-1951 eğitim öğretim yılında okulların inşası ve onarımı için ayırdığı 8.800.000 liralık ödenek ile 497 yeni okul yaparken, 473 okulun da bakımı ve onarımı yapılmıştır. 1951-1952 eğitim öğretim yılında 2.000.000 liralık artışla 10.000.000 liraya çıkarılan ödenek ile toplam 680 okul yeniden yapılmış ya da tamir görmüştür. 1952-1953 eğitim öğretim yılında yeniden yapılan ya da tamir gören 1.363 okul için ayrılan ödenek 16.100.000 liradır. 1953-1954 eğitim öğretim yılında okul inşası ve onarımı için ayrılan ödenek 15.000.000 liraya; bu duruma bağlı olarak olsa gerek yeniden yapılan ya da tamir gören okul sayısı ise 984'e düşmüştür. 1954-1955 ve 1955-1956 eğitim öğretim yıllarında

okulların tamiri ve onarımı için ayrılan ödenek aynıdır ve bu işler için 20.000.000 liralık bütçe tahsis edilmiştir. Bu bütçe ile 1954-1955 yılı için toplam 1.074 okul; 1955-1956 yılı için ise toplam 1.199 okul yeniden yapılmış ya da tamir görmüştür. 1956-1957 eğitim öğretim yılında okulların inşası ve onarımı için ayrılan 38.000.000 liralık ödenek ile toplam 1333 yeni okul yapılmıştır.

DP Dönemi'nde 1950-1957 yılları arasında köy okulları inşası için bütçeden ayrılan ödenek toplam 135.881.899 liradır ve bu ödenek ile toplam 8.669 okul yeniden yapılmış ya da tamir edilmiştir. İlköğretimi köylere ulaştırmayı hedefleyen DP'nin okulların inşası ve onarımı için ayrılan bütçenin yarısından fazlasını köy okulları için ayırdığını görmekteyiz.

Tablo 7 ise DP Dönemi'nde, yıllara göre genel eğitim bütçesinden ilköğretim için ayrılan ödeneğin miktarını göstermektedir. Bu dönemde, ilköğretim alanında belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için oluşturulan kaynakların ne kadar olduğu ve bu kaynakların ne kadar arttığı ya da azaldığı bilgileri tablodan çıkarılabilecek sonuçlardır.

Tablo 7. DP Dönemi'nde Yıllara Göre İlköğretim İçin Genel Eğitim Bütçesinden Ayrılan Miktar (CDA, 1960)

Yıllar	Bütçe (Lira)
1950	108.602.907
1951	115.749.894
1952	124.390.020
1953	148.519.438
1954	164.891.203.
1955	231.886.147
1956	267.781.476
1957	325.947.518
1958	330.176.003
1959	373.487.783
Toplam	2.191.432.389

DP Dönemi'nde, İlköğretim için genel eğitim bütçesinden ayrılan miktar 1950 yılında 108.602.907 iken, bu miktar 1955 yılında %231'lik bir artışla 231.866.147, 1959 yılında ise %161'lik artışla 373.487.783 liraya ulaşmıştır. Bu dönemde ilköğretim için ayrılan ödeneğin toplam artış oranı %343'tür. DP, iktidarda bulunduğu on yıl içerisinde genel eğitim bütçesinden ilköğretim için toplamda 2.191.432.389 Türk lirası ayırmıştır.

DP iktidara geldiği 1950 yılında genel eğitim bütçesinden ilköğretim için ayırdığı pay %56'dır. Bu rakam 1955 yılında %54'e düşmüş olsa da 1957 yılında tekrar %56'ya yükselmiştir. Rakamlardan da anlaşılacağı üzere, eğitimde temel amacı ilköğretimi yurdun

her köşesine yaymak olan DP'nin, eğitim bütçesinin yarısından fazlasını bu alana ayırdığı görülmektedir.

4. 2. 4. 2. Ortaöğretim İçin Ayrılan Bütçe

1949 yılında ortaöğretim kademesinde, Vekaletçe yapılmış 299, dernekçe yapılmış 10, kiralık olarak kullanılan 35 olmak üzere toplam 344 bina bulunmaktadır. Bu rakam 1959 yılında 629'a çıkmıştır. 629 adet okul binasından 97'si Vekaletçe yapılmış, 309'u 1949 yılından devir alınmış, 190'ı dernekçe yapılmış ve 33'ü ise kiralanmıştır (CDA, 1960).

Tablo 8 DP Dönemi'nde yapılan ortaokul ve lise binaları ile bu binaların yapımı için sarf edilen paranın miktarını yıllara göre göstermektedir. Tablodan, o dönemde yeniden inşa edilen ortaokul ve lise bina sayılarının toplamı ile bu binaların yapımında harcanan para miktarındaki değişim hakkında bilgi edinebiliriz.

Tablo 8. DP Dönemi'nde Yeniden Yapılan Lise ve Ortaokul Binaları (CDA, 1960)

Yıllar	Lise	Ortaokul	Toplam	Harcanan Para
1950	2	7	9	1.611.816
1951	-	3	3	1.222.654
1952	5	6	11	1.920.000
1953	6	8	14	3.880.000
1954	2	2	4	4.000.000
1955	7	15	22	10.232.000
1956	2	2	4	8.000.000
1957	8	10	18	10.000.000
1958	5	-	5	11.500.000
1959	6	1	7	10.575.000
Toplam	43	54	97	62.941.470

DP, 1950 yılında 1.611.816 liralık bir bütçe ile 2'si lise, 7'si ortaokul olmak üzere toplam 9 okul binası yaptırmıştır. 1951 yılında 1.222.654 liralık ödenek ile 3 ortaokul yapılmışken, aynı yıl lise binası yapılmamıştır. 1952 yılında 5'i lise, 6'sı ortaokul olmak üzere toplam 11 okul binası inşa edilmiş ve bu işler için 1.920.000 liralık bir ödenek ayrılmıştır. 1953 yılında 3.880.000 liraya mal olan toplam okul sayısı 14'tür ve bu okulların 6'sı lise, 8'i ortaokuldur. 1954 yılında yapılan 4 okul binasından 2'si lise, 2'si ortaokuldur ve bütçeye maliyetleri 4.000.000 liradır. 1955 yılında 7 lise, 15 ortaokul toplam 22 okul binası için ayrılan para miktarı 10.232.000 liradır. 1956 yılında 2'si lise, 2'si ortaokul olmak üzere toplam 4 okul binası yapılmış ve bu binalar 8.000.000 liraya mal olmuştur. 1957 yılında 10.000.000 liralık bir bütçe ile 8'i lise, 10'u ortaokul olmak üzere toplam 18 okul

binası inşa edilmiştir. 1958 yılında 11.500.000 lira harcanarak 5 adet lise binası yapılmıştır. Aynı yıl ortaokullar için bina yapılmamıştır. 1959 yılında 10.575.000 liralık bir bütçe ile de 6 lise, 1 ortaokul toplam 7 adet okul binası yaptırmıştır. 1950'den 1959 yılına kadar 43'ü lise, 54'ü ortaokul binası olmak üzere toplam 97 okul binası yapılmıştır. Bu binaların yapımı için bütçeden ayrılan toplam para miktarı ise 62.941.470 Türk Lirası'dır.

Tablo incelendiğinde, aynı sayıda okul için harcanan paranın yıllara göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu durum, yapılan okulların genel durumu –metrekaresi, kat sayısı, derslik sayısı, kullanılan malzeme gibi- ya da yıllara göre maliyetlerin artması ile ilgili olabilir.

Tablo 9 DP Dönemi'nde, dernekler ve hükmi şahıslar tarafından yaptırılan lise ve ortaokul binalarının sayıları ile bu binaların yapımı için harcanan para miktarını yıllara göre göstermektedir. Bu dönemde, dernekler ve hükmi şahıslar tarafından da eğitime destek olmak amacıyla okul binaları inşa edilmiştir.

Tablo 9. Dernekler ve hükmi şahıslar tarafından yaptırılan lise ve ortaokul binaları (CDA, 1960)

Yıllar	Bina Adedi	Sarf edilen Para
1950	10	1.500.000
1951	11	1.300.000
1952	15	2.500.000
1953	18	2.500.000
1954	19	3.000.000
1955	22	3.600.000
1956	21	3.500.000
1957	24	5.000.000
1958	22	4.400.000
1959	28	6.300.000
Toplam	190	35.600.000

Dernekler ve hükmi şahıslar tarafından 1950 yılında 1.500.000 lira maliyet ile 10 adet okul binası yapılmıştır. 1951 yılında yapılan 11 adet okul için 1.300.000 lira sarf edilmiştir. 1952 yılında 2.500.000 lira ile 15 okul yapılırken, 1953 yılında yine aynı miktar para ile 18 adet okul yapılmıştır. 1954 yılında yapılan 19 adet okulun maliyeti 3.000.000 liradır. 1955 yılında 3.600.000 liraya 22 adet okul yapılmıştır.

1956 yılından 1959 yılına kadar sırasıyla 21, 24, 22 ve 28 adet okul dernekler ve hükmi şahıslar tarafından yapılmıştır. Bu okullar için sarf edilen para ise yine sırasıyla 3.500.000, 5.000.000, 4.400.000, 6.300.000 liradır. Bu dönemde dernekler ve hükmi

şahıslar tarafından yaptırılan lise ve ortaokul binalarının toplam sayısı 190'dır. Binaların yapımında harcanan toplam para miktarı ise 35.600.000 Türk Lirası'dır.

DP Dönemi'nde, devlet eliyle ve dernekler ile hükmi şahıslar tarafından yaptırılan lise ve ortaokul binalarının sayılarında genel olarak bir artış görülmektedir. Bu durumun, DP'nin parti programında ve hükümet programında da ifade edildiği üzere ortaöğretim kademesini geliştirmek ve desteklemek amacına yönelik atılan adımlar olduğu söylenebilir. Ayrıca, ortaöğretim alanında artan öğrenci sayılarına bağlı olarak (Bkz. tablo 18) yeni okul binalarına duyulan ihtiyaç da bu durumu açıklayabilir.

DP'nin 1949 yılından devraldığı okul binalarından 97'si büyük tamire ihtiyaç gösterirken, 148'i küçük tamire ihtiyaç göstermektedir. Bu ihtiyaçların belirlenmesi için 3.000.000 lira bütçe ayrılmıştır. Ayrıca harap ve yıkılma tehlikesi gösteren 8 adet okul bulunmaktadır (CDA, 1960).

Tablo 10 DP Dönemi'nde, büyük tamir gören kolej, lise, ortaokul ve imam hatip okullarının sayılarını ve bu işlerin yapımı için kullanılan paranın miktarını yıllara göre göstermektedir. Tablo, DP Dönemi'nde büyük tamir gören ortaöğretim kurumlarının sayılarındaki değişim ile tamir için yapılan harcamaların miktarındaki değişim hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 10. Büyük Tamir Gören Kolej, Lise, Ortaokul ve İmam Hatip Okulu Sayıları (CDA, 1960)

Yıllar	Okul Binası Adedi	Miktar (Para)
1950	20	270.000
1951	24	300.000
1952	30	330.000
1953	37	500.000
1954	42	480.000
1955	50	900.000
1956	40	1.100.000
1957	60	1.400.000
1958	30	1.100.000
1959	57	1.500.000
Toplam	390	7.880.000

1950 yılında 20 adet okul binası büyük tamir görmüş ve bu işler için bütçeden 270.000 lira para ayrılmıştır. 1951 yılında 24 adet okulda 300.000 lira ile büyük tamir yapılmıştır. 1952 yılında tamir gören okul sayısı 30'a yükselirken, bu işler için ayrılan ödenek 330.000 liradır. 1953 yılında 500.000 lira ile 37 okulda büyük tamir yapılmıştır. 1954 yılında tamir gören 42 okul için 480.000 lira ödenek ayrılmıştır.

1955 yılında büyük tamir gören okul sayısı 50, bu işler için ayrılan bütçe 900.000 liradır. 1956 yılında 1.100.000 lira ile 40 adet okulda büyük tamir yapılmıştır. 1957 yılında 60 okulda, 1.400.000 lira ile büyük tamir yapılmıştır. 1958 yılında 30, 1959 yılında ise 57 okul binası büyük tamir görmüştür. Bu işler için ayrılan ödenek ise sırasıyla 1958 yılı için 1.100.000, 1959 yılı için ise 1.500.000 liradır. Bu yıllar arasında büyük tamir gören okul binası sayısı toplam 390 adettir. Bu okulların tamiri için ayrılan ödenek ise toplam 7.880.000 Türk Lirası'dır.

Tablo 11 DP Dönemi'nde, küçük tamir gören kolej, lise, ortaokul ve imam hatip okullarının sayılarını ve bu işlerin yapımı için kullanılan paranın miktarını yıllara göre göstermektedir. Tablodan, küçük tamir gören okul sayılarındaki değişim ile tamir için kullanılan para miktarındaki değişim hakkında bilgi edinebiliriz.

Tablo 11. Küçük Tamir Gören Kolej, Lise, Ortaokul ve İmam Hatip Okulu Sayıları (CDA, 1960)

Yıllar	Okul Binası Adedi	Miktar (Para)
1950	80	250.000
1951	70	200.000
1952	120	350.000
1953	110	320.000
1954	120	300.000
1955	161	1.000.000
1956	150	800.000
1957	200	1.000.000
1958	220	1.300.000
1959	110	1.500.000
Toplam	1.341	7.020.000

1950 yılında 80 adet okulda küçük çaplı tamir yapılmış ve bu işler için 250.000 lira ödenek ayrılmıştır. 1951 yılında 200.000 lira ile 70 adet okul binasında küçük tamir yapılmıştır. 350.000 lira ödeneğin ayrıldığı 1952 yılında 120 adet okul küçük tamir görmüştür. 1953 yılında 110 adet okul için 320.000 lira bütçe ayrılmıştır. 1954 yılında 120 adet okul küçük tamir görmüş ve bu işler için 300.000 lira ayrılmıştır.

1955 yılında küçük tamir gören 161 okul için 1.000.000 lira ödenek ayrılmıştır. 1956 yılında 150 adet okul küçük tamir görmüş ve bu işler için 800.000 lira ödenek ayrılmıştır. 1957 yılında 1.000.000 liralık ödenek ile 200 adet okul küçük tamir görmüştür. 1958 yılında 1.300.000 lira ile küçük tamir gören okul sayısı 220; 1959 yılında ise 1.500.000 lira ödenek ile küçük tamir gören okul sayısı 110'dur. DP Dönemi'nde toplam 7.020.000 liralık bir ödenek ile 1.341 okul binasında küçük tamir yapılmıştır.

Aynı zamanda, 1959 yılında halen inşası devam eden 5 kolej, 15 lise, 15 ortaokul olmak üzere 35 adet okul binası bulunmaktadır. Kiralık olan 33 adet okul binasının kira bedeli ise 259.448 liradır (CDA, 1960).

Tablo 12 DP Dönemi'nde, ortaöğretim kademesi için genel eğitim bütçesinden ayrılan ödenek miktarını yıllara göre göstermektedir. Tablodan, DP Dönemi'nde ortaöğretim için ayrılan ödeneğin miktarındaki değişim hakkında bilgi edinebiliriz.

Tablo 12. DP Döneminde Ortaöğretim İçin Genel Eğitim Bütçesinden Ayrılan Miktar (CDA, 1960)

Yıllar	Bütçe (Lira)	Artış Miktarı
1950	27.974.214	-
1951	31.108.604	3.134.390
1952	33.066.570	1.957.966
1953	36.698.637	3.632.067
1954	38.712.919	2.014.282
1955	50.177.979	11.465.060
1956	64.899.489	14.721.510
1957	72.700.263	7.800.774
1958	83.452.653	10.752.390
1959	95.643.794	12.191.141
Toplam	534.435.122	67.669.580

DP Dönemi'nde ortaöğretim için genel eğitim bütçesinden 1950 yılında 27.974.214 lira ayrılmışken, 1951 yılında bu rakam 3.134.390 lira artarak 31.108.604'e yükselmiştir. 1952 yılında 33.066.570 lira olan eğitim ödeneği, 1.957.966 lira artmıştır. 1953 yılında bir önceki yıla göre 3.632.067 lira artan ödenek 36.698.637 lira olmuştur.

1955 yılında %185'lik bir artışla bu rakamın 50.177.979 liraya, 1959 yılında %190'lık artış oranıyla 95.643.122 liraya yükseldiğini görüyoruz. Bu dönemde ortaöğretim için ayrılan ödeneğin toplam artış miktarı 67.669.580 liradır. DP, ortaöğretim için on yıllık iktidarında, genel eğitim bütçesinden toplam 534.435.122 Türk lirası ayırmıştır.

DP, genel eğitim bütçesinden 1950 yılında %14 oranında bir pay ayırmışken, bu sayı 1955 yılında %11'e düşmüş, 1957 yılında ise tekrar %13'e yükselmiştir. DP döneminde ortaöğretim kademesi için genel eğitim bütçesinden ayrılan ödeneğin oranı oldukça düşüktür.

4. 2. 4. 3. Mesleki ve Teknik Eğitim İçin Ayrılan Bütçe

Tablo 13 DP Dönemi'nde mesleki ve teknik eğitim için genel eğitim bütçesinden ayrılan ödeneği ve bu ödeneğin yıllara göre artış miktarını göstermektedir. DP parti ve

hükümet programlarında, mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi konusunda yapılacak olan çalışmalar hakkında bilgi vermiştir.

Tablo 13. Mesleki ve Teknik Eğitim İçin Genel Eğitim Bütçesinden Ayrılan Miktar ve Artış Miktarı(CDA, 1960)

Yıllar	Bütçe	Artış Miktarı
1950	24.004.294	-
1951	26.194.423	2.190.129
1952	28.381.993	2.187.570
1953	32.391.835	4.009.842
1954	40.215.201	7.823.366
1955	48.051.982	7.836.781
1956	49.415.762	1.363.780
1957	70.574.427	21.158.665
1958	80.929.492	10.355.065
1959	93.277.799	12.348.307
Toplam	493.437.208	60.450.139

Mesleki ve teknik eğitim için 1950 yılında bütçeden 24.004.294 lira ayrılmıştır. Bu rakam, 1951 yılında 2.190.129 liralık bir artışla 26.194.423'e yükselmiştir. 1952 yılında 28.381.993 lira olan ödeneğin artış miktarı 2.187.570 liradır. 1953 ve 1954 yıllarında genel eğitim bütçesinden mesleki ve teknik eğitim için ayrılan ödenek sırasıyla 32.391.835 ve 40.215.201 liradır ve aynı yıllarda artış miktarları ise yine sırasıyla 4.009.842 ve 7.823.366 liradır.

1955 yılında mesleki ve teknik eğitim için genel eğitim bütçesinden ayrılan ödenek 7.836.781 liralık artışla 48.051.982 lira olmuştur. Bu rakam 1956 yılında 49.415.762 yükselmiştir ve artış miktarı ise 1.363.780 liradır. Tabloya baktığımızda 1957 yılında mesleki ve teknik eğitim için ayrılan ödenekte ciddi bir artış olduğunu görmekteyiz. Aynı yıl 70.574.427 olan ödeneğin artış miktarı 21.158.665 lira olmuştur. 1958 yılında 80.929.492 lira olan ödeneğin artış miktarı 10.355.065 liradır. 1959 yılında ise 93.277.799 lira mesleki ve teknik eğitimin genel eğitim bütçesinden aldığı paydır.

DP Dönemi'nde mesleki ve teknik eğitim için ayrılan toplam ödenek miktarı 493.437.208, artış miktarı ise 60.450.139 liradır. DP Dönemi'nde, mesleki ve teknik eğitim için genel eğitim bütçesinden 1950 yılında %12 oranında bir pay ayrılmışken, bu sayı 1955 yılında %11' gerilemiştir. 1957 yılında ise bu oran tekrar %12'ye yükselmiştir.

Tabloları incelediğimizde, ilköğretimi eğitimin temeline alan ve memleketin her köşesine ulaştırmayı hedefleyen DP'nin genel eğitim bütçesinin yarısından fazlasını bu alana ayırdığını görmekteyiz. Dönemin koşullarında önceliğin ilköğretim kademesine ayrılması ortaöğretimi ikinci plana atmıştır. Bu durum ortaöğretim için ayrılan ödeneğe de

yansımış ve DP Dönemi'nde ortaöğretim için genel eğitim bütçesinden ayrılan ödenek ortalama %12.5 bandında seyretmiştir.

DP Dönemi'nde, sanayi alanındaki gelişmeler kalifiye elemana olan ihtiyacı da beraberinde getirmiştir. Buna bağlı olarak mesleki ve teknik eğitimin önemi de artmıştır. Bu sebeple DP Dönemi'nde mesleki ve teknik eğitim için ayrılan ödenekte sürekli bir artış görülmektedir. Bu dönemde mesleki ve teknik eğitim için genel eğitim bütçesinden ayrılan ödenek ortalama %11.5 oranında gerçekleşmiştir.

DP Dönemi'nde, okul binalarının yapımı ve tamiri için de bütçeden önemli miktarda ödenek ayrıldığını görmekteyiz. Okul yapımı ve tamiri için ayrılan ödeneğin büyük bir kısmı da yine ilköğretim kademesinde, özellikle de köy okullarının yapımında kullanılmıştır.

Tablolarda dikkat çeken bir diğer konu ise, 1955 yılında gerek ilköğretim gerek ortaöğretim için bütçeden ayrılan ödeneklerde ciddi bir artışın meydana gelmesidir. Bu durum, 25 Mayıs 1954 tarihi itibari ile Duyun-ı Umumiye borçlarının kesin olarak tasfiye edilmesi (Baytal, 2007) sonucu ekonomide meydana gelen rahatlamanın yanında, DP'ye oy veren kitlelerin artık partiden icraat beklentilerine bağlı olarak, DP'nin 1955 yılını ekonomik hamle yılı olarak görmesi ve bütçeyi buna göre hazırlamasına (Baytal, 2007) bağlanabilir.

4. 2. 5. Demokrat Parti Dönemi'nde İlköğretim

DP'nin, on yıllık iktidarında takip ettiği milli eğitim politikasında, en fazla önem verdiği eğitim kademesi ilköğretim olmuştur. DP Dönemi'nde ilköğretim gündemiyle toplanan V. Milli Eğitim Şurası, bu önemin en somut örneği olarak karşımızda durmaktadır. Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri, şuranın açılış konuşmasında, ilköğretimi nicelik ve nitelik bakımından geliştirerek memleketin her köşesine yaymak gerektiğini ifade ettiğinden bahsetmiştik.

İlköğretim, DP'nin iktidarı devraldığı 1950 yılında memleketin geneline özellikle de köylere ulaştırılamamıştır. Bu durum, DP'nin milli eğitim politikasında önceliği ilköğretime vermesinde etkili olmuştur. Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri, 26 Aralık 1952 tarihinde mecliste yaptığı bir konuşmada 33.094 köyün 18.386'nda hala okul olmadığını belirterek en kısa zamanda bu köyleri de okula ve öğretmene kavuşturmak istediklerini söylemiştir (T.B.M.M Tutanak Dergisi, 1952).

İlköğretimin yaygınlaştırılmasında karşılaşılan en önemli sorunlardan bir tanesi, Türkiye nüfusunun büyük bir bölümünün kırsal kesimde yaşaması ve yerleşimin dağınık bir yapı göstermesidir. DP, bu sorunun çözümü için, eğitim bütçesini arttırmıştır. Milli Eğitim Bütçe Komisyonu toplantısında Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri;

Köy okulları için koyduğumuz 5 milyonun 4 milyon lirasını mutlaka doğu illerine sarf edeceğiz. Eski iktidar doğu illerinde 77 bin liraya kadar 3 ders haneli, 143 bin liraya kadar da beş ders haneli okullar yaptırmıştır. Biz daha ekonomik icraata taraftarız ve kimseye şirin görünmek için lüzum olmayan yerde okul açmak kararında değiliz demıştır(Zafer, 18 Ocak 1951).

Bu sözlerden de anlaşılacağı üzere, DP eğitim bütçesinden ilköğretim için ayırdığı ödeneğin büyük bir kısmını doğu illerine ayırmayı planlamaktadır. Ancak bu yatırımların lüzum görülen yerlerde kullanılacağı da ayrıca ifade edilmiştir.

DP'nin ilköğretim kademesindeki en önemli hedefi, ilköğretimi memleketin tamamına, bilhassa okulu bulunmayan köylere götürebilmek, ilköğretimin niteliğini arttırmak ve yeni bir ilköğretim kanunu hazırlamaktır (Kılıç,2008). DP, İlköğretim Kanun Tasarısını, mevcut kanunların günün gereksinimlerini karşılayamaması ve arzulanan değişikliklerin yürürlükteki kanunlarla mümkün olmayacağı düşüncesiyle hazırlamıştır. Kanun Tasarısı'nda ilköğretim meselesini çözüme kavuşturmak amacıyla on iki yıllık bir eğitim planı hazırlanmıştır. Genel olarak tasarının içeriği;

Okul ihtiyacından, öğretmen yetiştirilmesine, köy okullarının iş zamanı köylüyü mağdur etmeyecek tarzda öğrenim zamanının ayarlanması ve okulların geliştirilmesinden, öğrenciye gerekli olan kitap vb.nin teminine, okumayan öğrencilerin bilgi ve maharetle donanmalarını sağlayacak özel kurslardan, öğretmen ve idarecilerin görev ve yetkilerinin belirlenmesine kadar pek çok şeyden oluşmuştur.(Tangülü, 2008, s. 60-61).

Kanun tasarısına göre:

Çeşitli sebeplerle okul açılmayan köyler için yatılı ve gündüzlü bölge okullarının yeniden düzenlenerek devam ettirilmesi kararlaştırılmıştır. İlköğretim kurumlarının ilk mercileri olmak üzere ilçe ilköğretim müdürlükleri oluşturulmuştur. Eğitim Enstitüleri sabit olacak ilkokul, başöğretmen, müdür veya müdür yardımcılarında ilçe ilköğretim müdürlerinden ve ilkokullarda en az beş yıl öğretmenlik yapmış olanlardan müfettişlik kabiliyet ve yeterliliğine sahip olanların Bakanlıkça müfettiş olarak atanacaktır. Köy, bucak, ilçe ve illerde halk temsilcileri ve Bakanlık personelinden oluşacak ilköğretim kurulları oluşturulacaktır. (Kılıç,2008, s.93).

İlköğretim Kanunu, V. Milli Eğitim Şurası'nda incelenmiş ve üzerinde bazı değişiklikler yapıldıktan sonra şura tarafından onaylanmıştır. Ancak DP, mecliste çoğunluğu elinde bulundurmasına ve kanunu çıkarmasında ciddi bir engel olmamasına karşın, bir türlü bu kanunu meclisten geçirememiştir. Hazırlanan bu tasarı ancak 27 Mayıs İhtilali'nden sonra 6 Ocak 1961 tarihinde kabul edilmiştir (Kılıç, 2008).

DP'nin ilköğretim alanında önem verdiği bir başka konu ise, ilköğretim programının tekrar ele alınmasıdır. DP, ilkokul programını inceleyerek bilhassa kırsal kesimde ilköğretimi geliştirmek ve eğitimin işlemeyen yanlarını çözüme kavuşturmak istemiştir. Bu

sebeple de Amerika Florida Üniversitesi'nden köy okulları hakkında yaptığı çalışmalarla bilinen Prof. Dr. K.V. Wofford'u ülkeye davet etmiştir (Kılıç, 2008).

Türkiye'ye gelen K.V. Wofford, 5 Ekim 1951 tarihinde başladığı çalışmalarını 1 Şubat 1952'de tamamlamıştır. Bu kapsamda, Adana, Erzurum, Trabzon, Diyarbakır, İzmir ve İstanbul illerini gezmiştir. Ziyaret ettiği illerde birçok öğretmen, müdür, müfettiş ve eğitim müdürleriyle çeşitli seminer çalışmaları yapmış, aynı zamanda okullar hakkında bilgi toplamıştır. Çalışmalardan elde ettiği verileri daha sonra rapor haline getirerek Milli Eğitim Bakanlığına sunmuştur.

Prof. K.V. Wofford raporunda köy ilkokulları ile ilgili şu tespitlerde bulunmuştur:

1. Okul çağına gelmiş çocukların çok azı okula devam edebilmektedir. Okula devam edemeyen öğrencilerin birçoğu kızdır,
2. Birçok çocuk ilkokuldan sonra eğitimine devam edememektedir,
3. Köylerde halkın okula karşı bakış açısı olumsuzdur
4. Köy okullarında öğrenci mevcudu çok fazladır. Bu sebeple çocuklara yetecek kadar sıra, tahta ve kitap yoktur,
5. İlkokul müfredatı genellikle şehir okulları için yazılmıştır. Bu sebeple program, köy okulunda görev yapan bir öğretmenin, aynı anda beş sınıfa, başarılı bir şekilde öğretebileceğinden fazla konu içermektedir,
6. Konuların birçoğunda, köy çocuklarının anlamakta zorlanacağı kavramlar bulunmaktadır,
7. Müfredat şehir okullarındaki ayrı ayrı sınıflar için hazırlandığından, Köy okullarının birleştirilmiş sınıflarında uygulamak oldukça zordur. (Wofford,1952, Çev. Varış)

Prof. K.V. Wofford eksikliklerini tespit ettiği köy okulları için bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Bu tavsiyeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Köylüleri, özellikle kız çocuklarının okula gönderilmesi konusunda teşvik etmek amacıyla eğitim programı hazırlanmalı,
2. Köy ilkokullarında sınıflar altıya çıkarılmalı, daha sonra yedinci ve sekizinci sınıflar ilave edilmelidir,
3. Köy çocuklarının ortaokul ve lise düzeylerinde eğitim alabilmeleri için merkezi bölge okulları kurulmalı,
4. Köy çocuklarının ortaokul, teknik okul ve liselere gidebilmeleri için Milli Eğitim Bakanlığı şehir ve kasabalara yurtlar açmalıdır,
5. Köy ilkokullarında sınıflar gruplar halinde birleştirilmeli ve dersler üniteler halinde yıllara göre sırasıyla işlenmelidir. (Wofford,1952, Çev. Varış)

Prof. Wofford'un hazırladığı rapor, V. Milli Eğitim Şurası'nda incelenmiştir. Şurada, Prof. Wofford'un önerisi üzerine, köy ilkokullarındaki sınıfların gruplar halinde birleştirilmesi ve derslerin ünitelere ayrılarak yıllara göre sırasıyla işlenmesi kabul edilmiştir (Kılıç, 2008).

Yine Prof. K.V. Wofford'un önerisiyle yirmi beş kişiden oluşan bir öğretmen grubu ilköğretim konusunda bilgi ve deneyimlerini arttırmak maksadıyla Bakanlıkça Amerika'nın Florida Üniversitesi'ne gönderilmiştir (Cicioğlu, 1985).

Amerika'dan, 1954 yılından dönen yirmi beş öğretmen, 1948 ilkokul programı hakkında memleketin çeşitli yerlerinde çalışmalar yapmış ve "Bolu Köy Deneme Okulları Program Taslağı"nı hazırlamıştır. Bu taslak, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından da uygun görülmüş ve 1954–1955 eğitim öğretim yılı itibariyle de "Bolu Deneme Okulları"nda uygulamaya geçirilmiştir (Cicioğlu, 1985).

1948 ilkokul programında yapılan düzenlemelerin yeterli olmadığı görülmüş, yapılan düzenlemelere rağmen programdan istenilen verimin sağlanamadığı anlaşılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, eğitimdeki sorunları bir bütün halinde ele almak, bu sorunların yurt içindeki durumunu gözden geçirdikten sonra, çağdaş memleketlerde nasıl halledildiklerini yerinde görüp inceleyerek sonuçları MEB'e bildirmek üzere "Eğitim Milli Komisyonu" nu kurmuştur. Çalışmalarını tamamlayan Eğitim Milli Komisyonu MEB'e sunduğu raporda ilköğretim ile ilgili şu tespitleri yapmıştır:

1. İlköğretim çağındaki çocukların üçte biri eğitim öğretimden mahrumdur. Bu çocukların öğretimden faydalanması için 16.648'i köylerde ve 600'ü şehirlerde olmak üzere toplam 17.069 okul binasına ihtiyaç vardır,
2. Memleketteki köylerin çoğu dağınık, küçük gruplardan oluşmaktadır ve yine birçoğunda yol bulunmamaktadır. Bu durum eğitimi bu bölgelere götürmeyi zorlaştırmaktadır,
3. İlkokullarda yıllık çalışma süreleri azdır. Komisyonun inceleme yaptığı ülkelerin çoğunda ilkokullar Eylül ayının ilk haftası eğitime başlayıp, Haziran'ın sonuna kadar öğrenim yapmaktadır. Türkiye köy okullarında ise genel olarak 23 Nisan'dan sonra eğitime ara verilmektedir. Köy okulları beş ay tatil yaptıktan sonra ekim ayının ilk haftasında tekrar açılmaktadır. Şehir ve kasaba ilkokulları ise Mayıs ayının sonunda tatile başlayıp ekim ayında tekrar eğitime başlamaktadır,
4. Okul ve öğretmeni bulunan bazı yerlerde öğrenim çağındaki çocuklardan bir kısmının, özellikle kız çocuklarının okula devam etmedikleri veya aksak devam ettikleri görülmüştür,

5. Memleketin içinde bulunduğu şartlar, köylerdeki çocuklara ilkokuldan daha yukarı öğrenim imkanlarını vermeğe müsait değildir,
6. İlkokullarda, daha çok köy okullarında, okul eşyası ile ders araç gereçleri sayı ve nitelik bakımından oldukça yetersizdir. (MEB, Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu, 1960).

Komisyon, bu tespitlerden sonra ilköğretim ile ilgili şu tavsiyelerde bulunmuştur:

1. 1953 yılı Maarif Şurasının aldığı kararlar ışığında Maarif Vekaletince hazırlanan "İlköğretim Kanun Tasarısı" biran önce kanunlaştırılmalıdır,
2. İlköğrenimini tamamlayan çocukların eğitimlerine devam edebilmeleri için bölge okulları kurulmalıdır,
3. İlkokulların bina, tesisat, eşya, ders araç ve gereçleri tamamlanmalıdır,
4. İlkokullarda eğitimin kalitesini arttırmak için sınıf mevcutları azaltılmalıdır,
5. İlkokullarda rehberlik ve yöneltme işi esaslı surette teşkilatlandırılmalı, ölçme ve değerlendirme işi daha verimli hale getirilmelidir,
6. İlkokul müfredat programı düzenlendikten sonra, buna uygun ders kitaplarının ve yardımcı kitapların, özellikle birleşik sınıflı köy okullarının ihtiyaçlarına elverişli kitapların yazdırılmasına başlanmalıdır,
7. İlkokul öğrencilerinin ders kitapları devletçe temin edilmelidir,
8. Köy okullarında öğrenim gören öğrencilerin yanında, çevre halkının da yararlanabileceği okuma odaları ve kitaplıklar kurulmalıdır,
9. Öğrencilerin günde en az bir defa sağlıklı gıda almaları sağlanmalı ve iyi bir beslenme alışkanlığı kazanmaları temin edilmelidir,
10. Şehir, kasaba ve köy okullarında okuyan çocukların sağlık durumlarının önemle ele alınmalı ve öğrencilerin sağlık durumlarını sürekli olarak takip edecek bir teşkilat kurulmalıdır. (Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu; 1960)

DP'nin yaptığı çalışmaların ilköğretim alanına etkilerini görmek için dönemin sayısal verilerini de incelemek yararlı olacaktır. DP'nin iktidar olduğu 1950 yılında, Türkiye'de nüfusun okuryazar oranı %33.6 iken bu rakam 1955 yılında %40'a, 1960 yılında ise %59'a yükselmiştir. 1949-1950 eğitim-öğretim yılında, Türkiye'de, 11.030'u köylerde, 1.481'i şehirde olmak üzere toplam 12.511 ilkokul varken, bu sayı 1958-1959 eğitim-öğretim yılında 21.464'e yükselmiştir. Yine bu okulların 19.379'u köylerde, 2.085'i şehirlerde (CDA, 1960). Bu rakamlar bize, okul sayılarındaki artışa paralel olarak memleketteki okuryazar oranının arttığını da göstermektedir. Ayrıca okullaşmanın, nüfusun büyük bir bölümünün kırsal kesimde yaşadığı köylerde yoğunlaştığını da görmekteyiz.

1949-1950 eğitim-öğretim yılında 23.784'ü köylerde, 10.060'ı şehirlerde görevli 33.844 öğretmen varken -6654'ü eğitimci-, 1958-1959 eğitim-öğretim yılında bu rakam

51.148'e yükselmiştir. 31.530'u köylerde, 19.618'i şehirlerde çalışan öğretmenlerin 2819'u eğitmandir (CDA, 1960).

1949-1950 eğitim-öğretim yılında, tahsil çağındaki çocuk sayısı (7-11 yaş) 2.650.700'dir. Bu çocuklar içerisinde 1.577.002'si okula devam edebilirken, 1.073.002'si eğitim-öğretimden mahrumdur. Okula devam eden ve eğitimden mahrum kalan çocukların birbirine oranı ise %59'a %41'dir. 1956-1957 eğitim öğretim yılına gelindiğinde ise 3.229.000 çocuktan 2.131.148'i okula devam ederken 1.097.852'si eğitim öğretimden mahrumdur. Okula devam eden ve edemeyen çocukların oranı 1957 yılında %66'ya %34 olmuştur (CDA, 1960). Okul ve öğretmen sayılarındaki iyileşmelere paralel olarak, tahsil çağındaki çocukların okula devam edebilme oranında da bir artış yaşanmıştır.

Tablo 14 DP Dönemi'nde, ilköğretim kademesinde öğrenim gören öğrenci sayılarının eğitim öğretim yıllarına göre dağılımını göstermektedir. Tablodan hareketle, DP'nin on yıllık iktidarında, ilköğretim basamağında eğitim gören öğrenci sayılarındaki artış miktarı ve öğrenci sayılarının ne oranda arttığı hakkında bilgi edinebiliriz.

Tablo 14.Yıllara Göre İlköğretimdeki Öğrenci Sayıları (CDA, 1960)

Ders Yılı	Öğrenci Sayısı
1949-1950	1.577.002
1950-1951	1.602.198
1951-1952	1.627.947
1952-1953	1.674.418
1953-1954	1.782.663
1954-1955	1.877.834
1955-1956	1.996.202
1956-1957	2.131.148
1957-1958	2.279.201
1958-1959	2.404.977

DP Dönemi'nde, 1950-1951 eğitim-öğretim yılında 1.602.198 öğrenci ilkokulda öğrenim görmüştür. Bu sayı 1954-1955 eğitim-öğretim yılında %117'lik bir artışla 1.877.834'e, 1958-1959'da ise %128'lik artış oranıyla 2.404.977'ye yükselmiştir. 1950 ile 1959 yılı arasında ilköğretimde öğrenci sayılarına baktığımızda yaklaşık %150 oranında bir artışın olduğunu görmekteyiz. Bu yıllar arasındaki öğrenci artışı ise 827.955'dir.

Tablo 15 DP Dönemi'nde, ilköğretim kademesinden mezun olan toplam öğrenci sayılarının eğitim öğretim yıllarına göre dağılımını göstermektedir. Tabloyu incelediğimizde, ilköğretimden mezun olan öğrencilerin toplamına, cinsiyet dağılımına ve mezun erkek öğrenci ile kız öğrencilerin birbirlerine oranına ulaşabiliriz.

Tablo 15.Yıllara Göre İlköğretimdeki Mezun Öğrenci Sayıları (CDA, 1960)

Ders Yılı	Erkek	Kız	Toplam
1949-1950	120.010	51.056	171.066
1950-1951	114.796	48.748	163.544
1951-1952	120.780	51.504	172.284
1952-1953	114.277	47.457	161.734
1953-1954	125.823	54.439	180.262
1954-1955	128.990	57.875	186.865
1955-1956	135.094	62.416	197.510
1956-1957	148.274	71.265	219.539
1957-1958	159.294	78.916	219.210
1958-1959	Henüz vilayetlerden alınmamıştır.		

1950-1951 eğitim-öğretim yılında 120.010'u erkek, 51.056'sı kız olmak üzere 171.066 öğrenci ilkokuldan mezun olmuştur. 1954-1955 öğretim yılında bu sayı 186.865'e yükselmiştir. Bu rakam içerisinde erkek öğrenci sayısı 128.990, kız öğrenci ise 57.875'dir. 1958-1959 yılı verileri o dönem için henüz toparlanmamıştır.

Mezun öğrenci sayısına baktığımızda, kız öğrencilere göre erkek öğrenciler her zaman daha fazla mezun vermiştir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre mezuniyet oranı ise sırasıyla 1949-1950 ders yılı için %235, 1954-1955 yılı içinde %222 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum üzerinde, toplumun kız çocuklarına karşı bakış açısının ve özellikle kırsal kesimde kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesinin etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 16 DP Dönemi'nde, ilköğretim kademesinde eğitim öğretim yıllarına göre açılan toplam okul sayılarını göstermektedir. Tablodan, ilköğretimi yurdun tamamına ulaştırmayı hedefleyen DP'nin iktidar olduğu on yıllık süreçte, bu amaca ne kadar ulaşabildiği konusunda çıkarımda bulunulabilir.

Tablo 16. Yıllara Göre İlköğretimdeki Okul Sayıları (TÜİK, İstatistiksel Göstergeler,1923-2009, 2010)

Ders Yılı	Okul Sayısı
1949-1950	17.106
1950-1951	17.428
1951-1952	17.417
1952-1953	17.763
1953-1954	17.948
1954-1955	18.393
1955-1956	18.724
1956-1957	19.390
1957-1958	20.030
1958-1959	20.656

DP Dönemi'nde, okul sayılarındaki artışı incelediğimizde, 1950-51 eğitim-öğretim yılında 17.428, 1954-55 yılında 18.393, 1958-59 eğitim-öğretim yılında ise 20.656 görmekteyiz. Okul binalarındaki artış oranı ise sırasıyla 1954-1955 ders yılında %105, 1958-1959 yılı için de %112'dir. DP on yıllık iktidarı süresince ilköğretim kademesinde açtığı toplam 3.550 yeni okul ile hem "Eğitim Milli Komisyonu" raporunda yapılması öngörülen 17.069 okul binası hem de tek parti döneminde açılan okul sayısının oldukça uzağında kalmıştır. DP Dönemi'nde, bir ilkokulda öğrenim gören öğrenci sayısı ortalama 230 olarak gerçekleşmiştir. Tek parti döneminde ise bu ortalama 90 öğrencidir. Buradan DP Dönemi'nde ilköğretim kademesinde okulların bina sorunu yaşadığı sonucuna ulaşabiliriz.

Tablo 17 DP Dönemi'nde, ilköğretim kademesinde görev yapan toplam öğretmen sayılarının eğitim öğretim yıllarına göre dağılımını göstermektedir. On yıllık süreçte, ilkokullarda kaç tane öğretmenin görev yaptığı, öğretmen sayılarındaki artış miktarları ve oranları hakkında çıkarımlarda bulunabiliriz.

Tablo 17. Yıllara Göre İlköğretimdeki Öğretmen Sayıları (TÜİK, İstatiksel Göstergeler,1923-2009)

Ders Yılı	Öğretmen Sayısı
1949-1950	34.822
1950-1951	35.871
1951-1952	36.510
1952-1953	37.561
1953-1954	37.932
1954-1955	40.035
1955-1956	42.169
1956-1957	44.700
1957-1958	47.322
1958-1959	49.757

DP Dönemi'nde, 1950-51 eğitim-öğretim yılında 35.871, 1954-55 yılında 40.035, 1958-59 eğitim-öğretim yılında ise 49.757 öğretmenin ilköğretim kademesinde görev yaptığını görmekteyiz. Bu yıllardaki öğretmen artış oranı ise sırasıyla 1950-51 eğitim-öğretim yılı için %102, 1954-55 yılı için %114 ve 1958-59 yılı içinde %122 olarak gerçekleşmiştir. DP iktidarında ilköğretim kademesinde görevlendirilen yeni öğretmen sayısı ise toplam 14.935'tir.

DP Dönemi'nde, bir ilkokulda ortalama 4 öğretmen görev yapmıştır ve bir öğretmen ortalama 55 öğrenciye eğitim vermiştir. Bu durum tek parti döneminde, bir okulda görevli öğretmen sayısı ortalama 2, bir öğretmenin eğitim verdiği öğrenci sayısı 45 şeklinde

gerçekleşmiştir. Rakamlar, DP'nin ilköğretim kademesinde tek parti döneminin gerisinde kaldığını göstermektedir.

4. 2. 6. Demokrat Parti Dönemi'nde Ortaöğretim

Ortaöğretim, toplumun ihtiyacı olan nitelikli bireylerin yetiştirilmesi noktasında önemli bir rol oynamaktadır. Her şeyden önce yükseköğretime öğrenci yetiştiren ortaöğretim kurumları bununla birlikte milli bir kültürün oluşturulmasında da büyük önem taşımaktadır.

DP Dönemi'nde ortaöğretim, sürekli bir değişimin yaşandığı ve Amerikan eğitim sisteminin etkilerinin en fazla görüldüğü eğitim kademesi olmuştur. Bu dönemde ortaöğretim alanında yaşanan gelişim, ilköğretim kademesinde kaydedilen ilerlemenin bir hayli uzağında kalmıştır. Bu sebeple DP Dönemi'nde, ortaöğretim kademesi ciddi bir öğretmen ve okul sorunu yaşamıştır. DP, parti programında, ortaöğretim programları ile ilgili düzenleme yapacağını belirtmesine karşın iktidara geldikten sonra kurduğu ilk hükümetin programında ortaöğretim konusunda hiçbir politika ya da hedeften bahsetmemiştir. DP tarafından kurulan diğer hükümetlerin programları incelendiğinde de ortaöğretim ile ilgili herhangi bir politika ya da hedef tespit edilmemiştir. Buna rağmen DP, on yıllık iktidarında ortaöğretim kademesinde sürekli değişikliğe gitmiştir. Belirli bir plan içerisinde yapılmayan bu değişiklikler istenilen sonucu verememiştir (Tozar, 2010).

DP, ortaöğretim alanında gerekli olan düzenlemelerin yapılabilmesi ve eksikliklerin giderilebilmesi amacıyla 1951 ila 1954 yılları arasında Amerika'dan üç uzmanı Türkiye'ye davet etmiştir. Belirli bir süre ortaöğretim kademesinde incelemelerde bulunan uzmanlar, tespit ve önerilerini raporlaştırarak Milli Eğitim Bakanlığına sunmuştur (Kılıç, 2008).

Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin daveti üzerine Türkiye'ye gelen Prof. Dr. John Rufi, çalışmalarına 1951 yılı Ekim ayında başlamış ve 1952 yılı Haziran ayına kadar ortaöğretim kurumlarında incelemelerde bulunmuş ve konuyla ilgili tespitlerini rapor haline getirerek Bakanlığa sunmuştur.

Prof. Dr. John Rufi'nin hazırladığı raporda ortaöğretim kurumları üzerinde edindiği izlenimler şöyle sıralanabilir:

1. Öğretmenlerin ve okul müdürlerinin birçoğu, ortaöğretim alanında yeteri derecede hazır değildir,
2. Ortaöğretim öğrencilerinin üzerinde oldukça ağır bir ders yükü vardır. Öğrenciler on iki, on üç hatta on dört dersi aynı anda almak zorunda olduğu için ders dışı çalışmalara katılmaya vakit bulamamaktadırlar,
3. Günlük programlar, özellikle o günkü şekline göre, öğrencilerin büyük ölçüde katılabilecekleri ve zevk alabilecekleri nitelikte değildir,

4. Öğretmenlerin birçoğu iki, hatta üç okulda görev yapmaktadır ve bu durum doğal olarak performanslarını etkilemektedir,
5. Ortaöğretimdeki okulların çok azı, iyi ve kapsamlı faaliyetler için gerekli olan özel odalara ve araçlara sahiptir (Rufi, 1953).

Prof. Dr. John Rufi'ye göre demokratik okul sistemlerinde kabul edilmiş esas prensiplerden birisi, öğrencilerin birbirinden farklı oluşu ve okulların bu farkları dikkate almasıdır. Prof. John Rufi, Türkiye'deki ortaöğretim kurumlarında da öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınmasını ve öğrencilere, bireysel yeteneklerine göre, ortaokuldan itibaren gitmek istedikleri okulu tercih etme hakkının tanınması gerektiğini tavsiye etmektedir (Rufi, 1953).

Prof. John Rufi, öğrencilerin bireysel farklılıklarını ortaya koymak için etkili bir rehberlik sisteminin ortaöğretim kademesinde gerekli olduğunu vurgulamıştır. Öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini belirleyecek testlerle onların gelecekte yapacakları eğitim hakkında karar vermelerine yardımcı olunacaktır.

Prof. John Rufi, Türkiye'deki ortaöğretim kurumlarında bulunan kütüphaneleri eski, yetersiz ve yenilenmeye muhtaç olarak görmektedir. Güzel kitaplarla donatılmış ve öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından kullanılan bir kütüphane, iyi bir ortaöğretim okulu için oldukça önemlidir. İyi bir okul kütüphanesinin ortaöğretim çağındaki çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre çok çeşitli kitap, broşür, dergi ve gazetelere sahip olması gerekmektedir. Ayrıca öğrencilere kütüphanelerin kullanımı konusunda bilgi verilmeli ve yardımcı olunmalıdır. Öğrenciler için okuma odaları ve öğretmenler için de mesleki kitap ve dergilerden oluşan bir koleksiyon bulunmalıdır.

Prof. John Rufi'ye göre, Türkiye'de uygulanan sınav sistemi, öğrencilerin bilgilerini ölçme konusunda yetersizdir ve Türkiye'de yeni bir sınav sistemine ihtiyaç vardır.

Orta dereceli sanat okulları ile ilgili yaptığı inceleme sonucunda, bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin teknik çalışmaları başaramayacak kadar küçük oldukları için bu okullara girme yaşının ortaokuldan sonraya bırakılmasını gerektiğini tavsiye etmiştir.

Prof. John Rufi, gelişen eğitim sistemi karşısında okulların bina ve eşya ihtiyaçlarının karşılanamadığını belirtmiştir. Ortaöğretimde yönetici kadroların mesleki açıdan yeterli düzeyde olmadıklarını, bu sebeple ortaöğretim kademesinde ihtiyaç duyulan müdür ve müdür yardımcılarının yetiştirilmesi amacıyla yeni bir program hazırlanmasının faydalı olacağını ifade etmiştir. (Rufi, 1953).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın isteği üzerine Türkiye gelen bir diğer uzman ABD'li Ellswort Tompkins'dir. Türkiye'ye 23 Ekim 1952 tarihinde gelen Tompkins, 125 gün süreyle Türkiye'de kalmış ve Ankara, İstanbul, Adana, Bursa, Konya, Samsun ve Sivas'ta orta

dereceli 97 okulda incelemelerde bulunmuş ve izlenimlerini hazırladığı bir raporla Milli Eğitim Bakanlığına sunmuştur.

Tompkins, hazırladığı raporda, Türk öğretmenleri için şöyle bir değerlendirme yapmıştır: Türk öğretmenleri kişisel yetenekleri bakımından Amerikalı öğretmenlere göre daha iyi durumdadır ancak pedagojik açıdan yetersizdirler. Tompkins, bunun sebebi olarak da birçok üniversite mezununun öğretim yöntemlerini yeterince öğrenmeden okullarda görevlendirilmelerine bağlamıştır. Tompkins, raporunda öğrencilerin nezaket, arkadaşlık ve ciddiyet gibi meziyetlerinden etkilendiğini ifade etmiştir.

Öğretmen ve öğrenci ilişkilerini de değerlendiren Tompkins, öğrencilerin öğretmenlerine karşı daima hürmet gösterdiği, öğretmenlerin ise öğrencilere karşı haşin ve sert tavırlar takındığını ifade etmiştir. Öğretmenlerin, öğrencilere karşı daha şefkatli ve anlayışlı davranmalarının öğretim üzerinde olumlu etkileri olacağı tavsiyesinde bulunmuştur.

Tompkins, son yıllarda müfredatta yapılan değişikliklere, öğretmen okulları programının değiştirilmesine, lise programlarına iş derslerinin ilave edilmesine rağmen orta dereceli okulların programını sabit bulmaktadır. Öğrencilerin hepsi okul hayatı boyunca hemen hemen aynı dersleri aldığı için okul programlarının öğrencilerin bireysel fark, yetenek ve ilgilerine cevap veremeyeceğini savunmuştur. Müfredatın sabit olduğu memleketlerde sınıfta kalan öğrenci sayısının çok olduğunu ifade eden Tompkins, Türkiye’de de durumun böyle olduğunu söylemektedir. Bu sebeple ortaöğretim programının daha esnek olması gerektiğini tavsiye etmektedir.

Tompkins, ortaöğretimin amacını, Türk gençliğinin hayati ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim tipinin oluşturulması olarak görmektedir. Bu meseleyi de ancak Türk gençliği hakkında bilgi sahibi olan Tür lider ve öğretmenlerinin halledebileceğini ifade etmiştir.

Ziyaret ettiği yüzlerce sınıfta öğretim yöntemlerinin çok çeşitli olduğunu gören Tompkins, bazı öğretmenlerin dersin ve konunun ihtiyacına göre çeşitli yöntemler kullandığını belirtmektedir. Buna karşılık birçok öğretmenin öğretim yöntemleri konusunda az çeşit kullandığını ve ders yöntemlerinin fazla monoton olduğunu ifade etmiştir. (Tompkins,1954),

DP’nin Türkiye’ye davet ettiği Amerikalı uzmanlardan bir tanesi de Prof. Dr. Lester Beals olmuştur. Başlıca görevi, Türkiye’deki resmi okullarda rehberlik çalışmalarında programın geliştirilmesine yardımcı olmak olan Beals, Ekim 1952 den Ağustos 1953’e kadar İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Samsun ve Adana olmak üzere altı ilde çalışmalarını yürütmüştür (Beals 1955, Çev. Üçüncü).

Beals, yaptığı çalışmaların sonucunda, “Rehberliğin Lüzumu Hakkında Rapor” isminde bir rapor hazırlamıştır. Raporda, ortaokullarda sınıf öğretmenlerinin rehberlik faaliyetlerinde ele alması gereken hususları:

1. Çocuğun kendi sağlık durumu hakkında bilinçli bilgi edinmesine rehberlik,
2. Çocuğun ders ve başarı durumuna rehberlik,
3. Özel yeteneklere rehberlik,
4. Ders dışı faaliyetlerde rehberlik,
5. Çocuğun öze davalarına (ailevi konularına) rehberlik,
6. İyi vatandaş olmaya rehberlik,
7. Tasarruf konusunda rehberlik,
8. Mesleğe yöneltmede rehberlik,
9. Üst okula yöneltmede rehberlik,
10. Mezun olan öğrencilerin faaliyetlerini takip

başlıkları altında açıklamıştır.

Liselerde de aynı rehberlik faaliyetlerinin uygulanması gerektiğini belirten Beals, bunlara ek olarak liselerde:

1. Muaşereye alıştırmaya,
2. Aile hayatına hazırlık,
3. En uygun ders şubesine yöneltme,
4. Yüksek okula yöneltme

konularında da rehberlik edilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Beals 1955, Çev. Üçüncü).

Bu çalışmaların dışında Ortaöğretim alanında yaşanan gelişmeler şöyledir: Talim ve Terbiye Kurulu, 22 Ekim 1953 tarih ve 260 no’lu kararı gereğince öğrenim süresi üç yıl olan “*Muhtelif Gayeli Ortaokul*” (çok amaçlı) açılmasını uygun görmüştür. Normal ortaokul programının uygulandığı bu okulda bir kol bulunacaktı. Öğrencilerin tamamı, birinci sınıfta beraber okuyacak, ikinci sınıfta ise uzmanlaşmak istedikleri alana uygun bir programı seçecekti. Öğrenciler isteğe bağlı olarak normal ortaokul sınıflarına ya da bir mesleğe yönelebilecekleri diğer kollardan birine devam edebileceklerdi (Cicioğlu, 1985). İki koldan meydana gelen bu okullar, 1953 yılından itibaren erkekler öğrenciler için “*Teknik Kol*”, kız öğrenciler içinde “*Ev Kadınlığı Kolu*” olarak öğretime başlamışlardır (Cicioğlu, 1985). Fakat belirli bir düzene oturtulamayan ve Bakanlık tarafından yeterince denetlenemeyen çok amaçlı ortaokullardan istenilen verim alınamamıştır (Kılıç, 2008).

Ayrıca DP Dönemi’nde, hayatlarını kazanmak için çalışmak zorunda kalarak öğrenimlerine gündüz devam edemeyenler ile ortaokuldan ayrılmış ve yaşı öğrenim çağını geçmiş olanlara ortaokul öğrenimi sağlamak için “*Akşam Ortaokulları*” açılmıştır. Talim ve

Terbiye Kurulu'nun 20 Mayıs 1959 tarih ve 135 no'lu kararı ile kurulması öngörülen Akşam Ortaokulları'nın müfredat programı dört yıldır (Cicioğlu, 1985).

1954–1955 ders yılında “İstanbul Atatürk Kız Lisesi”den otuz beş öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı'nın talimatıyla “Deneme Okulu Programı” hazırlamak amacıyla bir komisyon oluşturmuştur. Komisyonun amacı, ortaöğretimde yeni bir sisteme geçebilmek için çalışma yapmaktır. Çalışmalarını tamamlayan komisyon, bireyden hareket eden, bireyin özelliklerini ve ihtiyaçlarını ön planda tutan, iyi bir insan iyi bir vatandaş yetiştiren, öğrencinin tüm gelişmesine hizmet edecek ve aynı zamanda toplumda fonksiyonel olabilecek bireyleri yetiştirecek bir program hazırlamıştır (Varış, 1983'ten akt., Kılıç, 2008, s.111). Komisyonun hazırladığı program taslağı Bakanlıkça incelenmiş ve üzerinde bazı değişiklikler yapılmıştır. 1 Eylül 1955 tarihinde Talim ve Terbiye Kurulu, İstanbul Atatürk Kız Lisesi'nin ortaokul kısmında, öğrencileri hem hayata hem de liseye hazırlayacak, sınıf geçme yerine ders geçme usulünü getirerek, seçmeli dersleri kabul etmiş ve rehberlik hizmetlerinin başlamasını kararlaştırmıştır (Zafer 15 Eylül 1956).

DP Dönemi'nde, ortaöğretim alanında en fazla değişikliğe uğrayan lise kademesi olmuştur. Bu dönemde yapılan çalışmalar daha çok liselerin öğrenim süreleri ve müfredat programları ile ilgilidir. Bu konuda yapılan çalışmalar şöyledir:

Liselerin öğretim süresinin önce 4 yıla çıkarıldı. Fakat kısa bir süre sonra tekrar 3 yıla indirildi. Liselerin 4 yıla çıkarılması kararı IV. Milli Eğitim Şûrası'nda alınmıştı. Ancak karar. Tefik İleri'nin bakanlığı sırasında 1952–1953 öğretim yılında uygulamaya konuldu. Liseler 4 yıla çıkarılınca lise müfredat programında da bazı değişiklikler yapıldı. 1952 yılında hazırlanan 4 yıllık lise müfredat programında edebiyat dersi, Türk dili ve edebiyatı; filozofi-sosyoloji dersi, felsefe dersi adını aldı. Programa sanat tarihi dersi, yetiştirme kursları ve seminer çalışmaları eklendi. Yeni programda öğrenciler 4. sınıfta edebiyat ve fen kollarından birisini seçecekti. Yetiştirme kursları, derslerinden geri kalan öğrencileri hazırlamak, seminer derslerinde de uygun olan öğrencilere seçecekleri meslekler doğrultusunda bilgilendirilmeleri ve eğitilmeleri için kullanılacaktı. (MEB, Ortaöğretim Programındaki Yönelmeler,1972'den akt. Kılıç, 2008, s. 113).

DP ortaöğretim kademesinde, yabancı dilde eğitim veren ve Amerikan kolejlerinden ilham alınan “Maarif Kolejleri”ni açmıştır. Maarif Koleji açılması yönünde ilk çalışmalar Ankara, İzmir ve İstanbul illerinde başlatılmıştır. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, kolejlerin açılma sebebini yabancı ülkelerin bilim, teknoloji ve kültürlerinden yararlanmak olarak ifade etmiştir (Zafer, 23 Ağustos 1954).

İlk Maarif Koleji 8 Eylül 1955 tarihinde Eskişehir'de açılmıştır (Zafer, 7 Eylül 1955). Bu koleji 22 Ekim 1955 tarihinde açılan İzmir Koleji takip etmiştir (Zafer, 23 Ekim 1955). DP Dönemi'nde, İzmir, Ankara, Eskişehir, Konya ve Diyarbakır Maarif Kolejlerinin de açılmasıyla beraber kolej sayısı 6'ya yükselmiştir. Türkiye'de devlet eliyle açılan ve yabancı dilde eğitimin verildiği ilk lise Maarif Kolejleri olmuştur. Maarif Kolejleri,

ortaöğretim alanında yapılan diğer çalışmalarda olduğu gibi gerekli alt yapı sağlanmadan faaliyete geçirilmiştir. Kolejlerde fen derslerini yabancı dilde anlatabilecek yeterli sayıda öğretmen bulunmadığından kolejler amacına uygun olarak çalışmamıştır (MEB, Milli Eğitim Plânının Hazırlığı İle Görevli Komisyonun Raporu, 1960'tan akt. Kılıç, 2008, s. 118).

DP Dönemi'nde ortaöğretim kademesinde yaşanan sıkıntılar Eğitim Milli Komisyonu Raporu'nda açıkça ortaya koyulmuştur. Komisyon, eğitim alanında üzerinden fazla durulması ve acilen düzenlenmesi gerekeni ortaöğretim kademesi olarak görmektedir (MEB, Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu, 1960) ve raporda ortaöğretim ile ilgili şu tespitlere yer vermiştir:

1. Ortaöğretimde okulların birçoğu, bina, tesisat, eşya ile eğitim araç ve gereçleri yönünden ciddi sıkıntılar yaşamaktadır,
2. Bu okullarda görev yapan öğretmen ve idareciler genel olarak istenilen yetenekte ve sayıda değildir,
3. Okullardaki kadroların bir bölümüne asil öğretmen ataması yapmak mümkün olmadığından okullarda ehliyetsiz kişiler görevlendirilmiş, bu durum, öğrencilerin başarısızlığı üzerinde ve memleketteki gençlerin büyük bir bölümünün eğitimden mahrum kalmasında etkili olmuştur. Ayrıca okulu bu şartlar içerisinde bitiren çocukların istenilen seviyeye ulaşamadıkları da raporda ifade edilmiştir,
4. İlk ve ortaokul müfredat programları ve öğretim yöntemleri arasında bir uyumun kurulamamasının ortaöğretim kademesindeki başarısızlıkta etkili olduğu vurgulanmıştır,
5. Komisyon, üniversitelere öğrenci yetiştirecek olan liselerin de yetersiz olduğuna raporda yer vermiştir (MEB, Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu, 1960).

Komisyon, ortaöğretim kademesinde belirlediği ve eksik gördüğü bu durumları ortaya koyduktan sonra, bunların çözümü için ise şu tavsiyelerde bulunmuştur:

1. Ortaöğretim kademelerinde öğrenim göreceğ olan çocuklar yeteneklerine göre sınıflandırılmalıdır ve gelecekte takip edeceğ öğrenim veya iş sahasına göre yetiştirilmelidir,
2. Ortaokul müfredat programları amaca cevap verecek şekilde ve ilkokul programlarıyla lise programları arasında bulunması gereken uyumu sağlamak üzere yeniden gözden geçirilmelidir,
3. Sınıf içi ve sınıf dışı sosyal faaliyetlere, basit de olsa el yeteneklerine yer verilmesi ve bütün bu çalışmaların eğitim amaçlarına uygun bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.
4. Liselere iyi yetişmiş ve yetenekli gençleri alabilmek için ortaokul mezunlarının bir giriş sınavına tabi tutulmaları gerekmektedir,

5. Liseler öğretim personeli ile ders araç ve gereçleri bakımından en kısa sürede amaca uygun bir şekilde takviye edilmeli ve müfredat programları yeniden ele alınmalıdır,
6. Lise ve ortaokul parasız yatılı sınavlarını kazanan öğrenciler arasından üstün yetenekli olanların, öğretim kadroları tam olan güçlü ve mükemmel liselere yerleştirilmeleri faydalı olacaktır,
7. Yabancı dilde öğretim yapan resmi ve özel okullarımızda öğretim personeli daha üstün nitelikli öğretmenlerle güçlendirilmeli ve öğretim işlerinde yabancı öğretmenlerle Türk öğretmenlerin iş birliği yapmaları sağlanmalıdır,
8. Yabancı dilde öğretim yapan resmi kolejler, mezunlarını verip başarı dereceleri tespit edilinceye kadar yeni kolejler açılmamalıdır (MEB, Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu, 1960).

Yukarıda bahsettiğimiz konuları daha iyi anlayabilmek için DP Dönemi'nin ortaöğretimle ilgili sayısal verilerini incelemek faydalı olacaktır.

Tablo 18 DP Dönemi'nde, ortaöğretim kademesinde öğrenim gören öğrenci sayılarının eğitim öğretim yıllarına göre dağılımını göstermektedir. Tablo incelendiğinde, lise, kolej, ortaokul ile imam hatip okullarında eğitim gören öğrenci sayıları ve ortaöğretim derecesinde eğitim alan toplam öğrenci sayılarındaki değişim hakkında bilgi edinilebilir.

Tablo 18.Yıllara Göre Ortaöğretimdeki Öğrenci Sayıları (CDA, 1960)

Ders Yılı	Lise, Kolej, Orta	İmam Hatip	Toplam
1949-1950	76.931	-	76.931
1950-1951	80.849	-	80.849
1951-1952	87.049	876	87.925
1952-1953	100.172	1.191	101.363
1953-1954	116.006	1.642	117.648
1954-1955	141.135	1.965	143.100
1955-1956	157.222	2.543	159.765
1956-1957	191.240	3.020	194.260
1957-1958	228.582	3.624	232.206
1958-1959	262.297	3.676	265.973

DP Dönemi'nde, 1950-1951 eğitim-öğretim yılında lise, kolej ve ortaokullarda 80.849 öğrenci vardır. O dönem de imam hatip okulları kapalı olduğu için henüz öğrencisi bulunmamaktadır. Yapılan yasal düzenlemelerden sonra imam hatip okulları bir sonraki dönem 1951-1952 ders yılında öğrenim hayatına 876 öğrenci ile tekrar başlamıştır. 1954-

1955 eğitim-öğretim yılında lise, kolej ve ortaokullarda öğrenci sayısı %174'lük artış oranıyla 141.135'e yükselmiştir. Aynı öğretim yılında imam hatip okullarının öğrenci sayısında ise %224'lük bir artış olmuştur ve rakam 1.965'e çıkmıştır. 1958-1959 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde, lise, kolej ve ortaokullarda öğrenci sayısı %185'lik bir artışla 262.297'ye, imam hatip okullarının öğrenci sayısı ise %187 ile 3.676'ya ulaşmıştır. Rakamları incelediğimizde, imam hatip okullarına olan ilginin giderek arttığını görmekteyiz.

DP Dönemi'nde, ortaöğretim kademesinde öğrenim gören öğrenci sayılarında sürekli olarak bir artış gözlenmektedir. DP'nin ortaöğretim alanında açtığı okul sayılarında önemli bir artış olmamasına rağmen öğrenci sayılarındaki yükseliş, nüfusun artması ve vatandaşların ortaöğretime karşı tutumunun değişmesi ile açıklanabilir.

Tablo 19 DP Dönemi'nde, ortaöğretim kademesinden mezun olan öğrenci sayılarının eğitim öğretim yıllarına göre dağılımını göstermektedir. Tablodan, ortaokul, lise, kolej ve imam hatip okullarının verdikleri mezun öğrenci sayılarına ve DP Dönemi'nde ortaöğretim kademesinden mezun olan toplam öğrenci sayılarına ulaşılabilir.

Tablo 19. Yıllara Göre Ortaöğretimden Mezun Olan Öğrenci Sayıları (CDA, 1960)

Ders Yılı	Orta	Lise	Kolej	İmam Hatip	Toplam
1950-1951	10.378	4.028	-	-	14.406
1951-1952	13.361	17.012	-	-	30.373
1952-1953	13.300	2.400	-	-	15.700
1953-1954	15.488	4.379	-	-	19.867
1954-1955	18.364	8.689	-	229	27.282
1955-1956	21.700	6.644	-	242	28.586
1956-1957	23.386	6.658	-	452	30.496
1957-1958	26.385	7.375	189	402	34.351
1958-1959	-	-	-	-	-

1950-1951 eğitim-öğretim yılında ortaöğretim alanından mezun olan öğrenci sayısı 14.406'dır ve bu sayının 10.378'i ortaokul, 4.028'i ise lise mezunlarından oluşmaktadır. 1954-1955 eğitim-öğretim yılında ise 27.282 öğrenci ortaöğretimden mezun olmuştur. Bu sayının içerisinde 18.364 ortaokul, 8.689 lise ve 229 öğrenci ile ilk mezunlarını veren imam-hatip okulları bulunmaktadır. Yabancı dilde eğitim vermeyi amaçlayan kolejler ise ilk mezunlarını 1957-58 eğitim-öğretim yılında vermiştir ve bu sayı 189'dur. 1958-1959 eğitim öğretim yılının verileri o dönemde henüz toparlanamamıştır.

Mezun öğrenci sayılarına baktığımızda, ortaokullar ve imam hatip okullarından mezun olan öğrenci sayılarında genel olarak bir artış olduğunu görmekteyiz. Buna karşılık liselerden mezun olan öğrenci sayılarında yıllara göre dalgalanmalar görülmektedir. Bu durum üzerinde, liselerin öğrenim sürelerinde yaşanan değişiklikler etkili olmuş olabilir.

Aynı zamanda ortaokul mezunları ile lise mezunları arasında ciddi bir fark oluşmuştur. Buradan ortaokullardan sonra liselere devam etme oranının düşük olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

Tablo 20 DP Dönemi'nde, ortaöğretim kademesindeki okul sayılarının eğitim öğretim yıllarına göre dağılımını göstermektedir. Tabloda, lise, kolej, ortaokul ve imam hatip okullarının sayılarındaki ve toplam ortaöğretim kurumu sayılarındaki değişim yer almaktadır. Tablodan hareketle, DP Dönemi'nde ortaöğretim kurumlarının sayısal göstergeleri hakkında bilgi sahibi olabiliriz.

Tablo 20. Yıllara Göre Lise, Kolej, Ortaokul ve İmam Hatip Okulu Sayıları (CDA, 1960)

Ders Yılı	Lise	Kolej	Ortaokul	İmam Hatip	Toplam
1949-1950	59	-	285	-	344
1950-1951	59	-	307	-	366
1951-1952	62	-	341	-	403
1952-1953	63	-	374	-	437
1953-1954	68	-	403	-	471
1954-1955	80	-	426	-	506
1955-1956	90	5	441	-	536
1956-1957	94	6	464	-	564
1957-1958	104	6	488	17	615
1958-1959	114	6	508	19	647

DP Dönemi'nde, 1950-1951 eğitim-öğretim yılında 59'u lise, 307'si ortaokul olmak üzere 344 ortaöğretim kurumu varken, Türkiye'de henüz kolej ve imam hatip okullarının olmadığını görüyoruz. Tabloya göre o dönemde ilk kolejler 1955-56 öğretim yılında faaliyete başlamıştır ve sayıları 5'tir. 1954-55 eğitim-öğretim yılında 506 olan okul sayısının 80'i lise, 426'sı ortaokuldur. 1958-59 eğitim yılına gelindiğinde 114 lise, 6 kolej, 508 ortaokul, 19 imam hatip okulu olmak üzere toplam 647 ortaöğretim kurumu mevcuttur.

DP Dönemi'nde, 55'i lise, 6'sı kolej, 223'ü ortaokul ve 19'u imam hatip okulu olmak üzere, ortaöğretim kademesinde açılan toplam okul sayısı 303 olarak gerçekleşmiştir. Bir ortaöğretim kurumuna düşen öğrenci sayısı ise ortalama 624'tür. Bu rakamlarla DP, ortaöğretim kurumları bakımından tek parti döneminin gerisinde kalmıştır.

Tablo 21 DP Dönemi'nde, ortaöğretim kurumlarında görevli öğretmen sayılarının eğitim öğretim yıllarına göre dağılımını göstermektedir. Tablodan, ortaöğretim kademesinde görev yapan öğretmen sayılarındaki değişim, ortaöğretimde bir okul için ortalama kaç öğretmenin görevlendirildiği ve bir okulda görevli öğretmenin ortalama kaç öğrenciye eğitim verdiği şeklinde çıkarımlarda bulunulabilir.

Tablo 21. Yıllara Göre Ortaöğretimdeki Öğretmen Sayıları (CDA, 1960)

Ders Yılı	Öğretmen sayısı
1949-1950	4.216
1950-1951	4.358
1951-1952	5.586
1952-1953	5.876
1953-1954	5.950
1954-1955	6.030
1955-1956	6.090
1956-1957	6.137
1957-1958	6.232
1958-1959	6.520

DP Dönemi'nde, 1950-51 eğitim-öğretim yılında 4.358 olan öğretmen sayısının 1954-55 öğretim yılında 6.030, 1958-59'da ise 6.520 olduğunu görüyoruz. Bu yıllarda öğretmen sayısındaki artış oranı ise sırasıyla 1950-51 yılında %103, 1954-55'de %138, 1958-59'da %108'dir.

DP Dönemi'nde, yıllara göre sürekli olarak artış gösteren ortaöğretimde görevli öğretmen sayıları, toplamda 2.304 olarak gerçekleşmiştir. Ortaöğretim kademesinde bir okulda görevli öğretmen sayısı ortalama 8 iken, bir öğretmen ortalama 82 öğrenciye eğitim vermektedir. Bu rakamlarla DP, ortaöğretimde görevli öğretmen sayıları bakımından da tek parti döneminin gerisinde kalmıştır.

4. 2. 7. Demokrat Parti Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitim

DP Dönemi'nde, tarım ve sanayi alanlarında ciddi bir gelişme yaşanmış, bu durum hem kalifiye eleman ihtiyacını beraberinde getirmiş hem de mesleki ve teknik okulların önem kazanmasında etkili olmuştur. Bu dönemde ABD'nin yaptığı Marshall yardımlarıyla Türkiye'ye gönderilen tarım makineleri, özellikle traktör ve biçerdöverler, köylüler tarafından kullanılamamış, bakım ve onarımı yapılamamıştır. Bu sebeple MEB ve Tarım Bakanlığı ortak bir çalışma yaparak üç yıllık bir plan hazırlamıştır (Başar, 2004'ten akt., Taşdöven, 2013.s.74). Bu plan kapsamında İkinci Menderes hükümeti programında da ifade edildiği gibi teknik okullarda bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda nitelikli insan yetiştirmek amacıyla kurslar açılmıştır. DP, mesleki ve teknik eğitim konusunda planlama yapmak amacıyla Bakanlık eliyle bir komisyon kurmuştur. Bu komisyon ilk önce; tarım, ekonomi, bayındırlık alanlarındaki ihtiyaçları karşılayacak sanatkârların yetiştirilmesi amacıyla, sanat enstitülerinde 1951-1952 öğretim yılından itibaren, hususi kurs ve şubelerin açılmasına karar vermiştir (Öztürk, 1999'dan akt., Taşdöven, 2013, s. 74).

Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri mecliste yaptığı bir konuşmada kursların durumu ile ilgili: Meslekî teknik öğretime bağlı ve halk eğitimi için memleket genelinde kursların faaliyeti vardır. 1949-1950 yılında yalnız 492 kurs mevcutken, 1950-1951 de 534, 1951-1952 de 559 ve bu 1952-1953 de 683'e çıkardık. Bu sene koyduğumuz para ile bu kurslar 1953 - 1954 ders yılında da 826'ya çıkarılacaktır ifadelerini kullanmıştır (T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 1953). Ayrıca orman bölgelerindeki ağaçlardan yararlanarak köylülerin israfa kaçmadan daha sağlam binalar yapabilmelerini öğretmek amacıyla Adana, Antalya, Balıkesir, Bolu, Çankırı, Çorum, Eskişehir, Kars, Muğla ve Sinop illerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Gezici Köy Yapı Kursu açılmıştır (T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 1953).

Bakan İleri, yine kurslarla ilgili olarak mecliste yaptığı bir konuşmasında:

...ziraat aletleri, yol makinaları elemansız, mahallî sanatlar; elemansızdır.

...Bu konuda Tarım ve Bayındırlık Bakanları arkadaşımızla sıkı iştirak halindeyiz. Bir kısım elemanlarımızı Tarım Bakanlığına göndererek tarım aletleri üzerinde bir staj yaptırarak birçok enstitülerimizde kurslar açtık. Adana'da tarım aletleri şubesi açtık. Önümüzdeki sene 5 okulda Tarım aletleri şubesi açacağız. Bayındırlık Bakanlığı ile görüşerek, 10'dan fazla sanat öğretmenimize 6 ay yol aletleri üzerinde staj yaptırarak. Birçok mekteplerimizde bu aletlerin tamiri için kurslar ve şubeler açtık ve açıyoruz. Bu mevzuda yabancı memleketlere birçok arkadaş gönderdiğimiz gibi bilhassa Amerika'dan bu mevzuda uzmanlar getirmek yoluna girdik. Buna ilâve olarak, sanat okullarının memleket ihtiyacına cevap vermesi için, bilhassa mahallî sanatlara intibak için halıcılık ve kehribarçılık gibi mahallî sanatlara ait şube ve kursları bu mekteplerin bünyesine soktuk.

...Bu arada mahallî büyük ihtiyaçlardan olan -basit görünür- kerpiç kiremit ve tuğla işine de el koyduk...memleketin 10 yerinde gezici, kiremit, tuğla ve kerpiç kursu açacağız."ifadelerini kullanmıştır (T.B.M.M. Tutanak dergisi, 1952).

DP Dönemi'nde mesleki ve teknik eğitim gündemiyle toplanan Altıncı Milli Eğitim Şurası'nda bu öğretim kademesi bütün yönleriyle ele alınmıştır. Şurada "Mesleki ve Teknik Öğretim Danışma Kurulu" oluşturulması kararlaştırılmıştır. 1956-1957 ders yılından itibaren "sekreter öğretmeni" yetiştirmek amacıyla lise üzeri bir eğitim verecek, öğrenim süresi üç yıl olan "Ticaret Öğretmen Okulu" açılmış, okulun süresi 1959 yılında dört yıla çıkarılmış, ayrıca okula "Ticaret İhtisas Şubeleri" eklenmiştir. 1954-1955 eğitim-öğretim yılından itibaren de "Akşam Ticaret Liseleri" öğrenim hayatına başlamıştır (Yüce, 2008).

Bütün bu çalışmaların yanında Eğitim Milli Komisyonu Raporu, DP Dönemi'nde mesleki ve teknik eğitimin nicelik yönünden geliştirilmesine rağmen, nitelik bakımından istenilen düzeye ulaştırılamadığını ortaya koymuştur. Komisyon raporda, memleketin çeşitli bölgelerinde bulunan mesleki ve teknik eğitim okullarında incelemeler yapmış, bu incelemeler neticesinde bazı okulların bina, atölye, laboratuvar açısından durumlarının iyi olmadıklarını, öğretmen, ders araç ve gereçlerinin oldukça yetersiz olduğunu, mevcut idareci ve öğretmenlerin istenilen nitelikte ve sayıda olmadıklarını belirtmiştir. Ayrıca

okullarda öğrenci sayılarının çok fazla olması nedeniyle atölyelerde yığılma olduğunu, bu durumun öğrencilerin yeterli derecede mesleki beceri kazanmalarına engel olduğunu, genel bilgi dersleriyle mesleki dersler arasında uyumun sağlanmadığını, müfredat programlarının yetersiz olduğunu ve programlara uygun ders kitaplarının ve yardımcı kitapların bulunmadığını, okullarda rehberlik hizmetleri ve mesleğe yöneltme birimlerinin kurulmadığını ve okulların çevrelerinde bulunan iş sahalarıyla işbirliği yapmadıklarını ifade etmiştir. Komisyon mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi konusunda da şu tavsiyelerde bulunmuştur:

1. Mesleki ve teknik eğitim okulları, ortaokula dayalı ve öğrenim süresi en az 3 yıl olan meslek kolejleri veya meslek liseleri halinde kurulmalıdır,
2. Bu okullarda öğrenim gören çocuklar, yeteneklerine göre pratik ve teorik kollara ayrılmalı ve müfredat programı hazırlanırken, teorik kola devam edecek öğrencilerin ileride üniversitelerin ilgili fakültelerinin kabul sınavlarına girebilecek seviyede yetiştirilmeleri göz önünde bulundurulmalı; pratik kollardan birine devam edecek öğrencilerin programları ise, memleketin büyük ölçüde ihtiyaç duyduğu kaliteli meslek adamının yetişmesini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir,
3. Öğrencilerin teorik kollara ve meslek şubelerine ayrılması işi, öğrenimleri sırasında ve ilk yılın sonunda yapılmalıdır. Bu sebeple mesleki ve teknik öğretimde rehberlik ve mesleğe yöneltme konusuna özellikle önem verilmelidir,
4. Meslek okullarında öğrencileri çağımızın gerektirdiği bir kültür seviyesine ulaştırabilmek amacıyla, özellikle ana dili ve sosyal bilimler bakımından iyi yetiştirmek ve müfredat programları hazırlanırken bu konuyu göz önünde tutmak gerekir,
5. Meslek okullarında okutulan genel bilgi dersleriyle, sanat dersleri ve uygulamaları arasında sıkı bir bağ kurulmalıdır,
6. Müfredat programlarında esaslı değişiklik yapılmalı ve bu müfredata uygun ders kitapları hazırlanmalıdır,
7. Bina, tesisat ve personel tasarrufu sağlamak için, yeni açılacak mesleki ve teknik öğretim okulları, mevcut liselerin içerisinde birer kol halinde kurulmalıdır,
8. Mesleki ve teknik öğretim alanında faaliyet gösteren bütün okullar, bina, teçhizat, laboratuvar ve öğretim kadrosu bakımından mükemmel hale getirilmedikçe yenileri açılmamalıdır (MEB, Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu, 1960).

Tablo 22 DP Dönemi'nde, mesleki ve teknik eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrenci sayılarının eğitim öğretim yılına göre dağılımını göstermektedir. Tablo, örgün

eğitim kurumları ile gezici köy ve akşam kurslarında öğrenim gören öğrenci sayıları ile mesleki ve teknik eğitim alanında eğitim alan toplam öğrenci sayıları ve artış miktarları hakkında bilgi vermektedir. Tablodan elde edilen veriler ile DP Dönemi'nde, mesleki ve teknik eğitim alanında sayısal çıkarımlarda bulunabiliriz.

Tablo 22. Yıllara Göre Mesleki ve Teknik Okullarda Öğrenci Sayıları (CDA, 1960)

Ders Yılı	Okullarda	Gezici köy ve Akşam Kursları	Toplam	Artış
1949-1950	59.545	10.583	70.128	-
1950-1951	52.865	13.640	66.505	3.623
1951-1952	55.371	13.218	68.589	2.084
1952-1953	57.053	18.039	75.092	6.503
1953-1954	72.449	21.647	94.096	19.004
1954-1955	80.299	17.767	98.066	3.970
1955-1956	88.544	22.056	110.600	12.534
1956-1957	95.939	21.254	117.193	6.593
1957-1958	102.181	19.371	121.552	4.359
1958-1959	110.469	23.042	133.511	11.959

DP Dönemi'nde, 1950-1951 eğitim-öğretim yılında mesleki ve teknik eğitim alanında 52.865'i örgün eğitim kurumlarında, 13.640'ı gezici köy ve akşam sanat okullarında olmak üzere toplam 66.505 öğrenci olduğunu görmekteyiz. 1954-1955 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde 98.066 olan öğrenci sayısının 80.299'u örgün eğitim kurumlarında, 17.767'si gezici köy ve akşam sanat okullarındadır. 1958-1959 eğitim-öğretim yılında örgün eğitim kurumlarında 110.469, gezici köy ve akşam sanat okullarında 23.042 toplamda ise 133.511 öğrenci öğrenim görmüştür. Mesleki ve teknik eğitim alanındaki öğrenci sayılarının artış miktarında ise dalgalanmalar görülmektedir. Tabloyu incelediğimizde, bu duruma gezici köy ve akşam kurslarına katılım miktarındaki artış ve düşüşlerin neden olduğunu söyleyebiliriz.

DP Dönemi'nde, tarım ve sanayi alanında yaşanan gelişmeler, mesleki ve teknik eğitime olan ilgiyi arttırmıştır. Bu durum mesleki ve teknik eğitim alanında, örgün eğitim kurumlarındaki öğrenci sayılarının her yıl artmasında etkili olmuştur. Bu dönemde, mesleki ve teknik eğitim alanında, örgün eğitim kurumlarında 50.924, gezici köy ve akşam kurslarında 12.459 olmak üzere toplam 63.383 öğrenci eğitim almıştır.

Tablo 23 DP Dönemi'nde, mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görevli öğretmen sayılarının yıllara göre dağılımını göstermektedir. Tablo, mesleki ve teknik eğitim alanında örgün eğitim kurumlarında ve kurslarda görevli öğretmen sayıları ile bu alanda eğitim veren toplam öğretmen sayısı ve artış miktarı hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 23. Yıllara Göre Mesleki ve Teknik Okullarda Öğretmen Sayıları (CDA, 1960)

Ders Yılı	Okullarda	Kurslarda	Toplam	Artış
1949-1950	3.910	510	4.420	-
1950-1951	3.614	579	4.193	227
1951-1952	3.677	567	4.244	51
1952-1953	3.628	733	4.361	117
1953-1954	3.824	868	4.692	331
1954-1955	3.934	461	4.395	297
1955-1956	3.962	914	4.876	481
1956-1957	4.150	997	5.147	271
1957-1958	3.832	1.580	5.412	265
1958-1959	3.887	1.073	4.960	452

DP Dönemi'nde, 1950-1951 eğitim-öğretim yılında örgün eğitim kurumlarında 3.614, kurslarda 579 olmak üzere toplam öğretmen sayısının 4.193 olduğu görülmektedir. Bu sayı 1954-1955 eğitim-öğretim yılında 4.395'e yükselmiştir. 1958-1959 eğitim-öğretim yılında, örgün eğitim kurumlarında 3.887, kurslarda 1.073 toplamda ise 4.960 öğretmen mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapmıştır. Mesleki ve teknik eğitim alanında örgün eğitim kurumlarında ve kurslarda görev yapan öğretmen sayılarında dalgalanmalar vardır ve buna bağlı olarak öğretmen artış miktarında da inişli çıkışlı bir grafik görülmektedir. DP Dönemi'nde, mesleki ve teknik eğitim kurumlarında toplam öğretmen sayısı 540'tır. Bu okullarda görev yapan bir öğretmen ortalama 120 öğrenciye eğitim vermiştir.

Tablo 24 DP Dönemi'nde, mesleki ve teknik eğitim alanındaki okul sayılarının eğitim öğretim yıllarına göre dağılımı göstermektedir. Tablo, mesleki ve teknik eğitim alanında okul sayılarındaki değişim ve artış miktarı hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 24. Yıllara Göre Mesleki ve Teknik Eğitimde Okul Sayıları (CDA, 1960)

Ders Yılı	Okul Sayısı	Okul Sayısı Artış
1949-1950	275	-
1950-1951	279	4
1951-1952	289	10
1952-1953	312	23
1953-1954	331	19
1954-1955	339	8
1955-1956	355	16
1956-1957	364	9
1957-1958	379	15
1958-1959	484	105

DP Dönemi'nde, 1950-1951 eğitim-öğretim yılında 279 olan okul sayısı, 1954-1955 eğitim-öğretim yılında 8 yeni okulun eklenmesiyle 339'a, 1958-1959 yılında ise 105 yeni okulla 484'e yükselmiştir. Okulların artış oranı ise sırasıyla 1954-1955 ders yılı için %121, 1958-1959 yılında ise %142 olarak gerçekleşmiştir.

DP Dönemi'nde mesleki ve teknik eğitim kurumlarında, bir okulda ortalama 3 öğretmen görev yapmıştır ve bir okulda ortalama 300 öğrenci eğitim görmüştür. Buradan, DP Dönemi'nde mesleki ve teknik eğitim alanında hem öğretmen sayılarının yetersiz olduğu hem de okulların bina sıkıntısı yaşadığı sonucunu çıkarabiliriz.

Hedefi ilköğretimi yurdun her köşesine ulaştırmak ve ilköğretimin kalitesini arttırmak olan DP, bu alanda yaşanan sorunların tespiti ve çözüm önerileri için Amerika'dan Prof. Dr. K.V. Wofford'u Türkiye'ye davet etmiş, aynı zamanda Bakanlık bünyesinde "Eğitim Milli Komisyonu"nu kurmuştur. Amerikalı uzmanın ve oluşturulan komisyon üyelerinin yürüttükleri çalışmalarda ilköğretim kademesi ile ilgili yaptıkları tespitler, bu alanda yaşanan sorunların aynı noktada bulunduğu göstermektedir.

K.V. Wofford ve Eğitim Milli Komisyonu'nun Bakanlığa sundukları raporlarda, okul çağındaki çocukların birçoğunun eğitimlerine devam edemedikleri, ilköğretimden sonra özellikle köylerdeki çocukların eğitime devam etme oranının oldukça düşük olduğu, özellikle köy okullarının bina ve ders araç gereçleri bakımından yetersiz olmasının yanında müfredatla ilgili yaşanan sıkıntılar ile köylerdeki dağınık yerleşim yapısının eğitimi bu bölgelere taşımayı zorlaştırdığı ilköğretim kademesinde yaşanan belli başlı sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlköğretim kademesinde yaşanan bu sorunlar için; çocukların okula devam etmeleri konusunda köylerde yaşayan vatandaşların teşvik edilmesi ve aynı zamanda yatılı bölge okullarının kurulması, köy okullarında öğrenim gören çocukların ilkokuldan sonra eğitimlerine devam edebilmeleri için Bakanlıkça şehir ve kasabalara yurtların açılması, okul binalarının ve eksik eşya, ders araç ve gereçlerinin tamamlanmasının yanında müfredatın düzenlenmesi gerektiği şeklinde çözüm önerileri getirilmiştir.

DP Dönemi'nde, ilköğretim kademesindeki sayısal veriler, bu alanda yapılan çalışmaların yetersiz kaldığını ve istenilen hedeflere ulaşamadığını göstermektedir. Genel eğitim bütçesinin yarısından fazlası ayrılmasına rağmen okul, öğretmen ve öğrenci sayıları incelendiğinde, ilköğretim alanında okul ve öğretmen sıkıntısı yaşandığı anlaşılmaktadır.

DP Dönemi'nde, ortaöğretim kademesinde de gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi için Amerika'dan üç uzman Türkiye'ye davet edilmiş ve kendilerinden çeşitli ortaöğretim kurumlarında incelemeler yapmaları istenmiştir. Aynı zamanda Eğitim Milli Komisyonu da ortaöğretim alanında incelemelerde bulunmuştur. Amerikalı uzmanların ve Eğitim Milli

Komisyonu'nun ortaöğretim kademesinde tespit ettikleri sorunlar ve bu sorunlar için ortaya koydukları çözüm önerileri yaklaşık olarak aynıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na sunulan ortaöğretim alanında yaşanan sorunları içeren raporlarda, bu alanda görev yapan öğretmenlerin pedagojik açıdan yeterli seviyede olmadıkları ve sayı olarak da ortaöğretim kurumlarının ihtiyacı olan öğretmen açığını kapatamadıkları ifade edilmiştir. Okulların birçoğunun bina, eşya ve eğitim araç gereçleri yönünden yetersiz olduğunun vurgulandığı raporlarda, uygulanan müfredat programının da ortaöğretim derecesinde bir öğrenci için oldukça ağır olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ortaöğretim müfredat programı ile ilkökul programı arasında bir uyum olmamasının, ortaöğretim öğrencilerinin başarılarını olumsuz etkilediği raporlarda yer alan bir diğer konudur.

Ortaöğretim kurumlarının bina, eşya ve ders araç gereçleri bakımından eksiklerinin tamamlanması gerektiği ifade edilen raporlarda, okulların iyi bir kütüphaneye de sahip olması gerektiği ayrıca belirtilmiştir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınmasının gerekli olduğu ve bunun için ortaöğretim kurumlarında etkili bir rehberlik hizmetinin sunulmasının yararlı olacağı tavsiye edilmiştir. Böylece öğrencilere, bireysel yeteneklerine göre ortaokuldan itibaren istedikleri okulu tercih etme hakkı tanınmış olacaktır. Ayrıca, ortaokul müfredat programlarının günün şartlarına göre ilkökul programıyla uyumlu hale getirilmesi için yeniden gözden geçirilmesinin faydalı olacağı vurgulanmıştır.

Öncelikli amacı ilköğretimi gerçekleştirmek olan DP Dönemi'nde ortaöğretim kademesi ikinci planda kalmış ve bu durum sayısal verilere de yansımıştır. Genel eğitim bütçesinin çeyreğini alabilen ortaöğretim alanında, okul, öğretmen ve öğrenci sayılarına baktığımızda, ciddi bir okul ve öğretmen sorunu olduğunu görmekteyiz.

DP Dönemi'nde, tarım ve sanayi alanında yaşanan gelişmelere bağlı olarak nitelikli iş gücüne duyulan ihtiyaç beraberinde mesleki ve teknik eğitimin önemini arttırmıştır. Mesleki ve teknik eğitim alanında da düzenlemeler yapmak isteyen DP, Eğitim Milli Komisyonu vasıtasıyla bu eğitim alanındaki eksiklikleri tespit etmiş ve yaşanan sorunların çözüm önerilerini belirlemiştir.

Eğitim Milli Komisyonu Raporu'nda, mesleki ve teknik eğitim alanında, bazı okulların bina, atölye ve laboratuvar bakımından iyi durumda olmadıkları, öğretmen, ders araç ve gereçlerinin oldukça yetersiz olduğu ve mevcut öğretmenlerin nitelik yönünden seviyelerinin düşük olduğu, okullarda öğrenci sayılarının çok fazla olduğu ve bu nedenle atölyelerde yığılma olduğu, bu durumun öğrencilerin yeterli derecede mesleki beceri kazanmalarına engel olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim alanında

uygulanan müfredat programının yetersiz olduğu, okullarda rehberlik hizmetleri ve mesleğe yöneltme birimlerinin bulunmadığı belirtilmiştir.

Raporda, mesleki ve teknik eğitim alanındaki sorunların çözümü için bazı önerilere yer verilmiştir. Buna göre, mesleki ve teknik okulları ortaokul dayalı ve öğrenim süresi en az üç yıl olan meslek liseleri şeklinde kurulması, bu alanda faaliyet gösteren bütün okullar, bina, tesisat ve öğretim kadrosu bakımından iyileştirilmeden yenilerinin açılmaması, açılacak olan okulların ise mevcut liselerin içerisinde birer kol halinde kurulması tavsiye edilmiştir. Müfredat programının değiştirilmesi gerektiği ifade edilen raporda, öğrencilerin yeteneklerine göre kollara ayrılması gerektiği belirtilmiştir.

DP Dönemi'nde, mesleki ve teknik eğitim alanında da sayısal verilerin yeterli durumda olmadığını görmekteyiz. Yapılan çalışmalar bu alana olan talebi karşılayamamış, mesleki ve teknik eğitim alanında da çok ciddi okul ve öğretmen sorunu yaşanmıştır.

4. 3. Demokrat Parti Dönemi'nde Giresun'da Eğitim

4. 3. 1. Giresun İlinin Demografik Yapısı

Türkiye'de ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır. Bu tarihte merkez ilçe dışında Tirebolu ve Görele ilçelerine sahip olan Giresun İli, 1935 nüfus sayımına altı ilçe ile katılmıştır. Bunlardan Şebinkarahisar ve Alucra ilçeleri, 1933 yılında Şebinkarahisar İli'nin kaldırılması ile Giresun'a bağlanmış, Bulancak ilçesi de 1934 yılında yeniden kurulmuştur. Daha sonraki tarihlerde kurulan ve sayımlara katılan ilçeler ise; Keşap, Dereli, Espiye ve Eynesil ilçeleridir (Giresun İl Yıllığı, 1973).

Tablo 25 cumhuriyetin ilk yıllarında ve DP Dönemi'nde, Türkiye ile Giresun'un nüfusunu ve nüfus artış oranlarını -binde olarak- sayım yıllarına göre göstermektedir. Tablodan hareketle, 1960 yılına kadar Türkiye'nin ve Giresun'un nüfus miktarları ve nüfusun artış oranlarını karşılaştırarak, Giresun nüfusunun Türkiye'nin genel nüfusuna oranı hakkında bilgi edinebiliriz.

Tablo 25. Yıllar İtibariyle Giresun ve Türkiye Nüfusu ve Artış Oranları (Giresun İl Yıllığı, 1967)

Yıllar	Giresun	Artış Oranı (Binde)	Türkiye	Artış Oranı (Binde)
1935	260.154	-	16.158.018	-
1940	279.236	14.3	17.820.950	17.3
1945	283.626	3.2	18.790.000	10.5
1950	299.555	11	20.947.188	22.9
1955	334.297	22.2	24.064.763	29.7
1960	381.453	26.7	27.809.831	29.3

1935 yılı nüfus sayımına göre Türkiye'nin nüfusu 16.158.018 iken, aynı yıl Giresun'un nüfusu 260.154'tür. 1940 yılı sayımlarında bu rakam Türkiye genelinde %17.3 artarak 17.820.950, Giresun'da %14.3 artarak 279.236'dır. 1945 yılında nüfus artış oranı %10.5'e düşerken nüfus 18.790.000 olmuştur. Giresun'un nüfusu ise %3.2 oranında artarak 283.626 olmuştur.

1950 yılında Türkiye'nin toplam nüfusu 20.064.188'dir ve nüfusun artış oranı %22.9'dur. Aynı yıl Giresun'un nüfusu 299.555'tir, artış oranı ise %11'dir. 1955 yılında Türkiye'nin nüfusu %29.7'lik bir artışla 24.064.763'e yükselmiştir. Giresun'un nüfusu ise %22.2 artış oranıyla 334.297 olarak gerçekleşmiştir. 1960 yılına gelindiğinde, Türkiye'de nüfus artış oranı %29.3 artarak toplamda 27.809.831'e yükselmiştir. 1960 yılında Giresun'un toplam nüfusu 381.453'tür ve nüfus artış oranı %26.7'dir.

Giresun ilinin 1950 yılında dışarıya verdiği göç miktarı toplam 42.165, 1955 yılında 61.703, 1960 yılında 82.351 kişidir. Buna karşılık aldığı göç miktarı 1950 yılı için 6.458, 1955 yılında 8.239, 1960 yılında 7.683 kişidir (Giresun İl Yıllığı, 1967). Giresun'un dışarıya verdiği nüfus miktarı, dışarıdan aldığı nüfus miktarından oldukça fazladır. Bu durum, tablo 30'da da gördüğümüz üzere, Giresun'un nüfus artış ortalamasının Türkiye'nin genel nüfus artış ortalamasından düşük olmasına sebep olmaktadır.

Tablo 26 DP Dönemi'nde, Giresun İlinin şehirde ve köylerde yaşayan nüfus oranını göstermektedir. Tablodan, Giresun'da şehir ve köylerdeki nüfus miktarları ile bu nüfus miktarının, Giresun'un genel nüfusu içerisindeki oranları hakkında bilgi edinebiliriz.

Tablo 26. Giresun Şehir ve Köy Nüfusları (Giresun İl Yıllığı, 1967)

Yıllar	1950				1955				1960			
	Şehir		Köy		Şehir		Köy		Şehir		Köy	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
Giresun	34.770	11.6	264.785	88.4	40.603	12.1	293.694	87.9	59.090	15.4	322.363	84.6
Türkiye		25		75		28		72		31.9		68.1

1950 yılında Giresun nüfusunun 34.770'i şehirlerde, 264.785'i ise köylerde yaşamaktadır. Şehirde yaşayan insanların 1950 yılı nüfusu içerisindeki oranı %11.6, köylerde ise bu oran %88.4'tür. 1950 yılında Türkiye genelinde şehir ve köy nüfusunun oranını da %25'e, %75'tir.

1955 yılında Giresun nüfusunun %12.1 oran ile 40.603'ü şehirlerde, %87.9 oran ile de 293.694'ü köylerde yaşamaktadır. Yine aynı yıl Türkiye nüfusunun %28' şehirlerde, %72'si ise köylerde yaşamını sürdürmektedir.

1960 yılında %15.4'lük bir oran ile 59.090 kişi şehirlerde, %84.6'lık oran ile de 322.363 kişi köylerde olmak üzere 381.453 kişi Giresun'un nüfususunu oluşturmuştur.

Tabloya baktığımızda Giresun'da, şehirde yaşayan nüfus oranının verilen yıllar içerisinde Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Köylerde yaşayan nüfus oranı ise şehir nüfusunun tam tersine sürekli olarak Türkiye ortalamasının üzerindedir. Buradan da anlaşılacağı üzere Giresun nüfusunun büyük bir bölümü kırsal kesimde yaşamaktadır. Bu durum DP Dönemi'nde, Giresun'da okullaşmanın ve eğitim ile ilgili planlamaların kırsal kesimde yoğunlaşması gerektiğini göstermektedir.

4. 3. 2. Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

4. 3. 2. 1. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun'da Eğitimin Genel Durumu

Cumhuriyet döneminin temel eğitim politikası olan okullaşmayı memleketin en ücra köşesine kadar yayma çabaları Giresun ilinde de kendisini göstermiştir. Ancak Türkiye genelinde olduğu gibi Giresun'da da eğitim öğretim faaliyetlerini düzenlemek pek de kolay olmamıştır.

1926'dan itibaren il genelinde okulların fiziki durumunun düzeltilmesi ve kiradan kurtarılması konusunda yoğun bir gayret gösterilmiştir. 1926-1930 yılları arasında toplam 24 okul tamir veya inşa edilmiştir (Sarısaman,1999). Giresun Valiliği ise Şubat 1927'de aldığı bir kararla okulların halen kullanmakta oldukları metruk binaların satın alınmasını kararlaştırmıştır (Yeşilgiresun Gazetesi'nden akt. Sarısaman,1999,s.80). Giresun'da vilayet bütçelerinin bir kısmı eğitim için ayrılıyordu. 1926 yılında vilayet bütçesinden mektep binalarının tamamlanması ve inşa edilecek mekteplerin masrafları için 8.500 lira ayrılmış. 1928 yılında ise eğitim giderleri için 13.779 lira ayrılmıştı. (Bayram, 2014).

Giresun'daki okulların en önemli problemi bina sıkıntısıdır. Okulların çoğunluğu Yunanistan'a göç eden Rumların terk ettiği binaları kullanıyordu. Bazı okullarda askeri binalarda bulunuyordu (Işık Gazetesi'nden akt. Sarısaman,1999, s. 80).

Köy çocuklarının tam teşkilatlı ve ders araçları mükemmel bir mektepte okuyabilmesi için yatılı köy mekteplerinin kurulmasına ihtiyaç vardı. Bu nedenle yatılı köy mekteplerinin Türkiye'nin her yerinde açılmasına başlanmıştır. Buna göre her vilayet kendi sınırları dahilinde bir takım yatılı bölgeleri oluşturacak ve bu bölgelerde civar köy çocuklarını toplayarak okutacak ve talebe ihtiyaçlarını da velileri temin edecektir. Bu gibi mektepler ya üç sınıflı köy mekteplerinin bulunduğu bir bölgede açılarak o mekteplerden mezun olacak çocukları dördüncü ve beşinci sınıfın derslerini gösterecek veya hiç mektebi bulunmayan köylerde kurularak birinci sınıftan itibaren eğitim öğretim yapacaktı. (Giresun Halkevi-1923, 1933'ten akt.,Bayram,2014, s. 123).

Bütün Karadeniz sahillerinde olduğu gibi Giresun'un köylerinde de evlerin bir arada olmaması ve köylerde yol ağının gelişmemiş olması nedeni ile özellikle yağmurlu günlerde

çocuklar okula gidememekte ve eğitim öğretim aksamaktadır. Bu yüzden uygun yerlerde yatılı okullar açılması düşünülmüştür. Çocukların yatak ve yiyeceklerini beraberlerinde getirmeleri planlanmıştır. Okul bahçesinde ürün yetiştirmek suretiyle masrafı azaltmak şeklinde bir proje geliştirilmiştir. Ortaokullardaki yatılı öğrencilerden ise 1924-1925 öğretim yılı için üç taksitte ödenmesi kaydıyla 15 lira ücret alınmıştır (Işık Gazetesi'nden akt., Sarısamam,1999, s. 81).

4. 3. 2. 2. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da İlköğretim

1923'te Giresun'da Halide Hatun Kız Mektebi, Bulanacak'ta Fevzipaşa, Görele'de ise Cumhuriyet ilk mektebi açılır. Cumhuriyet Dönemi'nin ilkokulları arasına 1924'te Keşap, Keşap-Yolağzı, Bulanacak-Barbaros; 1925'te Piraziz-Eren, Şebinkarahisar-Bahçeler, 1926'da Giresun-Selçukhatun Kız Mektebi, Tirebolu-Sakarya ve Alucra ilk mektepleri katılır (Giresun İli eğitim belgeseli, 1998).

Cumhuriyetin ilk yılları itibarıyla, eğitim sisteminin ilk basamağını oluşturan ilkokullardaki gelişme durumuna baktığımızda, "1926-1927 eğitim-öğretim yılında Giresun genelinde toplam ilkokul sayısının 55 olduğu görülmektedir. Bu okullarda; 113'ü erkek, 20'si kadın olmak üzere toplam 133 öğretmen görev yapmaktadır. Öğrenim gören öğrenci sayısı ise 3.625'i erkek, 431'i kız olmak üzere toplam 4.056'dır" (Gülşen, 2014, s. 44).

1927'de köylerde ilkokul açılmaya başlanmıştır. İlk etapta okul açılan köyler Akköy, Kayadibi gibi merkezi ve kalabalık köylerdir. Cumhuriyetin 10. Yılı kutlanırken köy ilkokulu sayısı 49'a yükselir (Giresun İli eğitim belgeseli, 1998). Fakat köy ilkokullarının çoğunluğu üç sınıflı olarak eğitim öğretim faaliyetinde bulunmuştur (Yılmaz, 2015).

Tablo 27 cumhuriyetin ilk yıllarında köy ilkokullarında öğrenim gören öğrenci sayılarını göstermektedir. Tabloyu incelediğimizde, o dönemde köy ilkokullarında eğitimlerine devam eden kız ve erkek öğrencilerin sayıları, kız ve erkek öğrenci sayılarının birbirlerine oranları ile toplam öğrenci sayılarındaki değişim hakkında çıkarımlarda bulunabiliriz.

Tablo 27. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun Köy İlkokullarının Öğrenci Sayıları (Gürsoy, 2000)

Yıllar	Öğrenci Sayıları		Toplam
	Kız	Erkek	
1927-1928	17	177	194
1928-1929	24	200	224
1929-1930	18	271	289
1930-1931	22	899	921
1931-1932	24	615	639
1932-1933	25	694	719

1927-1928 eğitim öğretim yılında köy ilkokullarında öğrenim gören toplam öğrenci sayısının 194 olduğunu görmekteyiz. Bu sayı içerisinde 17 kız, 177 erkek öğrenci vardır. 1930-1931 öğrenim yılında 22'si kız, 899'u erkek olmak üzere toplam öğrenci sayısı 921'dir. 1932-1933 yılında ise öğrenim gören 719 öğrencinin 25'i kız, 694'ü ise erkektir.

Köy okullarında öğrenim gören kız öğrencilerin sayısında, yıllara göre önemli bir değişme görülmezken, erkek öğrencilerin sayısında genel itibariyle artış görülmektedir. 1933 yılına gelindiğinde köy okullarında öğrenim gören kız öğrencilerin oranı sadece %3.4'tür. Buna karşılık erkek öğrencilerin oranı ise %95.7'dir. Buradan da anlaşılacağı üzere kırsal kesimde kız çocuklarının genel anlamda eğitimden mahrum kaldıkları aşikardır. Bu durum üzerinde, toplumun kız çocuklarına karşı tutumu etkili olmuş olabilir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında, kız ve erkek öğrenciler ayrı sınıf veya okullarda eğitim görürken 1927 yılından itibaren karma eğitime geçilmiştir (Yılmaz, 2015). 1927 yılında Giresun'da Nilüfer Hatun Kız Mektebi'ne erkek öğrenci alınır, Tirebolu'da da Merkez İlk Mektebi ile Kız Mektebi birleştirilir ve yeni okula Merkez Muhtelit (Karma) Okulu adı verilir. 1928'de ise bütün okullarda karma eğitime geçilir (Giresun İli eğitim belgeseli, 1998).

1937 yılı itibariyle köylerde öğretmeni olan okul sayısı 55'tir. Bunlardan 39 tanesi son okul planlarına uygun olarak yapılmıştır. 1936-1937 ders yılında vilayet dahilinde 64 okul vardı. Bunlardan kaza merkezinde olanlarda 80, köyde olanlarda 85 öğretmen çalışmaktaydı. Aynı yılda bu okullarda kaza merkezlerinde 4.229, köylerde ise 5.414 öğrenci öğrenim görmüştür. Her öğretmene ortalama 58 çocuk düşmüştür. 1937-1938 ders yılında köylerde okul sayısı 71'i bulmuş ve bu yıl içinde 7 okul daha açılmıştır. Bunlardan başka birçok köyde başlanmamış ve henüz tamamlanmamış okullar olmakla birlikte henüz öğretmen verilmeyen okullarda mevcuttu. Aynı yıl vilayet merkezinde 4 ilkokul vardı. Bunlardan Gazipaşa okul şeklinde yapılmış diğerleri evlerden ibaretti. İsmet Paşa Okulu 1937 yılında esaslı bir şekilde tamir edilerek modern bir hale getirilmiş ve yanında 500 kişi alacak şekilde bir konferans salonu yapılmıştır. Şehir içindeki bu dört okulda 995 erkek, 724 kız olmak üzere toplam 1.719 öğrenci öğrenim görmüştür. Ev halinde bulunan okullar okul şartlarından uzak olduğundan on dershaneli bir okul yapılması için 1937 yılı bütçesinden 25.000 lira ayrılmıştır (Bayram, 2014).

1938 yılında Giresun'da 75 okul faaliyetteydi ve bunların 15 tanesi ilçe merkezlerindeydi, ayrıca vilayet merkezinde yapılmakta olan 10 dershaneli ilkokul binasının inşaatı bitmek üzereydi. Bu okul dört katlı betonarmeydi ve içinde 800 öğrenci okuyabilmişti. Vilayetin bütün okullarında 2.534 kız, 7.759 erkek olmak üzere toplam 10.293 öğrenci okumaktaydı. Giresun'daki mevcut okullarda 175 öğretmen çalışmaktaydı ve bunların % 75'i genç, öğretmen okulu mezunuydu. (Bayram, 2014).

Cumhuriyetin ilk 10 yılındaki ilkokul artışı, daha sonraki yıllarda iyice hızlanmış, 1943'te İlkokul sayısı 17'si şehirlerde, 111'i köylerde olmak üzere 128'e ulaşır. 20 yıldaki bu %100'lük artışta, 1939'da alınan bir dizi kararın önemli payı vardır. Bu kararların birincisi köy öğretmenlerinin devreye sokulması, ikincisi nüfusun 400'ün altında olduğu köylerde üç yıllık öğretmenli, 400'ün üzerinde olduğu köylerde ise 5 yıllık öğretmenli okullar açılması, üçüncüsü de köy bütçelerinden ve Maarif Vekaleti bütçesinden ayrılacak paralarla bankalarda köy okulu yapma fonlarının oluşturulmasıdır (Giresun İli eğitim belgeseli, 1998).

İlkokullardaki öğretmen açığı hat safhada olduğu için merkezde asil öğretmenler, köylerde ise okuryazar olan şahıslar eğitilerek öğretmen unvanıyla 1939 yılından itibaren eğitim işlerinde görevlendirilmişlerdir. Daha sonraları kademeli olarak öğretmenlik uygulamasından vazgeçilerek bu uygulamaya son verilmiştir (Yılmaz, 2015).

Tablo 28 cumhuriyetin ilk yıllarında, Giresun'da ilköğretim kademesindeki okul sayılarını göstermektedir. Tablodan, o dönemde faaliyette olan toplam ilkokul sayısı, bu okulların şehir ve köylere dağılımı ile okul sayılarındaki değişim hakkında bilgi sahibi olabiliriz.

Tablo 28. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da İlköğretim Okul Sayıları (Giresun İli Eğitim Belgeseli, 1998)

Yıllar	Okul Sayısı		Toplam
	Şehir	Köy	
1923-1924	8	?	8
1927-1928	13	48	61
1932-1933	15	49	64
1939-1940	15	71	86
1942-1943	17	111	128

1923-1924 ders yılında köylerdeki ilkokul sayısı bilinmezken, şehirlerde sadece 8 okul vardır. 1932-1933 eğitim öğretim yılında bu sayı, 15'i şehirlerde, 49'u köylerde olmak üzere toplam 64'e ulaşmıştır. 1942-1943 ders yılında 128 olan ilkokul sayısının 17'si şehirlerde, 111 ise köylerde dir.

Okulların artış miktarına baktığımızda verilen yıllar içerisinde şehirdeki okul sayılarına önemli bir değişim görülmezken, nüfusun büyük bir bölümünün kırsal kesimde yaşadığı köy okullarının sayılarında sürekli bir artış olduğunu görmekteyiz. Özellikle 1940 yılından itibaren ciddi bir artış olmuştur. Bu artışta, köy okullarına öğretmen yetiştirme politikası çerçevesinde açılan Köy Enstitülerinin önemli bir payı olduğu söylenebilir.

Tablo 29 cumhuriyetin ilk yıllarında, Giresun'da ilköğretim kademesindeki öğretmen ve öğrenci sayılarını göstermektedir. Tabloyu incelediğimizde, o dönemde görev yapan toplam ilkokul öğretmeni sayısı ve toplam öğrenci sayısının şehir ve köy okullarına dağılımı konusunda bilgi edinebiliriz.

Tablo 29. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da İlköğretimdeki Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (Giresun İli Eğitim Belgeseli,1998)

Yıllar	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı		Toplam
		Şehir	Köy	
1923-1924	117	4050		4050
1927-1928	139	1.872	2.926	4.798
1932-1933	145	2.268	3.547	5.815
1939-1940	200	2.415	9.663	12.078
1942-1943	237	2.631	12.328	14.959

Cumhuriyetin ilk yıllarında, 1923-1924 eğitim öğretim yılında ilköğretim kademesinde 177 öğretmen görevliyken, öğrenci sayısı ise şehir ve köy okullarında toplam 4050'dir. 1932-1933 yıllarında ise 145 öğretmene karşılık 2.268'i şehirlerde, 3.547'si köylerde olmak üzere toplam 5.815 öğrenci eğitim hayatının içerisinde yer almıştır. Geçen on yıllık sürede 1942-1943 eğitim öğretim yılına gelindiğinde öğretmen sayısı 237'ye, öğrenci sayısı ise 14.959'a ulaşmıştır. Bu sayı içerisinde şehirde öğrenim gören öğrencilerin payı 2.631, köylerde öğrenim gören öğrencilerin payı ise 12.328'dir.

Şehir ve köylerde öğrenim gören öğrencilerin toplam öğrenci sayısı içerisindeki oranı ise, 1932-1933 ders yılında şehirlerde %39, köylerde %61, 1942-1943 yılı içinde şehirlerde %18, köylerde ise %82'dir. Aradaki bu farkın sebebi ise nüfusun büyük bir bölümünün kırsal kesimde yaşıyor olması olabilir. Ayrıca 17 Nisan 1940 tarihinde kurulan Köy Enstitüleri de okullaşmanın köylerde yoğunlaşmasında ve köylerde yaşayan çocukların eğitim olanaklarından daha fazla yararlanmasında etkili olmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da, ilköğretim alanında yaşanan problemlerin başında okulların bina sorunu gelmektedir. Mevcut okul binalarının birçoğu Rumlardan kalma eski binalardır ve oldukça bakımsızdırlar. Diğer bir sorun ise, köylere eğitimin ulaşmasında karşılaşılan engebeli ve dağınık arazi yapısı olmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında okullaşma, nüfusun büyük bir bölümünün yaşadığı köylerde yoğunlaşmıştır. Buna bağlı olarak öğrenci sayılarındaki artış oranı da köy ilkokullarında oldukça fazladır.

4. 3. 2. 3. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da Ortaöğretim

4. 3. 2. 3. 1. Ortaokullar

Cumhuriyetten önce Rüştîye daha sonraları ise İdadi mekteplerinin yerine getirilen ilkokul üstü eğitim, Cumhuriyetin kuruluşundan sonra ortaokullar tarafından verilmiştir. Giresun'da ise Cumhuriyet Dönemi'nde açılan ilk ortaokul "Merkez Orta Mektebi" adıyla 1924-1925 ders yılında çalışmalarına başlamıştır. 1944 yılına kadar biri Giresun merkezde diğeri Şebinkarahisar'da olmak üzere iki ortaokulda eğitim verilmiştir. 1945 yılında Görele'de daha sonra Tirebolu, Bulancak ve Alucra'da da ortaokullar açılmaya başlanmıştır (Yılmaz, 2015).

Giresun Merkez Rüştîyesi, 1924'te Giresun Orta Mektebi adını alır. 1925-1926 öğretim yılında Giresun'da bir de Kız Orta Mektebi açılır. Ancak bu okul, 1926-1927 öğretim yılında kapatılarak öğrencileri 1927-1928 öğretim yılı başında Giresun Orta Mektebi'ne aktarılır. 1924 yılında yeni binasına kavuşan Şebinkarahisar Lisesi, 1925 yılında ortaokul düzeyine düşürülürken pansiyonlu hale getirilir. Pansiyonun masrafları vilayet hususi bütçesinden karşılanır (Giresun İli eğitim belgeseli, 1998).

1926'da ise Maarif Vekaleti, bir genelgeyle Görele, Tirebolu, Piraziz ve Alucra Orta Mektepleri kapatılır. Bunda Cumhuriyetin ilk yıllarında, önce ilköğretim sorununun çözümlenmesi isteği büyük rol oynar (Giresun İli eğitim belgeseli, 1998).

1945 yılında Görele ortaokulu tekrar açılır. Onu, 1948'de Bulancak, 1949'da ise Tirebolu ve Alucra Ortaokulları takip eder. Bulancak Ortaokulu'nun adı daha sonra Atatürk Ortaokulu olarak değiştirilir. Tirebolu Ortaokulu da bir dernek tarafından askerlik şubesine ait binanın devralınıp tamamlanmasıyla açılır ve 1966 yılında ise bugünkü Tirebolu Lisesi binasına taşınır (Giresun İli eğitim belgeseli, 1998).

Tablo 30 cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da, ortaokul derecesinde faaliyet gösteren okulların sayısını, bu okullarda görevli öğretmen ve öğrenim gören öğrenci sayılarını göstermektedir. Tablodan, toplam okul sayısı ile toplam öğretmen ve öğrenci sayılarının cinsiyet dağılımı hakkında bilgi edinebiliriz.

Tablo 30. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Giresun'da Ortaokulların Öğretmen, Öğrenci ve Okul Sayıları (Gürsoy, 2000)

Yıllar	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı			Öğrenci Sayısı		
		Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam
1926-1927	3	26	2	28	121	10	131
1934-1935	2	18	3	21	366	52	418
1939-1940	2	28	3	31	527	130	657
1944-1945	2	23	3	26	639	144	783
1949-1950	7	47	16	63	799	123	922

1926-1927 eğitim-öğretim yılında toplam okul sayısının sadece 3 olduğu, bu okullarda 26'sı erkek, 2'si ise kadın olmak üzere toplam 28 öğretmenin görev yaptığı görülmektedir. Bu dönemde öğrenim gören öğrenci sayısı ise 121'i erkek, 10'u kız olmak üzere toplam 131'dir. 1939-1940 eğitim öğretim yılında ise ortaokul sayısı 2'ye düşmüştür. Öğretmen sayısında da ciddi bir değişimin görülmediği ve 28'i erkek, 3'ü kadın toplam 31 öğretmenin görev yaptığı görülmektedir. 1949-1950 eğitim öğretim yılında ise faal okul sayısının 7'ye çıktığı, 23 erkek, 3 kadın olmak üzere toplam 26 öğretmenin görev yaptığı görülmektedir. Bu dönemdeki öğrenci sayısı ise 639'u erkek, 144'ü kız olmak üzere toplam 783'tür. Gerek öğretmen sayısında gerek öğrenci sayısında erkeklerin oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. İlköğretimde olduğu gibi ortaokullarda da toplum yapısının, öğretmen ve öğrenci sayılarındaki cinsiyet dağılımı üzerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Verilen yıllar içerisinde, okullaşma oranı %233, bu okullarda görevli öğretmen oranı %660 ve öğrenim gören öğrenci oranı ise %703 olarak gerçekleşmiştir. Görüldüğü gibi artış oranlarında çok ciddi farklar oluşmuştur. Bu durum bize artan nüfus oranıyla beraber ortaokullara da ilginin arttığını, artan bu ilginin de yeni okulların açılmasında etkili olduğunu göstermektedir. (Bu dönemde Giresun nüfusu 39.401 kişi artmıştır. Bkz. Tablo 23).

Cumhuriyetin ilk yıllarında, öncelikli hedef ilköğretimi yurdun her köşesine yaymak olduğu için ortaöğretim kademesi ikinci planda kalmıştır. Bu durum, tabii olarak Giresun içinde geçerli olmuştur. Cumhuriyet dönemine 3 ortaokulla giren Giresun, aradan geçen 27 yıllık süreçte açılan 5 yeni okulla toplam 7 adet ortaokula kavuşabilmiştir. Öğrenci sayılarına bakıldığında da Giresun'da ortaokullara devam oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu duruma, hem fiziki yetersizliğin (önceliğin ilköğretime verilmiş olması) hem de dönemin ekonomik koşullarının sebep olduğunu söyleyebiliriz.

4. 3. 2. 3. 2. Liseler

1923-1924 öğretim yılında Türkiye genelinde 9'u kız, 14'ü erkek olmak üzere toplam 23 lise ile giren Cumhuriyet yönetimi, 1936 yılında bu sayıyı 36'ya çıkarmıştır. (Gürsoy, 2000). Ancak bu gelişmeler içerisinde Giresun henüz yoktur.

Giresun Ortaokulu'ndan mezun olan öğrencilerden, öğrenim hayatına devam etmek isteyen öğrenciler başta Trabzon olmak üzere başka il merkezlerine gitmek zorunda kalıyordu. O dönemin ekonomik koşulları düşünüldüğünde il dışında öğrenim görmek oldukça zordur. Bu nedenle ekonomik durumu iyi olmayan başarılı öğrenciler ortaokuldan sonra eğitime devam edememektedir. Bu güçlüğü ortadan kaldırmak için çalışmalar başlatılmış ve Giresun'da, 1946 yılında merkez ortaokulu bünyesine eklenen 4 adet sınıfla

lise düzeyinde öğrenim veren ilk eğitim kurumu açılmıştır ve 1946-1947 eğitim-öğretim yılında faaliyete başlamıştır. 01.10.1948 tarihinden itibaren okul, Giresun Lisesi adını almış ve ilk mezunlarını vermiştir (Tarihi Yüz Lise, 2017).

1949 yılında Belediye Eski Başkanı Eşref DİZDAROĞLU'na ait ev de okula katılmış ve odaları; iş atölyesi, depo, kitaplık olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ancak öğrenci sayısı giderek artan okul için 1958 yılında yeni lise binasının temeli atılmış ve inşaat 1964 yılında tamamlanarak 1964-1965 yılında eğitim ve öğretime açılmıştır. 1973-1974 eğitim-öğretim yılında ise okul, ikinci bir binaya daha sahip olmuştur (Tarihi Yüz Lise, 2017).

Günümüzde Anadolu lisesi olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdüren Giresun Lisesi, 1949 yılındaki ilk mezunlarından günümüze kadar alanında başarılı çok sayıda mezun yetiştirmiştir (Tarihi Yüz Lise, 2017).

1940'lı yıllar, Türkiye'de ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitime ağırlık verildiği yıllardır. Giresun'da bundan nasibini almış ve 1944 yılında Kız Orta Sanat Okulu'na, 1945 yılında da Erkek Orta Sanat Okulu ile Ticaret Lisesi'ne kavuşmuştur (Giresun İli eğitim belgeseli, 1998).

1945 yılında açılan Erkek Orta Sanat Okulu, 1949 yılında bünyesine eklenen lise kısmı ile eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmiş ve ismi Erkek Sanat Enstitüsü olarak değiştirilmiştir. 1976 yılında ise bu tür okullara kız öğrencilerin de rağbet etmesi üzerine Erkek Sanat Enstitüsü ismi değiştirilerek Endüstri Meslek Lisesi ismi verilmiştir (Giresun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi).

Okulun açılışında en büyük pay sahibi zamanın Giresun Valisi İbrahim Ethem BOZKURT ve Belediye Başkanı Naci ÇİMŞİS'dir. Açılış kurdelesini dönemin Giresun Valisi İbrahim Ethem BOZKURT kesmiştir (Giresun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi).

Eldeki binanın yetersizliği nedeniyle atölye dersleri bugünkü Keşap Durağı yanında altı lokanta, üstü gazino olan yerde, teorik dersler ise bugünkü Giresun Lisesi'nin olduğu yerde bulunan eski hastane binasında yapılmıştır. Giresun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi bugünkü modern binasına 1965 yılında kavuşmuştur (Giresun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi).

Okul öğretime ilk başladığında Tesviyecilik, Demir İşleri ve Ağaç İşleri olmak üzere üç bölümü vardı.

Bu bölümlerdeki eğitim dalları:

- Tesviyecilikte: Tornacılık ve frezecilik,
- Demir İşlerinde: Soğuk demircilik, sıcak demircilik, oksijen ve elektrik kaynakları
- Ağaç İşlerinde: Ev mobilyaları ve marangozluk şeklindeydi (Giresun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi).

Giresun Ticaret Meslek Lisesi ise ilk olarak halkın gayret ve istekleriyle Jandarma Er Okulu Sokağı köşesinde Avukat İhsan Ali'ye ait sarı binada 1944-1945 öğretim yılında öğretime başlamış, iki yıl sonra bugünkü binasına taşınmıştır. Şimdiki okul binası 1901 tarihinde çok sayıda alınan arsalar üzerine; 1906 yılında Rum Ortadoksu cemaati erkek çocuklarına mahsus olmak üzere inşa edilmiştir. Arsaların geri kalan kısmı da okul bahçesi olarak bırakılmıştır (Giresun Ticaret Meslek Lisesi Tarihçesi).

Bina 1940 yılına kadar Jandarma Er Okulunun hizmetinde, 1940 yılından 1947 yılına kadar Topçu Taburunun hizmetinde kalmış, 1947 yılında Ticaret Meslek Lisesine tahsis edilmiştir (Giresun Ticaret Meslek Lisesi Tarihçesi).

Cumhuriyet Dönemi'nde Giresun'da toplam 3 adet lise açılmıştır. Cumhuriyet kurulduktan sonra uzun yıllar lise düzeyinde okul bulunmayan Giresun'da, dönemin koşulları göz önüne alınarak başlatılan çalışmalar 1945 yılından sonra hayat bulmuş ve il merkezinde lise düzeyinde eğitim veren okullar açılmaya başlanmıştır.

4. 3. 3. Demokrat Parti Dönemi (1950-1960) Giresun İlinde Eğitimin Genel Durumu

Giresun'da okullaşmanın önündeki en önemli engellerden birisi, dağınık yerleşim yapısıdır. Giresun ilinin genel sorunlarından bir tanesi de okullaşmanın azlığı ve eğitim imkanlarının yeterli seviyede olmayışıdır.

Tablo 31 DP Dönemi'nde, Giresun ilinin okuryazar durumunu göstermektedir. Tablo, o dönemde 6 yaşın üzerindeki nüfus miktarı ile okuryazar miktarının ve oranının cinsiyet dağılımı hakkında bilgi vermektedir. Bu bilgiler ışığında dönemin okuryazar oranındaki değişim ile okuryazar oranının cinsiyet dağılımındaki değişim ile ilgili çıkarımda bulunulabilir.

Tablo 31. DP Dönemi'nde Giresun İlinin Okur- Yazar Durumu (Giresun İl Yıllığı, 1973)

Yıllar	Nüfus (6 Yaş +)			Okuma-Yazma Bilen			Oranı (%)		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
1950	256.393	117.138	139.255	59.328	48.611	10.687	23.10	41.50	7.70
1955	263.460	121.386	142.074	73.183	60.835	12.348	27.80	50.10	8.70
1960	296.714	139.376	157.338	76.965	63.294	13.671	25.90	45.40	8.70

DP Dönemi'nde, 6 yaşın üstündeki nüfusun 117.138'i erkek, 139.255'i kadın olmak üzere toplam 256.393 olduğunu görmekteyiz. Bu nüfus içerisinde okuma yazma bilenlerin sayısı ise 48.611'i erkek, 10.687'si kadın toplam 59.328'dir. 1955 yılına gelindiğinde, 6 yaş üstü nüfusun 263.460'a yükseldiği ve bu rakamın 121.386 erkeklerden, 142.074'ü

kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Aynı yıl okuma yazma bilenlerin sayısı ise 60.835'i erkek, 12.348'i kadın olmak üzere toplam 73.183 olarak karşımıza çıkar. 1960 yılında 6 yaş üstü nüfus 296.714'e yükselmişken, bu sayıyı 139.376 erkek, 157.338 kadın oluşturmuştur. 1960 yılı için okuma yazma bilenler 63.294 erkek, 13.671 kadın olmak üzere 76.965 olarak gerçekleşmiştir.

Verilen yıllar içerisinde okuma yazma oranlarına baktığımızda ise sırasıyla 1950 yılı için erkeklerin oranının %41.50, kadınların oranının %7.70, nüfusun genel okuryazarlık oranının ise %23.10 olduğunu görüyoruz. 1955 yılında bu rakamlar erkekler için %50.10, kadınlar için %8.70 ve genel nüfus için %27.50'dir. 1960 yılı için erkeklerin okuryazarlık oranı %45.50, kadınların okuryazarlık oranı %8.70, nüfusun genel okuryazarlık oranı %25.90'dır. Okuryazar oranındaki bu düşüş 6 yaş ve üzeri nüfustaki artış miktarıyla açıklanabilir (nüfus artması karşın okuma yazma öğrenenlerin sayısı artmamış olabilir). Ayrıca bu dönemde erkek okuryazar oranının kadınlara göre daha yüksek olduğunu görüyoruz. Bu, toplumun kadınların okuma yazma öğrenmesine karşı olumsuz tutumu ile ilgili bir durum olabilir.

DP Dönemi'nde, Giresun'da eğitimin genel sorunlarından birisi okul binalarının yetersizliği olmuştur. Mevcut okul binalarının çoğu, esaslı onarıma ve derslik ilavesine ihtiyaç göstermektedir. Öğretmen lojmanı sayı ve kapasite itibarıyla yeterli olmaktan çok uzaktır. Tuvaleti ve ihata (istinat) duvarı olmayan okullar da vardır (Giresun 1973 İl Yıllığı). Bu okullara birkaç örnek vermek gerekirse, etrafındaki bahçelerle temelinden itibaren düzensiz, sağlıksız ve hatta tehlikeli bir durum arz eden Yeşil Giresun İlkokulu (Işık Gazetesi, 09 Şubat 1953), sürekli gündeme getirilmesine rağmen günden güne harap olan Espiye İlkokulu (Işık Gazetesi, 21 Mart 1953), Akköy'de yapılan öğretmen evinin üzeri de olması gerektiği gibi kapatılmadığından binanın çürümeye yüz tuttuğunu Işık gazetesi daha önceki sayılarında ilgililere hatırlatmış, bu yayın üzerine vilayetten Akköy'e bir fen memuru gönderilmiş ve binanın durumu tetkik ettirilmiştir. Maalesef buna rağmen okulun tamiri için harekete geçilmemiştir. Yapılan bir eserin heba olmaması için gazete, durumu yetkililere bildirmek üzere haberi tekrar yayınlamıştır. (Işık Gazetesi, 27 Mart 1951) Rumlardan kalan metruk evler de okul binası olarak kullanılmıştır: İsmetpaşa İlkokulu gibi (Işık Gazetesi, 23 Ocak 1953).

Yıkılmaya yüz tutmuş okulların bakım ve onarımı yapılamamış, yeni yapılan okullar ise zamanında tamamlanamamıştır. Keşap, Espiye ve Tirebolu- Akköy okullarının durumu oldukça kötüdür, okulların üzerindeki hartamalar (ahşap dam örtüsü) çürümüş bu da yeni masraflara yol açmıştır. Köylere birçok yeni okul yapılmış ancak bu okulların bakım ve onarımı yapılmadığı için bina faydalı olamamıştır. Birçok köy okulu onarılmadığından yıkılacak duruma gelmiştir. Bunlardan bir tanesi de Keşap ilçesinin Armanit yolundaki

okuludur. Okul bakımsızlıktan yıkılacak hale gelmiştir. Köylünün bin bir türlü emeği ile meydana gelmiş olan okul binasının az bir masrafla kullanışlı hale getirilmesi istenmiştir. Bada, Adabük ve İcegür okulları da aynı şekilde tamire muhtaç hale gelmiştir (Işık Gazetesi, 06 Aralık 1952)

Okulların üzerini kapatmak için çinko yerine ahşap malzeme olan hartama kullanılması ekonomik durumun ve bu işler için ayrılan ödeneğin yetersiz olduğunu göstermektedir. Yalnızca köylerdeki okullar değil şehirdeki okullar da harabe bir durumdadır: Yeşil Giresun İlkokulu gibi (Kesim, 2014).

Susuzluk ise ayrı bir sorun yaratmıştır. Onarımı yapılmayan Espiye Okulunun, su tesisatı da bozuk olduğundan binalar susuz kalmış ve öğrenciler temizlik yapamamıştır. On binlerce lira sarf edilerek yaptırılan köy okullarının tuvaletleri kullanışlı hale getirilememiştir (Işık Gazetesi, 06 Aralık 1952).

Eğitim alanında yaşanan bir diğer sorun ise okullardaki öğretmen sayılarının yetersiz oluşudur. Türkiye genelinde olduğu gibi Giresun'da da öğretmen eksikliği sıkıntısı yaşanmıştır. Öğretmen sorunu çözülemediği için 1954 yılında bu açığı kapatmak amacıyla Necati Bey İlkokul'un beşinci sınıfı kapatılarak okul dört sınıfa düşürülmüş, beşinci sınıfta okuyan öğrenciler de kendi sınıflarına denk olan başka okullarda eğitimini tamamlamıştır (Işık Gazetesi, 6 Aralık 1954). Öğretmen sorunu yaşayan bir diğer okul ise Tirebolu Ortaokulu'dur. Tirebolu Ortaokulu dört sınıflı olmasına rağmen okulda biri müdür, toplam üç öğretmen görev yapmıştır (Işık Gazetesi, 18 Ocak 1952). Özellikle kadın öğretmen sayısı oldukça düşüktür. Bu sebeple, köylerde okul olduğu halde kız çocuklarının okula gönderilme oranı da düşüktür. Ayrıca bu durum üzerinde, toplumun kız çocuklarının eğitimi konusunda olumsuz tutumu ve kız çocuklarının küçük yaşta evlendirilmesi de etkilidir. Kız çocuklarının okula devam ettirilebilmesi için köy öğretmenlerine "4274 sayılı kanun" ile yetki verilmiş, fakat istenilen sonuç elde edilememiştir. Halbuki kız çocuklarını okutmak, ev işlerinden çocuk ölümlerinin azaltılmasına kadar birçok konuda önemlidir. (Işık Gazetesi, 2 Haziran 1953).

Askerlik çağı gelen öğretmenlerin oluşturduğu öğretmen açığını kapatmak için Köy Enstitüsünden mezun olan öğretmenlerin yerine, liselerde vekil öğretmen olarak çalıştırılmak amacıyla lise ve ortaokullardan mezun olanlar için 2-3 haftalık kurslar açılmıştır (Işık Gazetesi, 17 Aralık 1952). Aynı zamanda liselerden mezun olanların da ilkokullarda öğretmenlik yapabilmesi için Milli Eğitim Müdürlüğüne kurslar açılmıştır (Işık Gazetesi, 30 Mart 1953) Belgelerini alanlara ilkokulların açık kadrolarında görev verilmiştir. Alınan bir diğer tedbir de öğrenci sayısının 300'ün altında olduğu ilkokullarda idarecilerin de derslere girmesi olmuştur (Işık Gazetesi, 17 Temmuz 1953).

Lise mezunlarının ortaokullarda öğretmenlik yapabilmeleri için bazı düzenlemeler yapılmıştır. Öğretmen okulları bitirme sınavına Türk ya da yabancı okul mezunları ile en az iki yıl başarılı bir şekilde ilkokullarda hocalık yapmış olanlar da alınmıştır. Adaylardan olgunluk sınavlarını vermiş olma şartı da aranmamıştır. Edebiyat bölümü mezunları Türkçe, tarih, coğrafya ve yurttaşlık; fen bölümü mezunları da matematik, fizik, kimya, biyoloji derslerinin yanında müzik, resim-iş ve lisan sınavlarına alınmış, bu derslerden başarılı olanlar ortaokul öğretmenliği yapmaya hak kazanmışlardır (Işık Gazetesi, 8 Eylül 1953). İlkokul öğretmenlerine yüksek öğrenim imkanı sağlamak amacıyla "Dil Tarih Coğrafya Fakültesinde İlkokul Öğretmeni Yetiştirme Enstitüsünün kurulması için çalışmalar başlatılmıştır (Işık Gazetesi, 10 Aralık 1954).

Öğretmen açığını kapatmak için alınan önlemler bunlarla da kalmamıştır. Artan nüfusla birlikte okul çağındaki öğrenci sayısının da artması öğretmen sıkıntısının daha da artmasına neden olmuştur. Hükümet öğretmen açığının kapatılması noktasında önlemler almaya devam etmiştir. Bu doğrultuda, 1959 yılında emekli olmuş öğretmenler belirli bir ücret karşılığında geri çağırılmış, emeklilik yaşı gelenler ise emekli edilmeyerek çalıştırılmaya devam edilmiştir (Işık Gazetesi, 2 Aralık 1959). Aynı yıl ilçelerdeki ilkokullar ile ortaokulları birleştirme yoluna gidilerek sekiz yıllık eğitim sistemine geçilmiş, ders müfredatında da köy okullarına göre bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerle beraber müfredat; tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi dersleri yerine sosyal incelemeler, tabiat bilgisi; fizik ve kimya dersleri yerine fen bilgisi dersi konmuştur (Işık Gazetesi, 17 Aralık 1959).

Öğretmen açığını kapatabilmek amacıyla alınan önlemler bu ihtiyacı tam anlamıyla karşılayamadığından öğretmensizlikten not alamayan öğrenciler için okullar yazın da devam etmiştir (Işık Gazetesi, 1 Haziran 1959).

Eğitim sorunlarını çözüme kavuşturabilmek amacıyla yeni okul yapmakla beraber okulların bakım ve onarımı için Giresun'a ödenek aktarılmıştır. Giresun'a 152.000 liralık bir ödenek, köy okullarının yapımı için gönderilmiştir. Alucra ilçesinde 60.000 lira maliyeti olan bir ilkokulun ihalesi yapılmıştır. Şebinkarahisar'da maliyeti 60.000 lira olan okulun yapımına başlanmış, ayrıca bir ilkokul yapımı için de arsa satın alınmıştır. Tirebolu ilçesinde de 97.000 liraya mal olan okul aynı yıl içerisinde eğitim hayatına başlamıştır (Işık Gazetesi, 21 Ağustos 1952). 1952 yılında "Balıncak Tepe ve Küçükada" köylerine okul yapımı için ödenek gönderilmiştir (Işık Gazetesi, 11 Haziran 1952).

DP'nin Giresun'a yaptığı bir başka hizmet de Tirebolu'ya örnek yetiştirme yurdu açmasıdır. Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri ve İlköğretim Genel Müdürü Ferrah Sanır'ın yakın ilgileri ile Tirebolu'ya Karakaya Yetiştirme Yurdu açılmış ve 100 öğrenci için gerekli hazırlıklara 1951 yılında başlanmıştır. Yıllardan beri bölgesine faydalı olan Karakaya

Okulunun yeni faaliyeti ile Türkiye’de örnek olmasına çalışılmıştır. Yurt Müdürlüğüne ise Yeşil Giresun Basımevinin sahibi Arif Ünal tayin edilmiştir (Işık Gazetesi,20 Haziran 1952).

4. 3. 4. İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

4. 3. 4. 1. Demokrat Parti Dönemi’nde Giresun’da İlköğretim

Giresun ilinde 6-14 yaşları arasındaki çocukların temel eğitim ihtiyacını karşılamak pek de kolay olmamış, özellikle köylerdeki dağınık yerleşim eğitimin önünde önemli bir sorun olmuştur. Nüfusu 320 bin olan Giresun’da, 6-14 yaş aralığında yaklaşık 60 bin kişi bulunmaktadır, ilkokul eğitimi alabilen 20 bin civarında kişi vardır, bu da ilkokul eğitimi alabilecek durumda olanların yaklaşık üçte birine denk düşmektedir. 1952 yılı verilerine göre, 466 köyün 191 tanesinde ilkokul bulunmakta ve her yıl ortalama 10-15 adet yeni okul açılarak kız ve erkek bütün öğrencilerin ilkokul eğitiminden faydalanması amaçlanmaktadır (Gülşen, 2014)

Bu dönemde okulların genel durumunu Durmuşoğlu (2018, s.57):

Birçoğunu 5 sınıflı 1 öğretmenli köy okulları oluşturur. Şehirlerde öğretmen sayısı 8’e kadar çıkabilmekte ve okullar sadece 5 sınıfa sahiptir. 1 -4 sınıflı okullar şehirlerde mevcut değildir. Köylerde öğretmen sayısı 5’e kadar çıkabilmekte ve her sınıfa sahip okul bulunmaktadır. Öğretmenli okullarda öğretmen sayısı 5’e kadar çıkabilmekte ve her sınıfa sahip okul mevcuttur. Öğretmenli-eğitmenli okullar en az 2 öğretmenden başlar en fazla 4 öğretmen bulunur ve okullar en az 2 sınıflıdır. Eğitimli okulların hepsi 1 öğretmenlidir ve sınıf sayısı 3’ü geçmemektedir”

şeklinde aktarmaktadır.

Tablo 32 DP Dönemi’nde Giresun’da, ilkokullarda öğrenim gören öğrenci ve bu okullardan mezun olan öğrenci sayılarını beş yıllık periyotlar halinde göstermektedir. Tablodan, o dönemde ilkokullarda öğrenim gören öğrenci sayılarındaki ve mezun öğrenci sayılarındaki değişim ile öğrenci sayılarının cinsiyet dağılımları hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 32. DP Dönemi’nde Giresun’da İlkokulların Öğrenci ve Mezun Sayıları (Giresun İl Yıllığı, 1973)

Yıllar	Öğrenci			Mezun sayısı		
	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam
1944-1945	3.703	13.647	17.350	141	1.210	1.351
1949-1950	4.363	14.597	18.960	214	1.543	1.757
1954-1955	5.299	16.143	21.442	227	1.611	1.838
1959-1960	6.471	19.289	25.760	422	2.178	2.600

1944-1945 eğitim öğretim yılında, ilkokul kademesinde öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 17.350 ve bu sayıyı oluşturan kız öğrenci 3.703, erkek öğrenci ise 13.647’dir. 1949-

1950 yılında, öğrenci sayısı 4.363'ü kız, 14.597'si erkek olmak üzere %109'luk bir artışla 18.960'a yükselmiştir. DP'nin iktidar olduğu 1950'den 1955 yılına gelinceye kadar, ilkokulların öğrenci sayısı %113'lük artış oranıyla 21.442'ye ulaşmıştır. 1954-1955 eğitim öğretim yılında ilkokul öğrencileri 5.299 kız, 16.143 erkekten oluşmuştur. 1959-1960 eğitim öğretim yılında ise, 6.471'i kız, 19.289'u erkek toplam 25.760 öğrenci ilkokul kademesinde öğrenim görmüştür ve artış oranı %120 olarak gerçekleşmiştir. DP döneminde, Giresun İlinde, ilkokul kademesinde öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 2.108'dir.

Mezun öğrenci sayılarını incelediğimizde, 1944-1945 eğitim öğretim yılında mezun olan 1.351 öğrencinin 141'ini kız, 1.210'unu da erkek öğrencilerin oluşturduğunu görmekteyiz. 1949-1950 yılında mezun öğrenci sayısı %130'luk bir artışla 1.757'ye yükselmiştir. Bu dönemde mezun olan öğrencilerin 214'ünü kız, 1.543'ünü de erkek öğrenciler oluşturmaktadır. 1954-1955 eğitim öğretim yılında mezun olan öğrenci sayısı %104'lük bir artış oranıyla 227'si kız, 1.611'i erkek olmak üzere 1.838'e ulaşmıştır. Artış oranının %141 olduğu 1959-1960 eğitim öğretim yılında diploma alan öğrenci sayısı 422'si kız, 2.178'i erkek toplam 2.600'e yükselmiştir. Bu dönemde mezun olan toplam öğrenci sayısı ise 843'tür.

İlkokullarda eğitim gören öğrencilerin cinsiyet dağılımına baktığımızda, erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısına oranla oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Tabloda verilen her yıl için erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısından ortalama 3 kat fazla olduğu anlaşılmaktadır. İlkokul kademesinden mezun olan öğrenciler içinde de erkek öğrencilerin oranının kız öğrencilerin oranına göre çok daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Tabloda verilen yıllarda, mezun olan erkek öğrenci sayısı, kız öğrenci sayısının sırasıyla 1944-1945 eğitim öğretim yılında yaklaşık olarak 8, 1949-1950'de 7, 1954-1955 yılında 7, 1959-1960 eğitim öğretim yılında ise 5 katıdır.

DP Dönemi'nde, ilkokul kademesinde bir okula ortalama 80 öğrenci düşerken, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı ise ortalama 48'dir. Okulların ortalama öğrenci sayısı bu kadar düşükken, bir öğretmene düşen öğrenci sayısının bu kadar yüksek olması, özellikle köy okullarında birleşik eğitim yapılmasıyla açıklanabilir.

Tablo 33 DP Dönemi'nde Giresun'da, ilköğretim kademesindeki okul ve öğretmen sayılarını beş yıllık dönemler halinde göstermektedir. Tabloyu incelediğimizde, o dönem ilköğretim derecesinde faaliyet gösteren ilkokulu sayılarındaki değişim ve bu okullarda görev yapan toplam öğretmen sayılarının cinsiyet dağılımlarındaki değişim hakkında bilgi edinebiliriz.

Tablo 33. DP Dönemi'nde Giresun'da İlkokulların Okul ve Öğretmen Sayıları (Giresun İl Yıllığı, 1973)

Yıllar	Okul sayısı	Öğretmen		
		Toplam	Erkek	Kadın
1944-1945	136	256	205	51
1949-1950	196	393	308	85
1954-1955	233	435	348	87
1959-1960	222	531	433	98

1944-1945 eğitim öğretim yılında okul sayısının 136 olduğu görülmektedir. Takip eden beş yıl içerisinde, 1949-1950 eğitim öğretim yılına gelindiğinde ilkokul sayısı %144'lük bir artışla 196'ya yükselmiştir. DP'nin iktidarda olduğu ilk beş yıllık sürede Giresun'da sadece 37 ilkokul yapılmıştır ve ilkokulların sayısı 1954-1955 eğitim öğretim yılında %118'lik bir oranla 233'e ulaşmıştır. DP'nin ikinci beş yıllık döneminde ise tam tersi bir durum göze çarpmaktadır. Bu dönemde yeni açılan 89 adet yeni okul ile ilkokul sayısı 1959-1960 eğitim öğretim yılında %138'lik bir artış göstermiş ve 222'ye gerilemiştir. Verilen yıllar içerisinde Giresun'da toplam 86 adet yeni ilkokul yapılmıştır ve bu okulların 26 adedi DP Dönemi'nde yapılmıştır. Tek parti döneminde son beş yılda açılan okul sayısı ise 60'tır. Artış oranları bazında değerlendirdiğimiz zaman ise DP Dönemi'nde Giresun İlinde açılan ilkokul sayılarının tek parti döneminin gerisinde kaldığını söyleyebiliriz.

Öğretmen sayılarını incelediğimizde, yine tablo edindiğimiz bilgiler ışığında, 1944-1945 eğitim öğretim yılında ilkokullarda 51'i kadın, 205'i erkek toplam 256 öğretmenin görev yaptığını görmekteyiz. 1949-1950 eğitim öğretim yılında %153'lük bir artışla 393'e yükselen öğretmen sayısını 85 kadın, 308 erkek öğretmen oluşturmuştur. 1954-1955 yılına gelindiğinde, 87'si kadın, 348'i erkek olmak üzere toplam öğretmen sayısı 435'e ulaşmışken artış oranı ise %110 olarak gerçekleşmiştir. DP iktidarının son eğitim öğretim dönemi olan 1959-1960 yılında öğretmen sayısı %122'lik bir artışla 531'e yükselmiş, bu rakamı da 98 kadın, 433 erkek öğretmen oluşturmuştur. DP Dönemi'nde, Giresun İlinde 138 yeni öğretmen ilkokullarda göreve başlamasına rağmen, oransal değişime baktığımız zaman DP'nin, 1945-1950 yılları arasındaki artış oranının gerisinde kaldığını görmekteyiz.

Tablo 34 DP Dönemi'nde Giresun'da faaliyet gösteren ilkokulların yerlerine ve öğretmenlerine göre dağılımını beş yıllık dönemler halinde göstermektedir. Tablo, o dönemde şehirdeki ve köylerdeki toplam ilkokulu sayılarındaki değişim ve köy ilkokullarında görevli öğretmenlerin kadro durumları hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 34. DP Dönemi'nde Giresun'da İlkokulların Yerlerine ve Öğretmenlerine Göre Dağılımı (Giresun İl Yıllığı, 1973)

Yıllar	Şehir İlkokul Sayısı	Köy İlkokulları Sayısı			İlkokul Toplam
		Öğretmenli	Öğretmenli-Eğitmenli	Eğitmenli	
1944-1945	17	59	-	60	136
1949-1950	19	85	30	62	196
1954-1955	11	157	22	43	233
1959-1960	22	182	10	8	222

DP Dönemi'nde, Giresun nüfusunun büyük bir kısmı kırsal kesimde yaşadığı için okullaşma da köylerde yoğunlaşmıştır. Tablo 35'ten edindiğimiz bilgilere göre 1944-1945 eğitim öğretim yılında şehirdeki ilkokul sayısı 17 iken, bu sayı köylerde 119'dur ve köylerdeki okul sayısı şehirdeki okul sayısının yaklaşık olarak 8 katıdır. 1949-1950 yılında şehirdeki okul sayısı 19'a köylerdeki sayı ise 177'ye ulaşmıştır. Bu dönemde köy okulları, şehir okullarının yaklaşık 10 katıdır. 1954-1955 eğitim öğretim yılında şehir okullarının sayısı 11'e düşerken, köy okullarının sayısı 222'ye yükselmiş ve şehirdeki okullar ile köy okullarının arasındaki fark yaklaşık 21 katına çıkmıştır. 1959-1960 öğrenim yılında şehirdeki ilkokulların sayısı 22'ye yükselirken, bu kez köy okullarının sayısında bir azalma olmuştur ve köy ilkokullarının sayısı 200'e düşmüştür. Köy okulları ile şehir okullarının arasındaki fark ise 10 kata kadar düşmüştür. Bu fark, nüfusun büyük bir bölümünün köylerde yaşıyor olmasından kaynaklanmaktadır.

Köy ilkokullarının öğretmen durumunu incelediğimizde, 1944-1945 eğitim öğretim yılında 119 köy okulunun 59'u öğretmenli, 60'ı eğitmenlidir. 1949-1950 yılına gelindiğinde, 177 okulun 85'i öğretmenli, 30'u öğretmenli-eğitmenli ve 62'si eğitmenlidir. 1954-1955 eğitim öğretim yılında 222 köy okulundan 157'si öğretmenli, 22'si öğretmenli-eğitmenli, 43'ü ise eğitmenlidir. 1959-1960 eğitim öğretim yılında 200 olan köy ilkokulu sayısının 182'si öğretmenli, 10'u öğretmenli-eğitmenli ve 8'i eğitmenlidir. Köy ilkokullarının öğretmen durumuna göre genel bir değerlendirmesini yapmak gerekirse DP öncesi dönemde öğretmenli köy okulları sayısı ile eğitmenli köy okulları arasında önemli bir farkın olmadığı, DP Dönemi'nde ise öğretmenli köy okulları sayısı artarken öğretmenli-eğitmenli ve eğitmenli köy okulları sayısında ciddi bir azalma olduğunu görülmektedir. Bu azalma DP'nin eğitmen uygulamasını kademeli olarak kaldırmasından kaynaklanmaktadır.

4. 3. 5. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

4. 3. 5. 1. Demokrat Parti Dönemi'nde Giresun'da Ortaöğretim

4. 3. 5. 1. 1. Ortaokullar

Giresun'da, köylerde evlenme yaşının küçük olması, ailelerin gelir seviyelerinin düşük olması, evin geçimini sağlama yükümlülüğünün erkeğe ait olması gibi nedenlerle ilkokulu bitiren öğrencilerin ortaokula devam etme eğilimi oldukça düşüktür. Bu sebeple ilkokulu tamamlayıp ortaokula kayıt yaptıran öğrencilerin ortalaması Türkiye ortalamasının altındadır.

Tablo 35 DP Dönemi'nde Giresun'da, ortaokullarda öğrenim gören ve bu okullardan mezun olan öğrenci sayılarını beş yıllık dönemler halinde göstermektedir. Tablodan, o dönemde ortaokullarda öğrenimlerine devam eden toplam öğrenci sayıları ve ortaokullardan diploma alan toplam öğrenci sayıları ile ortaokullardaki öğrenci toplamlarının cinsiyet değişimlerinde meydana gelen değişim hakkında bilgi sahibi olabiliriz.

Tablo 35. DP Dönemi'nde Giresun'da Ortaokullarda Öğrenci Sayıları (Giresun İl Yıllığı, 1973)

Yıllar	Öğrenci Sayısı			Diploma Alan Öğrenci		
	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız
1944-1945	783	639	144	141	114	27
1949-1950	922	799	123	203	179	24
1954-1955	1.340	1.143	197	253	206	47
1959-1960	2.578	2.186	392	437	354	83

1944-1945 eğitim öğretim yılında ortaokullarda 783 olan öğrenci sayısı 144 kız, 639 erkekten oluşmaktadır. Bu dönemde diploma alan öğrenci sayısı ise 27'si kız, 114'ü erkek olmak üzere 141'dir. 1949-1950 eğitim öğretim yılında 123 kız, 799 erkekten oluşan ortaokullarda, öğrenci sayısı %117'lik bir artış oranıyla 922'ye yükselmiştir. Aynı yıl mezun olan 203 öğrenciyi 24 kız, 179 erkek oluşturmuştur. Mezun sayısındaki artış oranı ise %143 olarak gerçekleşmiştir.

DP'nin iktidar olduğu ilk beş yıllık süreçte ortaokullardaki öğrenci sayısı %145 oranında artarak, 1954-1955 eğitim öğretim yılında 1.340'a yükselmiştir. Bu sayıyı 197 kız, 1.143 erkek öğrenci oluşturmuştur. Mezun sayılarına baktığımızda, %124'lük bir artış oranıyla 47'si kız, 206'sı erkek toplam 253 öğrenci ortaokullardan diploma almıştır. DP'nin ikinci beş yıllık döneminde ise ortaokullarda 1.238 öğrenci öğrenim görmüştür. 1959-1960 eğitim öğretim yılında toplam öğrenci sayısı %192 artış oranıyla 2.578'e ulaşmıştır ve bu

sayı 392 kız, 2.186 erkekten oluşmuştur. Yine bu dönemde diploma alan öğrenci sayısı 83'ü kız, 354'ü erkek olmak üzere toplam 437'dir. Mezun sayısındaki artış oranı ise %172 olarak gerçekleşmiştir.

DP Dönemi'nde ortaokulların öğrenci sayılarında ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Özellikle son beş yıllık dönemde gerek öğrenci sayılarında gerekse mezun sayılarındaki artış, bir önceki dönemin 2 katı olarak gerçekleşmiştir. DP Dönemi'nde, Giresun ortaokullarında, bir okula yaklaşık 260 öğrenci düşerken, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı ise 22'dir.

Ortaokullarda öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin birbirlerine oranına baktığımızda, erkek öğrencilerin oranının kız öğrencilere göre %468 gibi oldukça yüksek bir oranla önde olduğu görülmektedir. Toplumsal yapının ve kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesinin bu farkın oluşumunda etkili olduğu söylenebilir. Şöyle ki, 1951-1955 yılları arasında Türkiye'de 18 yaşın altında evlendirilen kız çocuklarının oranı %76,9, 1956-1960 yılları arasında ise bu oran %69,6 olarak gerçekleşmiştir (Beşpınar, 2014).

Tablo 36 DP Dönemi'nde Giresun'da, ortaokul derecesinde faaliyet gösteren okul sayıları ile bu okullarda görevli öğretmen sayılarını beş yıllık dönemler halinde göstermektedir. Tablo, o dönemde Giresun'daki ortaokulların toplam sayıları ve bu okullarda görev yapan toplam öğretmen sayıları ile öğretmen sayılarının cinsiyet dağılımı hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 36. DP Dönemi'nde Giresun'da Ortaokulların Okul ve Öğretmen Sayıları (Giresun İl Yıllığı, 1973)

Yıllar	Okul sayısı	Öğretmen Sayısı		
		Toplam	Erkek	Kadın
1944-1945	2	26	23	3
1949-1950	7	63	47	16
1954-1955	8	67	42	25
1959-1960	10	118	93	25

1944-1945 eğitim öğretim yılında ortaöğretim alanında okul sayısının sadece 2 olduğunu görmekteyiz. Ortaöğretim kademesinde okul sayınının 7'ye yükseldiği 1949-1950 eğitim öğretim yılındaki artış oranı ise %350'dir. DP Dönemi'nde, 1954-1955 eğitim öğretim yılına gelinceye kadar geçen sürede Giresun'da sadece 1 ortaokul açılmıştır ve ortaöğretimde okul sayısı %114'lük bir artış oranıyla 8'e ulaşmıştır. 1959-1960 eğitim öğretim yılında %125'lik bir artış gösteren ortaöğretimdeki okul sayıları 10'a yükselmiştir. Bu dönemde açılan okullar ise 1958 yılında Keşap Ortaokulu ve 1959 yılında Espiye Ortaokulu'dur (Giresun İli eğitim belgeseli,1998). Verilen yıllar içerisinde Giresun'da toplam 7 adet yeni okul yapılmıştır ve bu okulların 3 adedi DP Dönemi'nde yapılmıştır. Tek

parti döneminin son beş yılında açılan okul sayısı ise 4'tür. Artış oranları bazında değerlendirdiğimiz zaman ise DP Dönemi'nde Giresun İlinde açılan ortaokul sayılarının tek parti döneminin gerisinde kaldığını söyleyebiliriz.

Öğretmen sayılarını incelediğimizde, yine tablo edindiğimiz bilgiler ışığında, 1944-1945 eğitim öğretim yılında ortaokul kademesinde görev yapan 3'ü kadın, 23'ü erkek toplam 26 öğretmen vardır. 1949-1950 eğitim öğretim yılında ortaokullardaki öğretmen sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Bu dönemde %242'lik bir artışla 63'e yükselen öğretmen sayısını 16 kadın, 47 erkek oluşturmuştur. Bu artışın sebebi 1945-1950 yılları arasında açılan 5 yeni okulla açıklanabilir. 1954-1955 yılına gelindiğinde, 25'i kadın, 42'si erkek olmak üzere toplam öğretmen sayısı 67'ye ulaşmış, artış oranı ise %106 olarak gerçekleşmiştir. 1959-1960 yılında, %176'lık bir artış oranıyla 118'e yükselen öğretmen sayısı 25 kadın, 93 erkekten oluşmuştur. Bu dönemde okul sayısında fazla bir artış olmamasına rağmen, artan öğretmen sayısını ortaokullara ilginin artmasıyla beraber yükselen öğrenci sayısı ile açıklayabiliriz. Verilen yıllarda, Giresun İlinde 92 yeni öğretmen ortaokullarda göreve başlamıştır. Bu öğretmenlerden 55'i DP döneminde göreve başlamasına rağmen, oransal değişime baktığımız zaman DP'nin, 1945-1950 yılları arasındaki artış oranının gerisinde kaldığını görmekteyiz.

DP Dönemi'nde, ortaokullardaki öğretmen açığını kapatabilmek için öğretmen okulları bitirme sınavlarına lise mezunlarının da girebilmeleri Milli Eğitim Bakanlığınca kabul edilmiştir. Adaylar okul idarelerine başvuru yaparak sınava girebilecek ve kazandığı takdirde ortaokul öğretmeni olarak görev alabilecekti (Işık Gazetesi, 30 Mart 1953).

Sınavlara lise mezunlarının yanında, ilkokullarda en az iki yıl başarı ile görev yapmış öğretmen adayları da girebileceklerdi. Ayrıca adaylardan olgunluk sınavını vermeleri şartı aranmayacaktı. Edebiyat bölümünü bitirenler, Türkçe, tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi; Fen bölümünden mezun olanlar ise matematik, biyoloji, fizik ve kimya ile ayrıca müzik, resim-iş ve lisan sınavlarına tabi tutulacaklardı (Işık Gazetesi, 8 Eylül 1953).

4. 3. 5. 1. 2. Liseler

1952 yılında, öğrenim süresi dört yıl olan liselerde bitirme sınavının yanında olgunluk sınavları da uygulanmaktaydı. Yükseköğretimi düşünmeyen öğrenciler lise üçüncü sınıfa geldiklerinde lise bitirme sınavını vererek diploma almakta, üniversiteyi düşünen çocuklar ise son sınıfta lise olgunluk sınavı ile yükseköğretime geçiş yapmaktaydı. Lise birinci ya da ikinci sınıfta iki yıl üst üste sınıf geçemeyen öğrencilerin lise ile olan ilişkisi kesilmekteydi. Aynı türden resmi liselere alınamazlar, özel liselerde kaldıkları sınıfa bir yıl daha devam edebilirler ya da herhangi bir okula devam etmeden evde özel olarak çalışabilirlerdi. Bu öğrenciler, eğitim öğretim yılının sonunda kültür

direktörlüğü tarafından belirlenen resmi bir okulda, geçemedikleri sınıfın bütün derslerinden sınava girerlerdi. Bu sınavlarda başarı gösterenler, resmi ya da özel bir okulda öğrenimlerine devam etmeye hak kazanırlardı (Yücel,1994'ten akt., Durmuşoğlu, 2018, s.75).

DP Dönemi'nde, lise düzeyinde, 1946 yılında kurulan Giresun Lisesi uzun yıllar tek başına hizmet vermiştir. 1956 yılında Şebinkarahisar'a bir lise yaptırmak amacıyla kurulan Lise Yaptırma Derneği ve yöre halkının girişimleriyle 1957 yılında temeli atılan okul binası, 22 Temmuz 1958 tarihinde bitirilip hazır hale getirildiyse de eğitim hayatına 1961-1962 eğitim öğretim yılında başlayabilmiştir ve ilk mezunlarını 1963-1964 eğitim öğretim yılı sonunda vermiştir (Yeni Şebinkarahisar, 2018). Bu gelişmeleri 1966 yılında açılan Görele ve Tirebolu Liseleri takip etmiştir (Yılmaz, 2015).

Bu dönemde, Giresun'da lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğu Edebiyat Bölümünde toplanmıştır. Bu durum Giresun'daki öğrencilerin sayısal derslerde başarısız ve yetersiz olduğunu göstermektedir. İlk ve ortaokullarla karşılaştırıldığında kız öğrencilerin liselere devam etme oranı oldukça düşüktür. Giresun'daki sosyo-ekonomik koşullar, nüfusun büyük bir bölümünün kırsal kesimde yaşaması, aile yapısı, toplumda kadına biçilen rol ve gelenekler bu durumun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Giresun'da lise eğitimi elit kesimlerle sınırlı kalmıştır. Giresun'da dersyılı içinde liselerde öğrenim hayatına devam edemeyenlerin büyük bir kısmını birinci sınıfta üst üste iki yıl kalanlar ve tasdikname verilerek okulla olan ilişkisi kesilenler oluşturmaktadır (Durmuşoğlu, 2018).

Mesleki anlamda ise DP Dönemi'nde, 1945 ve 1949 yıllarında açılan Ticaret Lisesi ile Erkek Sanat Enstitüsü dışında, 1952 yılında Giresun Kız Enstitüsü Açılmıştır (Yılmaz, 2015). Bu okulun dışında Giresun'da lise düzeyinde açılan başka bir okul yoktur.

Okullar aracılığıyla getirilemeyen mesleki eğitim, halk eğitimi adıyla açılan çeşitli kurslar vasıtasıyla karşılanmaya çalışılmıştır. Bilhassa küçük sanatlarla kazanç sağlayan ailelerin geçimlerini sağlaması ve kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla mevcut kaynaklara göre eğitim verilmiş, Mili Eğitim Bakanlığı tarafından kurslar açılmıştır (Kesim, 2014).

1955'te Şebinkarahisar Akşam Kız Sanat Okulu, 1957'de Bulancak Akşam Kız Sanat Okulu açılmıştır. 1952'de Milli Eğitim Bakanlığına devredilen Halkevi binası bakanlıkça gönderilen iki bin lira ile esaslı surette tamir edilerek Tirebolu Akşam Kız Sanat Okuluna tahsis edilmiştir. Akşam Kız Sanat okuluna kayıt yaptırmanın şartları ise, 17 yaşından küçük olmak, evli veya nişanlı olmamak ve özellikle çiçek aşısını yaptırmış olmaktadır (Durmuşoğlu, 2018).

4. 3. 6. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

4. 3. 6. 1. Demokrat Parti Dönemi'nde Giresun'da İlköğretim Kademesindeki Oransal Değişim

Tablo 37 DP Dönemi'nde Giresun'da, ilköğretim kademesindeki okul sayılarında ve öğretmen sayılarındaki artış miktarını göstermektedir. Tablodan, DP'nin iktidar olduğu on yıllık süre içerisinde Giresun'da açtığı toplam ilkokul sayıları ile bu okullarda görevli öğretmen sayıları hakkında bilgi edinebilir ve o dönemde okul ve öğretmen sayılarındaki oransal değişim ile ilgili çıkarımlarda bulunabiliriz.

Tablo 37. DP Dönemi'nde Giresun'da İlkokul Sayıları İle İlkokullardaki Öğretmen Sayıları (Veriler 1973 Giresun İl Yıllığından Derlenmiştir)

Yıllar	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı
1949-1950	196	256
1959-1960	222	531
1950-1960 arası	26	275

DP iktidara geldiğinde Giresun'daki faal ilkokul sayısı 196'dır. DP, iktidar olduğu on yıllık süre içerisinde Giresun'da açtığı 26 adet ilkokul ile bu sayıyı, 1959-1960 eğitim öğretim yılında 222'ye yükseltmiştir. DP Dönemi'nde Giresun'da, ilkokul sayılarındaki oransal değişim ise %113'tür.

1949-1950 eğitim öğretim yılında Giresun'daki ilkokullarda görevli toplam öğretmen sayısı 256'dır. DP Dönemi'nde ise, görevlendirilen 275 adet ilkokul öğretmeni ile bu sayı 1959-1960 eğitim öğretim yılında 531'e yükselmiştir. DP Dönemi'nde Giresun'da görev yapan ilkokul öğretmeni sayılarındaki oransal değişim ise %207'dir.

DP Dönemi'nde Giresun'daki ilkokul sayılarının oransal değişimine baktığımızda, Türkiye genelinde olduğu gibi, tek parti döneminin oldukça gerisinde kaldığını görüyoruz. Tabii ki bu hesaplamalar yapılırken –sonuç pek değişmese de, tek parti dönemi yıllık ortalama 7 ilkokul, DP dönemi yıllık ortalama 3 ilkokul- iktidar olunan dönem -tek parti dönemi 27 yıl, DP dönemi 10 yıl- göz ardı edilmemelidir. İlkokul öğretmeni sayılarındaki oransal değişimin ise tek parti döneminden daha iyi olduğunu görmekteyiz. Fakat daha önce bahsettiğimiz gibi bu rakamlar Giresun'daki ilkokullarda yaşanan öğretmen sorununu çözmekte yetersiz kalmıştır.

Tablo 38. DP Dönemi'nde Giresun'da, ilkokullarda öğrenim gören öğrenci sayıları ile bu okullardan mezun olan toplam öğrenci sayılarındaki artış miktarını göstermektedir. Tablo, on yıllık DP iktidarında, Giresun'daki ilkokullarda eğitim alan ve bu okullardan mezun olan toplam öğrenci sayısı hakkında bilgi vermektedir. Bu rakamlardan o dönemde

Giresun'daki ilkokul öğrencilerinin ve ilkokullardan mezun olan öğrencilerin oransal değişimi ile ilgili çıkarımda bulunabiliriz.

Tablo 38. DP Dönemi'nde Giresun'daki İlkokullarda Öğrenim Gören ve Mezun Olan Öğrenci Sayıları (Veriler 1973 Giresun İl Yıllığından Derlenmiştir)

Yıllar	Öğrenci Sayısı	Mezun Sayısı
1949-1950	18.960	1.757
1959-1960	25.760	2.600
1950-1960 arası	6.800	843

1949-1950 eğitim-öğretim yılında Giresun'daki ilkokulların toplam öğrenci sayıları 18.960, bu okullardan mezun olan öğrenci sayısı ise 1.757'dir. DP'nin iktidarda olduğu on yıllık süre içerisinde aktif öğrenci sayısı 6.800 artarak 25.760'a, mezun öğrenci sayısı ise 843 artarak 2.600'e yükselmiştir.

İktidar olunan süreler dikkate alındığında, Giresun'da tek parti döneminde yıllık ortalama 700 öğrencinin öğrenim gördüğü ilkokullarda, DP Dönemi'nde bu sayı yıllık ortalama 680 öğrencidir. Oransal olarak baktığımızda, DP Dönemi'nde Giresun'daki ilkokullarda öğrenci artış oranı %97'dir. DP okul yapımında tek parti döneminin gerisinde kalmasına rağmen, öğrenci sayılarının yıllık ortalamasındaki düşüş, ilkokul sayılarının genel toplamındaki artıştan kaynaklı bir durum olabilir (Bkz. Tablo 37). Tek parti döneminde ilkokullarda öğrenim gören öğrencilerin %10'u mezun olurken, bu sayı DP döneminde %12'ye yükselmiştir.

4. 3. 6. 2. Demokrat Parti Dönemi'nde Giresun'da Ortaöğretim Kademesindeki Oransal Değişim

Tablo 39 DP Dönemi'nde Giresun'da, ortaokul derecesinde eğitim veren okulların sayılarındaki ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin sayılarındaki artış miktarını göstermektedir. Tabloda yer alan rakamlardan hareketle DP Dönemi'nde Giresun'daki ortaokulların sayıları ve bu okullarda görevli öğretmenlerin sayılarındaki oransal değişim hakkında bilgi edinebiliriz.

Tablo 39. DP Dönemi'nde Giresun'da Ortaokul Sayıları İle Ortaokullardaki Öğretmen Sayıları (Veriler 1973 Giresun İl Yıllığından Derlenmiştir)

Yıllar	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı
1949-1950	7	63
1959-1960	10	118
1950-1960 arası	3	55

1949-1950 eğitim-öğretim yılında Giresun'da ortaokul derecesinde öğretim yapan eğitim kurumu sayısı toplam 7'dir. DP Dönemi'nde açılan 3 yeni ortaokulla bu sayı 10'a yükselmiştir. 1949-1950 eğitim-öğretim yılında 63 öğretmenin görev yaptığı ortaokullarda bu sayı, DP Dönemi'nde 55 kişi artarak 118'e yükselmiştir.

DP Dönemi'nde, Giresun'da açılan ortaokul sayılarının artış oranı %142'dir. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin oranı ise %187'dir. Bu rakamlar DP'nin Giresun'da, ortaokul derecesinde öğretim yapan eğitim kurumları ve bu okullarda görev yapan öğretmenler konusunda, tek parti döneminin gerisinde kaldığını göstermektedir.

Tablo 40. DP Dönemi'nde Giresun'da ortaokul derecesinde eğitim yapan okullarda öğrenim gören öğrenci sayılarındaki ve bu okullardan diploma alan öğrenci sayılarındaki değişimi göstermektedir.

Tablo 40. DP Dönemi'nde Giresun'daki Ortaokullarda Öğrenim Gören ve Mezun Olan Öğrenci Sayıları (Veriler 1973 Giresun İl Yıllığından Derlenmiştir)

Yıllar	Öğrenci Sayısı	Mezun Sayısı
1949-1950	922	203
1959-1960	2.578	437
1950-1960 arası	1.656	234

1949-1950 eğitim-öğretim yılında ortaokul derecesinde eğitim veren kurumlarda toplam 922 öğrenci öğrenim görmüştür. Bu sayı DP'nin iktidar olduğu yıllarda 1.656 kişi artarak toplamda 2.578'e yükselmiştir. DP iktidara geldiğinde 203 olan ortaokul mezunu sayısı, DP'nin iktidarı döneminde 234 kişi artarak toplamda 437 olmuştur.

Tek parti döneminde, ortaokullara yıllık ortalama 35 öğrenci devam edebilirken, bu sayı, DP Dönemi'nde yıllık ortalama 165 öğrenciye kadar yükselmiştir. DP Dönemi'nde, Giresun'daki ortaokulların öğrenci sayılarındaki artış oranı %470'tir. Bu artış üzerinde, değişen yaşam koşullarının (nitelikli insana duyulan ihtiyaç) toplumun eğitime bakış açısında meydana getirdiği değişim etkili olmuş olabilir. Tek parti döneminde ortaokullardan diploma alan öğrencilerin oranı ise %22 iken, bu sayı DP Dönemi'nde %14'e düşmüştür. Bu duruma öğrenci sayılarındaki artışın neden olduğunu söyleyebiliriz.

DP Giresun'da, lise düzeyinde eğitim veren okullar açısından değerlendirildiğinde, tek parti döneminde açılan 3 adet okula karşılık sadece 1 adet okul açabilmektedir. DP döneminde, Giresun'da lise düzeyinde eğitim veren kurumların artış oranı %33'tür.

4. 3. 7. Demokrat Parti Giresun Milletvekilleri ve Eğitim Durumları

Tablo 41 DP Dönemi'nde, parlamentoda kendisine yer bulan milletvekillerinin eğitim düzeylerinin dağılımını seçim yıllarına göre göstermektedir. Tablo, DP Dönemi'nde gerçekleşen üç seçim döneminde parlamentoya seçilen milletvekillerinin öğrenim derecelerine göre dağılımı ve bu dağılımın oransal değişimi hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 41. 1950-1960 Dönemi Milletvekillerinin Eğitim Düzeyleri Dağılımı (Altan, 2008)

Yıllar	İlkokul		Ortaokul		Lise		Üniversite	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1950	21	4.3	34	7	54	11	378	78
1954	14	2.6	27	5	61	11.2	439	81
1957	39	6.4	41	6.7	78	12.8	452	74

DP Dönemi'nde mecliste yer alan milletvekillerinin çoğunluğunun üniversite mezunu olduğunu görmekteyiz. Seçim dönemlerini incelediğimizde, üniversite mezunu milletvekili oranının oldukça yüksek olduğunu görmekteyiz. En düşük oranın ise, her seçim dönemi için ilköğretim mezunu milletvekillerinde olduğu anlaşılmaktadır. Halkın eğitim seviyesini dikkate aldığımızda -genellikle ilköğretimden sonra eğitime devam edememektedirler- memleketi idare eden kesimin elit bir tabakadan geldiğini söyleyebiliriz.

Tablo 42 DP Dönemi'nde üniversite mezunu milletvekillerinin kendi içerisindeki dağılımını göstermektedir.

Tablo 42. Üniversite Mezunlarının Kendi İçerisindeki Dağılımı (Altan, 2008)

Eğitim Durumu	Dönem					
	1950		1954		1957	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
Hukuk	148	30.4	175	32.3	197	32.3
Tıp Fakültesi	58	11.9	60	11.1	62	10.2
Mimarlık-Müh.	33	6.8	42	7.7	51	8.4
Siyasal Bil. Fak.	31	6.4	35	6.5	32	5.2
İkt. Tic. İl. Ak	20	4.1	37	6.8	30	4.9
Askeri Okul	28	5.7	26	4.8	29	4.7
Doktora	6	1.2	6	1.1	6	1.0
Diğer	42	8.6	28	5.2	28	4.6
Toplam	378	77.6	439	81	457	74.1

Üniversite mezunlarının kendi içindeki dağılımına bakıldığında, en büyük orana hukuk fakültesi mezunlarının sahip olduğunu görmekteyiz. Bu üç dönem içerisinde hukuk

fakültesi mezunlarının oranı sırasıyla %30.4, %32.3 ve %32.3 olarak gerçekleşmiştir. Dağılımda ikinci sırada yer alan tıp fakültesi mezunlarının sayısı ise üç dönemlik periyotta ortalama %11 oranında artmıştır. Üçüncü büyük meslek grubu ise mimarlık ve mühendislik fakültesi mezunlarıdır. Bu grupta artış oranı ise sırasıyla %6.8, %7.7 ve %8.4'tür. Sonrasında ise bu milletvekili gruplarını sırasıyla Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Fakültesi, Askeri Okul ve Doktora mezunları takip etmektedir.

DP Dönemi'nde milletvekilleri arasında Hukuk Fakültesi mezunlarının sayısı bir hayli fazladır. Parlamentoda Hukuk Fakültesi mezunu milletvekilleri sayısının bu denli yüksek olmasının nedenleri şöyle sıralanabilir:

1. Avukatlık mesleğinin toplumda prestijli bir meslek olarak görülmesi ve nedenle de toplumda, avukatlara önemli oranda prim tanınması.
2. Avukat-müvekkil ilişkilerinin politikacı-seçmen ilişkisine benzemesi. Parlamenteoya seçilen hukukçu milletvekilinin, meclise gittiğinde de kendi çıkarlarını korumaya devam edeceğine olan toplumsal inanç.
3. Hukukun, yavaş bir değişim süreci geçirmesi nedeniyle, avukatların politikaya atılınca mesleklerini unutarak yitirme tehlikeleri olmadığından siyasete rahatça katılabilmeleri,
4. Avukatlık mesleğinin yasa yapma süreciyle yakından ilişkili olması ve hukuk bilgisiyle parlamenteoya seçilen milletvekilinin yasa yapma konusunda başarılı olması, bu meslek grubundakilerin siyasette çok kalabalık sayıda boy göstermesine olanak sağlamaktadır.
5. Giderek karmaşıklaşan bir toplumsal yapıda sorunların üstesinden ancak hukuk bilgisi olanların gelebilecekleri inancının toplumda yaygın olması gibi nedenler, hukukçuların mecliste çok büyük sayılarda temsil edilmesine yol açmıştır (Altan, 2008).

Tablo 43 DP Giresun milletvekillerinin eğitim düzeylerini göstermektedir. Tablodan Giresun'u temsil eden vekillerin eğitim durumları hakkında bilgi edinebiliriz.

Tablo 43. Demokrat Parti Giresun Milletvekillerinin Eğitim Düzeyleri (Veriler T.B.M.M. Albümünden Derlenmiştir)

Okul Türü	Üniversite					Askeri Okul	Lise	Orta Okul	İlk Okul	Toplam
	Mühendis	Tıp	Siyasal	İktisat	Hukuk					
Mv. Sayısı	1	2	1	2	2	2	-	1	-	11

Demokrat Parti'nin Giresun Milletvekillerinin eğitim durumlarına baktığımızda, bu on yıllık dönemde görev yapan 11 milletvekilinden 8 tanesinin üniversite, 2 tanesinin Askeri okul ve 1 tanesinin de ortaokul mezunu olduğunu görmekteyiz. Üniversite mezunlarının kendi içinde dağılımını incelediğimizde, Hukuk Fakültesi, Tıp Fakültesi ve İktisat Fakültesi mezunlarının 2'şer adet, Siyasal Bilimler ve Mühendislik Fakültelerinin ise 1'er adet mezunu olduğunu görmekteyiz. Türkiye genelinde olduğu gibi Giresun'da da halkı temsil eden DP milletvekillerinin genel olarak yüksek öğretim mezunu olduğunu görmekteyiz.

Demokrat Parti Giresun milletvekillerinin eğitim düzeylerini de gösteren biyografileri Ek-1'de verilmiştir.

5. TARTIŞMA

DP dönemi eğitim politikaları ile ilgili olarak birçok araştırma yapılmıştır. Araştırmalar sonucu ortaya konan çalışmaların ise birçoğu, DP'nin genel eğitim politikalarını içermektedir. DP Dönemi'nde uygulanan eğitim politikalarının Giresun İline yansımalarını konu edindiğimiz bu çalışmada, o dönemde Giresun'da ilköğretim ve ortaöğretim alanında meydana gelen gelişmeleri değerlendirmeye çalıştık. Elde ettiğimiz verilerden hareketle DP dönemi genel eğitim politikaları ve bu politikaların Giresun İline yansımaları konusunda şu çıkarımları yapabiliriz:

DP, eğitim alanında ortaya koyduğu hedeflere ulaşmak amacıyla genel bütçeden eğitim için ayrılan ödeneğin miktarını arttırmıştır. O dönemde, eğitim bütçesi savunmadan sonra en yüksek bütçe olmuş ve eğitim bütçesi zamanla üç kata yakın artmıştır.

Karakök'ün (2011), DP Dönemi'ndeki eğitim politikalarını konu alan çalışmasında oransal olarak ortaya koyduğu rakamlar da bizim elde ettiğimiz verileri desteklemektedir. Şöyle ki Karakök (2011), 1940'lı yıllarda genel bütçeden eğitim için ayrılan ödeneğin %6–7 civarında iken, 1960 yılında iki kat artarak %13'ün üzerine bir orana çıktığını ifade eder.

Eğitim Bütçesinde meydana gelen bu artışa rağmen, DP Dönemi'nde okullaşma oranı, tek parti döneminin gerisinde kalmıştır. Çalışmamızı hazırlarken elde ettiğimiz veriler bu durumu destekler niteliktedir. DP iktidarı boyunca, tek parti döneminde açılan 17.106 ilkokula karşılık sadece 3.550 ilkokul açarken, ortaöğretim kademesinde ise 344 okula karşılık 303 okul açabilmiştir.

Tozar'ın (2010), "Eğitim Politikası Ve Demokrat Parti Dönemi" adlı çalışmasında "DP'nin okul yapımında ve eğitimin yurt geneline yayılması konusunda tek parti döneminin gerisinde kaldığı, Atatürk döneminde okullaşmanın büyüme oranının %97'lere, İsmet İnönü döneminde %95 seviyelerine ulaşmışken, DP Dönemi'nde ise bu oranın %63 seviyesine gerilediği" yönündeki ifadesi elde ettiğimiz bu sonuçla paralellik göstermektedir.

DP, eğitim alanında yaşanan sorunların tespiti ve çözümü için çalışma yürütmüştür. Bu bağlamda Türkiye'deki ilk ve ortaokullarda incelemeler yapmak için Amerikalı uzmanları ülkeye davet etmiştir. Bunun yanında, yabancı dilde eğitim veren ve Amerikan kolejlerinden ilham alınan Maarif Kolejleri'ni açmıştır. Bu durum, eğitim alanındaki uygulamalarda Amerikan eğitim sisteminden etkilendiğini göstermektedir.

Kılıç (2008) ve Taşdöven (2013), DP Dönemi'nin eğitim politikalarını konu alan çalışmalarında ulaştıkları sonuçlar, bizim elde ettiğimiz sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Kılıç (2008), çalışmasında "Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim alanında

yaptıkları değişiklikleri Amerikalı uzmanların raporları doğrultusunda yaptıklarını, aynı zamanda Amerikalı uzmanların Bakanlıkta danışmanlığa kadar yükselerek Türk eğitiminde büyük söz sahibi olduklarını” ifade ederken, Taşdöven (2013), konuyla ilgili olarak “Türk eğitim politikalarının şekillenmesinde ABD eğitim sisteminin etkisinin büyük olduğunu, ABD modelinde açılan Maarif Kolejleri gibi projelerin ABD eğitim sisteminin Türkiye’ye taşınmasına neden olduğunu” belirtmiştir.

DP Dönemi’nde, din eğitiminin etkinliği artmıştır. Ortaöğretimde din dersleri tekrar zorunlu hale getirilmiş, imam hatip okulları yeniden açılmış ve buna bağlı olarak Yüksek İslam Enstitüsü kurulmuş, İlahiyat fakültelerinin sayıları arttırılmıştır. Bu durum, DP’nin eğitim politikasının, tek parti döneminde uygulanan laik eğitim politikalarından uzaklaşmasına sebep olmuştur.

Eren’in (2007) ve Kılıç’ın (2008), konuyla ilgili yaptıkları çalışmalardan elde ettikleri sonuçlar da bu durumu destekler niteliktedir. Eren (2007), “DP döneminde Kur’an kurslarının giderek çoğalmaya başlamasının, hem ilköğretimde hem de ortaöğretimde din derslerinin zorunlu hale getirilmesinin, imam hatip okullarının sayısının artırılmasının, Yüksek İslam Enstitüsünün kurulmasının ve ilahiyat fakültelerinin sayısında artışa gidilmesinin laik eğitim sistemine zarar verdiğini” belirtirken, Kılıç (2008), “DP’nin imam hatip okulları açması, önce ilkokulların programına sonrada ortaokulların programına din dersi koyması... hem öğretim birliğine hem de laik eğitim anlayışına büyük darbe vurdu.” ifadelerini kullanmıştır.

DP Dönemi’nde, Giresun’da da Türkiye geneline benzer bir durum söz konusudur. DP Dönemi’nde Giresun’da okullaşma oranı, tek parti döneminin gerisinde kalmıştır. Tek parti döneminde Giresun’da toplam 196 ilkokul açılırken, DP Dönemi’nde açılan ilkokul sayısı 26’dır. Ortaöğretimde ise Giresun’da 7 ortaokul, 3 lise açan tek parti dönemine karşılık DP Dönemi’nde 3 ortaokul ve sadece 1 lise açılabilmiştir.

Durmuşoğlu’nun (2018) “Demokrat Parti Dönemi Giresun’da Eğitim Ve Tek Parti Dönemi İle Karşılaştırılması” adlı çalışmasında elde ettiği “İnönü döneminin ilk on yılında Giresun’da ilkokul sayılarında %127, öğrenci sayılarında %56,9 öğretmen mevcudunda ise %96,5 oranında bir artış yaşanmıştır. Menderes’in ilk on yılında ise, artış oranları ilkokullarda, %9, öğrenci sayılarında %35,3 öğretmen sayılarında ise %66,3’tür.” şeklindeki sonuç da çalışmamızın elde ettiği bulgularla paralellik göstermektedir. Gülşen (2014) de yaptığı çalışmada, Giresun’daki okullaşma oranının Türkiye ortalamasının altında kaldığını ifade etmiştir.

DP Dönemi’nde Giresun’da eğitim alanında yaşanan başlıca sorunlar ise, engebeli arazi yapısı, okulların bina durumunun kötü olması, öğretmen açığının yüksek olması ve okullara devam oranının düşük olması şeklinde sayılabilir. Giresun’da arazinin engebeli

olması eğitimin köylere ulaştırmasını zorlaştırmaktadır. O dönemde okul binası olarak genellikle Rumlardan kalma metruk evler kullanılmıştır ve bu binaların derslik ve onarıma ihtiyacı vardır. Okullardaki öğretmen yetersizliğinin yanında, özellikle köy okullarında öğrencilerin okula devam etme oranı düşüktür.

Özder Kesim (2014), okullar devam etme oranının düşük olduğunu vurguladığı çalışmasında bu durumu, “şehirde iş olanaklarının az olması sebebiyle oluşan işsizliğin insanları göçe zorlamasının sonucu olarak üretici kesimin oluşturduğu boşluğun yerini okul çağında olan çocukların doldurmasına” bağlamıştır. Durmuşoğlu'nun (2018) “Giresun'daki engebeli arazi yapısının eğitimin önünde büyük bir engel teşkil ettiği, okulların bina sorunlarının yanında yaşadığı bir diğer problemin ise öğretmen yetersizliği olduğu” şeklinde elde ettiği sonuç ise Giresun'da eğitim alanında yaşanan sorunlar konusunda elde ettiğimiz sonuç ile örtüşmektedir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

6. 1. 1. Birinci Alt Amaca Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt amacı, Demokrat Parti Dönemi öncesi Giresun ilinde okullaşma durumu ile ilgilidir. Bu alt amaç ile ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da açılan toplam ilkokul sayısı 196'dır, bu okullarda görev yapan ilkokul öğretmeni sayısı 393'tür, öğrenim gören öğrenci sayısı 18.960'tır ve mezun öğrenci sayısı 1.757'dir.
2. Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da, her yıl ortalama 7 ilkokul açılmıştır. Bir ilkokulda ortalama 2 öğretmen görev yaparken, bir öğretmen ortalama 48 öğrenciye eğitim vermiştir.
3. Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da, ilkokullarda yıllık ortalama 700 öğrenci öğrenim görürken, okul başına düşen öğrenci sayısı ortalama 96'dır. İlkokullardan her yıl ortalama 65 öğrenci mezun olurken, bir okuldan her yıl ortalama 8 öğrenci mezun olmaktadır.
4. Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da açılan toplam ortaokul sayısı 7'dir, 63 öğretmenin görev yaptığı bu okullarda, 922 öğrenci öğrenim görmüş ve 203 öğrenci de diploma almıştır.
5. Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da, bir ortaokulda ortalama 9 öğretmen görev yaparken, bir öğretmen ortalama 15 öğrenciye eğitim vermiştir. Bir okulda ortalama 130 öğrenci eğitim alırken, 29 öğrenci de mezun olmuştur.
6. Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da, lise düzeyinde öğrenim yapan 3 adet okul vardır. Fakat bu okulların öğretmen, öğrenci ve mezun sayıları ile ilgili veriler elde edilememiştir.
7. Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun'da okullaşma, eğitimin ilk basamağı olan ilköğretim kademesinde yoğunlaşmıştır.

6. 1. 2. İkinci Alt Amaca Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt amacı, Demokrat Parti hükümetlerinin uyguladıkları eğitim politikalarının Giresun ilinde, ilköğretim alanında etkileri ile ilgilidir. Bu bağlamda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. DP Dönemi'nde Giresun'da açılan toplam ilkokul sayısı 26'dır, DP Dönemi'nde yeni görevlendirilen ilkokul öğretmeni sayısı 138'dir, yine bu dönemde öğrenim

hayatının içerisinde dahil olan öğrenci sayısı 6.800 ve ilkokullardan mezun öğrenci sayısı 843'tür.

2. DP Dönemi'nde Giresun'da, her yıl ortalama 3 ilkokul açılmıştır. Bir ilkokulda ortalama 2 öğretmen görev yaparken, bir öğretmen ortalama 58 öğrenciye eğitim vermiştir. DP Dönemi'nde Giresun'da, ilkokullarda yıllık ortalama 680 öğrenci öğrenim görürken, okul başına düşen öğrenci sayısı ortalama 116'dır. İlkokullardan her yıl ortalama 84 öğrenci mezun olurken, bir okuldan her yıl ortalama 11 öğrenci mezun olmaktadır.
3. DP ilköğretim alanında, sayısal anlamda hedeflerine ulaşamamıştır. DP Dönemi'nde Giresun'da, ilköğretimin sayısal verileri, Cumhuriyet Dönemi'nin bir hayli gerisinde kalmıştır.

6. 1. 3. Üçüncü Alt Amaca Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt amacı, Demokrat Parti hükümetlerinin uyguladıkları eğitim politikalarının Giresun ilinde, ortaöğretim alanında etkileri ile ilgilidir. Bu alt amaç ile ilgili ulaşılan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

1. DP Dönemi'nde Giresun'da, toplam 3 adet ortaokul açılmıştır, bu dönemde ortaokullarda 55 yeni öğretmen görevlendirilmiştir ve toplam öğretmen sayısı 118'e yükselmiştir. Ortaokullarda 1.656 öğrenci öğrenim görmüş ve 234 öğrenci de diploma almıştır.
2. DP Dönemi'nde Giresun'da, bir ortaokulda ortalama 12 öğretmen görev yaparken, bir öğretmen ortalama 22 öğrenciye eğitim vermiştir. Bir okulda ortalama 260 öğrenci eğitim alırken, 44 öğrenci de mezun olmuştur.
3. DP Dönemi'nde Giresun'da, lise düzeyinde sadece 1 adet okul açılmıştır. Fakat bu okul ait öğretmen, öğrenci ve mezun sayıları ile ilgili veriler elde edilememiştir.
4. DP Dönemi'nde Giresun'da, ortaöğretim alanındaki sayısal veriler, Cumhuriyet Dönemi'nin gerisinde kalmıştır.

6. 1. 4. Dördüncü Alt Amaca Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt amacı, Demokrat Parti Dönemi'nde Giresun ilinde eğitimin oransal değişimi ile ilgilidir. Bu alt amaçla ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Cumhuriyetin ilk yıllarında ilköğretimdeki okullaşma oranı %196 iken, bu oran DP Dönemi'nde %133 olarak gerçekleşmiştir. İlkokullarda görevli öğretmen

sayılarının oranı %256 iken, DP Dönemi'nde ilkökul öğretmenlerinin sayılarındaki artış oranı %207 seviyesinde kalmıştır.

2. DP Dönemi'nde, Giresun'daki ilkökulların öğrenci sayılarındaki artış oranı %135'dir. Cumhuriyet Dönemi'nde ilkökullarda öğrenim gören öğrencilerin %10'u mezun olurken, bu sayı DP Dönemi'nde %12'ye yükselmiştir.
3. Cumhuriyetin ilk yıllarında ortaokullarda okullaşma oranı %700 iken, bu oran DP Dönemi'nde %142 seviyesinde kalmıştır. Ortaokullarda görevli öğretmen sayılarının oranı %630 iken, DP Dönemi'nde ortaokulların öğretmen sayılarındaki artış oranı %187 olarak gerçekleşmiştir.
4. DP Dönemi'nde, Giresun'daki ortaokulların öğrenci sayılarındaki artış oranı %470'tir. Cumhuriyet Dönemi'nde ortaokullardan diploma alan öğrencilerin oranı %22 iken, bu sayı DP Dönemi'nde %14'e düşmüştür.
5. DP Dönemi'nde Giresun'da, lise düzeyinde sadece 1 okul açılmıştır. Bu sayının Cumhuriyet Dönemi'nde açılan 3 tane liseye karşılık oranı %33'tür.
6. DP Dönemi'nde Giresun'da eğitim alanında yaşanan oransal değişim, Cumhuriyet Dönemi'ndeki oransal değişimin gerisinde kalmıştır.

6. 2. Öneriler

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Döneme ait Giresun ile ilgili kaynakların az oluşu ve arşivlerin araştırma yapmak için uygun durumda olmaması konunun derinlemesine incelenmesini zorlaştırmaktadır, bu sebeple araştırmacıların daha yakın dönemleri incelemeleri kaynak açısından yararlı olacaktır.
2. Döneme ait yeterli derecede yazılı kaynak olmadığı için araştırmacılar, o dönemde okullarda idarecilik ya da öğretmenlik yapmış kişileri tespit ederek, bir sözlü tarih çalışması yapabilirler.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Giresun'un eğitim tarihi ile ilgili çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Konuya ilgi duyan araştırmacıların bu konuyla ilgili çalışma yapmaları önerilmektedir,
2. Eğitimin Giresun'da ekonomik ve sosyal değişim üzerinde etkilerini ortaya koyabilecek çalışmalar da yapılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Akbaba, T. (1998), *Demokrat Parti Dönemi ve 27 Mayıs Dönemi Türk Eğitimi*. Ankara: Gün Yayıncılık.
- Akyüz, Y. (2008). *Türk eğitim tarihi (M.Ö. 1000-M.S.2008)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Akyüz, Y. (2011). Osmanlı döneminden cumhuriyete geçilirken eğitim-öğretim alanında yaşanan dönüşümler. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 9-22.
- Aldan, E. (2012). *Türkiye’de çok partili siyasi hayata geçiş yıllarının demokrasi kavramı ekseninde sosyolojik incelemesi: Demokrat Parti uygulamaları*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Altan, C. (2008). Türkiye’de 1950-1960 dönemi milletvekillerin sosyolojik özellikleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22.
- Aslan, E. (2014). *Türkiye’nin iç siyasetinde Demokrat Parti(1950-1960)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Aşçı, Çakmak, Z.(2012). *İsmet İnönü döneminde uygulanan iç politika’nın iktisadi, sosyo kültürel etkileri (1938-1950)*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bakan, S. ve Özdemir, H. (2013). Türkiye’de 1946-1960 dönemi iktidar-muhalefet ilişkileri: Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Demokrat Parti (DP)’ye karşı. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 373-397.
- Başgöz, İ. (1995) *Türkiye’nin eğitim çıkmazı ve Atatürk*. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Başgöz, İ. (2010). Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye’de eğitimin genel görünümü. M. A. Parlak (Haz.) *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu (07-09 Aralık 2005)* içinde (s.7-17), Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Bayram, E. (2014). *Atatürk ve İnönü dönemi Giresun’da iktisadi hayat (1923-1950)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Baytal, Y. (2007). Demokrat Parti dönemi ekonomi politikaları (1950-1957). *Atatürk Yolu Dergisi*, 40, 545-567.
- Beals, L. (1955) *Rehberliğin lüzumu hakkında rapor*. Ankara: Maarif Basımevi.
- Beşpınar, F. U. (2014). Türkiye’de evlilik. M. Turğut ve S. Feyzioğlu (Ed.) *Türkiye aile yapısı araştırması, tespitler, öneriler* içinde (s. 112-167). İstanbul: Çizge Tanıtım ve Kirtasiye Ltd. Şti

Bir tarih: lise binası yıkıldı. *Yeni Şebinkarahisar*, <http://www.yenisebinkarahisar.net/haber/bir-tarih-lise-binasi-yikildi-3268.html> adresinden 31 Temmuz 2018 tarihinde erişilmiştir.

Boran, A. (2000). Cumhuriyet döneminde eğitimde meydana gelen gelişmeler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 303-312.

Bozkurt, B ve Bozkurt, İ.(2010, Ay). İlköğretim Davası'nda iki portre: İsmet İnönü ve İsmail Hakkı Tonguç. K. Kocabaş (Haz.) *Aramızdan Ayrılışının 50.yıl Dönümünde İsmail Hakkı Tonguç ve Okul Öncesinden Yüksek Öğretime Eğitim Sorunlar, Çözüm Önerileri Sempozyum Bildirileri*, içinde (s.339-352), İzmir: Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği Yayınları.

Cenan, Ö. (2015). *İsmet İnönü dönemi öğretmen yetiştirme politikaları (1938-1950)*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir.

Cicioğlu H. (1985) *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim Tarihi Gelişimi* (2. baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Cicioğlu, H. (2010). Türkiye Cumhuriyetinde ortaöğretimin gelişimi. M. A. Parlak (Haz.) *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu (07-09 Aralık 2005)* içinde (s.137-172), Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri [CDA], (1957). Eğitim öğretim ve okulların genel durumu hakkında bilgi. Yer bilgisi: 030 01 91 568 12.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri [CDA], (1960). Milli Eğitim Bakanlığının faaliyetlerine ait rapor. Yer bilgisi:030 01 91 570 1.

Cumhuriyet'in 50. yılında Giresun il yıllığı (1973). Giresun İl Halk Kütüphanesi Kent Arşivi, Demirbaş no: 14365, Konu no: 915.6324

Cumhuriyet'ten önce ve cumhuriyet döneminde Giresun ili eğitim belgeseli. (1998). Giresun.

Çepni, S. (2014). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (7.baskı). Trabzon: Celepler Matbaacılık.

Çoban, A. (2018). Cumhuriyet dönemi hükümet programları ve öğretmenlik mesleği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 1278-1301.

Demirtaş, B. (2008). Atatürk döneminde eğitim alanında yaşanan gelişmeler. *Gazi Akademik Bakış Dergisi*, 1(2), 155-176.

Demokrat Parti tüzük ve programı (1949). Ankara: Doğu Matbaası.

Diñç, S. Cumhuriyet dönemi eğitim tarihinde V. Milli Eğitim Şûrası ve uygulamaları(5 - 14 Şubat 1953),http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/sait_dinc_V._milliegitim_surasi.pdf adresinden 15 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.

- Dinç, S. Cumhuriyet dönemi eğitim tarihinde VI. Milli Eğitim Şûrası ve uygulamaları (18 – 23 Mart 1957), http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK/arastirmalar/sait_dinc_VI._milli_egitim_surasi.pdf adresinden 15 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Doğan, H. (1989). Mesleki ve teknik eğitimin ilkeleri ve gelişmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1), 167-181.
- Dokuyan, S. (2014). Çok partili hayata geçişte önemli bir adım: Demokrat Parti'nin kuruluşu. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 151-169.
- Duman T. (1991) *Türkiye'de ortaöğretime öğretmen yetiştirme*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Duman, R. (2011). *Demokrat Parti döneminde (1950–1960) sosyal bilgiler eğitimi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Duman, T. (2010). *Türkiye'de mesleki ve teknik öğretimin gelişimi*. M. A. Parlak (Haz.) *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu (07-09 Aralık 2005)* içinde (s.173-188), Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Durmuşoğlu, E. (2018). *Demokrat Parti dönemi Giresun'da eğitim ve tek parti dönemi ile karşılaştırılması*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Emiroğlu, A. ve Uyanık N. (2017). Demokrat Parti dönemi din eğitimi bağlamında imam-hatip okulları. *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(18), 53-69.
- Eren, M. (2007). *Laiklik açısından Demokrat Parti dönemi milli eğitim politikaları*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ergün, M. (1982). *Atatürk devri Türk eğitimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Eroğul, C. (2017). *Demokrat Parti tarihi ve ideolojisi* (2.baskı). İstanbul: Yordam Kitap.
- Gezer, M. (2012). *Demokrat Parti iktidarının halk eğitimi politikaları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Giorgetti, Meşeci, F. ve Batır, B. (2008). İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığı döneminde eğitim politikaları. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi* 13-14, 27-56.
- Giresun il yıllığı (1967)*. Giresun İl Halk Kütüphanesi Kent Arşivi, Demirbaş no: 956.12, Konu no:9920.
- Giresun Mesleki ev Teknik Anadolu Lisesi Tarihçesi, http://giresuneml.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/28/01/150963/icerikler/tarihce_81764.html adresinden 15 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.

Giresun Ticaret Lisesi Tarihçesi, http://giresunkalem.tal.meb.k12.tr/icerikler/okulumuzun-tarihcesi_80093.html adresinden 15 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.

Gülşen, A. (2014). *Giresun'da sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel yaşam (1945–1960)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.

Gürsoy, A. (2000). *Tek parti döneminde Giresun'da eğitim (1923-1950)*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Işık Gazetesi, (09 Şubat 1953). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (01 Haziran 1959). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (10 Aralık 1954). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (11 Haziran 1952). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (17 Aralık 1952). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (17 Aralık 1959). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (17 Temmuz 1953). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (18 Ocak 1952). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (02 Aralık 1959). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (02 Haziran 1953). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (21 Ağustos 1952). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (23 Ocak 1953). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (27 Mart 1951). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

Işık Gazetesi, (30 Mart 1953). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.

- Işık Gazetesi, (06 Aralık 1954). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.
- Işık Gazetesi, (08 Eylül 1953). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.
- Işık Gazetesi, (06 Aralık 1952). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.
- Işık Gazetesi, (06 Aralık 1954). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.
- Işık Gazetesi, (20 Haziran 1952). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.
- Işık Gazetesi, (21 Mart 1953). Milli Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Arşivi, Yer Bilgisi: 202 ALF I1228.
- Kaplan, İ. (1999). *Türkiye’de milli eğitim ideolojisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kapluhan, E. (2011). *Türkiye Cumhuriyeti’nde Atatürk dönemi eğitim politikaları (1923–1938) ve coğrafya eğitimi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karagözoğlu, G. (1994). *Atatürk’ün eğitim savaşı*. I. Uluslar arası Atatürk Sempozyumu.
- Karakök, T. (2011). Menderes dönemi’nde (1950-1960) Türkiye’de eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 89-97.
- Karakütük, K. (2001). Cumhuriyetin kuruluşundan plânlı döneme kadar eğitimin finansmanı: 1923-1960. *Milli Eğitim Dergisi*, (149), https://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/149/karakutuk.htm adresinden 16 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Karpat, K. H. (2010). *Türk demokrasi tarihi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kartal, S. (2008). Toplum kalkınmasında farklı bir eğitim kurumu: Köy enstitüleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 23-36
- Kesim, Özder, E. (2014). *Menderes dönemi Giresun’da iktisadi hayat (1950-1960)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Keskin, Z. Y. (2012). Demokrat Parti iktidarı ve günümüze yansımaları. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 107-130.
- Kılıç, E. (2008). *Demokrat Parti dönemi milli eğitim politikası (1950–1960)*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Milli Eğitim Bakanlığı [M.E.B.], (1960). *Türkiye eğitim milli komisyonu raporu*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [M.E.B.],(2017). *Tarihi yüz lise*. Ankara: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T. (2013). *Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri (22 Mayıs 1950-20 Kasım 1961)*. (2. cilt). Ankara: TBMM Basımevi.
- Oğuz, E. S. (2010). *Türkiye’de Kültür Politikaları ve Kütüphaneler 1923-1980*,(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, Y. ve Aktaş, E. (2011). Halkevleri (1932’den 1951’e). *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 45, 235-262.
- Özen, Y., Gül, A., Gülaçtı, F. (2007). Demokratik eğitim politikası (eleştirel bir yaklaşım). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 111-130.
- Öztükmen, A. (1998). *Türkiye’de folklor ve milliyetçilik*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Öztürk, K. (1969). *Cumhurbaşkanlarının Türkiye Büyük Millet Meclisini açış nutukları*. İstanbul: Baha Matbaası.
- Pazar, M. (2001). *Demokratik eğitimde bir anıt kurum: Köy enstitüleri*. Ankara: Güldikeni Yayınları
- Rufi, J.J. (1953). *Türkiye’de ortaöğretim müşahedeler, problemler ve tavsiyeler*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Sarısaman, S. (1999) *Cumhuriyetin ilk yıllarında Giresun (1923-1930) sosyal, kültürel ve ekonomik hayat*. İstanbul: Giresun Belediyesi Kültür Yayınları.
- Sinanoğlu, S. (1999) *Türk hümanizmi II*. İstanbul: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.
- Soydan, T. (2013). Osmanlı’dan cumhuriyet dönemine Türkiye’de temel eğitimin gelişmesi ve finansmanı sorunu. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 53-73.
- Şahin, E. ve Tunç, B. (2015). Demokrat Parti’nin kuruluş süreci ve DP – CHP siyasi mücadelesi (1945-1947). *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 31-69.
- Şimşek, E. (2013). Çok partili dönemde yeniden din eğitimi ve öğretimine dönüş süreci (1946-1960). *Atatürk. Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 49, 391-414.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi [T.B.M.M.] (1950). Dokuzuncu dönem, ikinci yasama yılı, 01/11/1950 tarihli birinci birleşim. *T.B.M.M. Tutanak Dergisi*, 2, 1-18.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi [T.B.M.M.](1951). Dokuzuncu dönem, ikinci yasama yılı, 25/11/1951 tarihli elli birinci birleşim. *T.B.M.M. Tutanak Dergisi*, 5, 753-888.

- Türkiye Büyük Millet Meclisi [T.B.M.M.] (1951). Dokuzuncu dönem, üçüncü yasama yılı, 24/12/1951 tarihli yirmi birinci birleşim. *T.B.M.M. Tutanak Dergisi*, 11,307-354.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi [T.B.M.M.] (1952). Dokuzuncu dönem, üçüncü yasama yılı, 26/11/1952 tarihli kırk sekizinci birleşim. *T.B.M.M. Tutanak Dergisi*, 13,850-945.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi [T.B.M.M.] (1952). Dokuzuncu dönem, dördüncü yasama yılı, 26/12/1952 tarihli yirmi ikinci birleşim. *T.B.M.M. Tutanak Dergisi*, 18,430-448.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi [T.B.M.M.] (1953). Dokuzuncu dönem, dördüncü yasama yılı, 25/11/1953 tarihli elli üçüncü birleşim. *T.B.M.M. Tutanak Dergisi*, 20,931-1041.
- Tangülü, Z. (2008). *Demokrat Parti dönemi'nin ilköğretim politikaları (1950-1960)*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Taşdöven, Z. (2013). *Demokrat Parti dönemi eğitim anlayışı(1950-1960)*, (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi [T.B.M.M.] Ad defteri, dönem VIII.* https://global.tbmm.gov.tr/docs/secim_sonuclari/secim3_tr.pdf adresinden 16 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Tompkins, E. (1954). *Türkiye Cumhuriyeti orta dereceli okullarda organizasyon, idare ve teftiş*. Ankara: Maarif Basımevi.
- Torun, E. (2002). *II. Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'de Kültürel Değişimlere Yol Açan İç Ve Dış Etkenler (1945-1960)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Tozar, Y. (2010). *Eğitim politikası ve Demokrat Parti dönemi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TÜİK (2010). *İstatistik göstergeler 1923-2009*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- Ulus Gazetesi* (16 Mayıs 1950). Milli Kütüphane Samsung Dijital Kütüphane Birimi.
- V. Millî Eğitim Şûrası, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29164807_5_sura.pdf adresinden 15 Eylül 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Wofford, K.V. (1952). *Türkiye Köy İlkokulları Hakkında Rapor*, (F. Varış Çev.) Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Yıldıran, G. (2012). Cumhuriyet döneminde eğitim ve eğitim kurumları. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 29(2), 1-26.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S. ve Zeynel B. K. (Ed.). (2010) *TBMM albümü 1920-2010*. (2. cilt 1950-1980). Ankara: GÖKÇE OFSET Matbaacılık Limited Şirketi.

Yılmaz, A. (2015). Geçmişten günümüze Giresun'da eğitim öğretim. Ü. Bekdemir ve M. Fatsa (Ed.), *Geçmişten günümüze Giresun* içinde (s. 372-390). İstanbul: Giresun İl Özel İdaresi Kültür Serisi.

Yılmaz, M. (2018). Bir modernleşme projesi olarak Halkevleri: Ünye Halkevi ve faaliyetleri (1932-1950). *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 62, 399-416.

Yiğit, A. A. (1992) *İnönü dönemi eğitim ve kültür politikası (1938-1950)*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Yüce, C. (2008). *Demokrat Partinin eğitim politikası ve Cumhuriyet Halk Partisinin muhalefeti*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Zafer Gazetesi (13 Temmuz 1953). Milli Kütüphane Samsung Dijital Kütüphane Birimi.

Zafer Gazetesi (15 Eylül 1956). Milli Kütüphane Samsung Dijital Kütüphane Birimi.

Zafer Gazetesi (16 Aralık 1955). Milli Kütüphane Samsung Dijital Kütüphane Birimi.

Zafer Gazetesi (17 Mayıs 1950). Milli Kütüphane Samsung Dijital Kütüphane Birimi.

Zafer Gazetesi (18 Kasım 1958). Milli Kütüphane Samsung Dijital Kütüphane Birimi.

Zafer Gazetesi (18 Ocak 1951). Milli Kütüphane Samsung Dijital Kütüphane Birimi.

Zafer Gazetesi (20 Kasım 1959). Milli Kütüphane Samsung Dijital Kütüphane Birimi.

Zafer Gazetesi (23 Ağustos 1954). Milli Kütüphane Samsung Dijital Kütüphane Birimi.

Zafer Gazetesi (23 Ekim 1955). Milli Kütüphane Samsung Dijital Kütüphane Birimi.

Zafer Gazetesi (07 Eylül 1955). Milli Kütüphane Samsung Dijital Kütüphane Birimi.

8. EKLER

Ek 1. Millet Vekilleri Biyografisi

Hamdi BOZBAĞ (Ahmet Hamdi BOZBAĞ)

DP Giresun - 1918, Mustafa – Fatma – İstanbul Fen Fakültesi Mühendislik Bölümü, Colorado Üniversitesi Yüksek Maden ve Jeoloji Mühendisliği Okulu ve Master - İngilizce, Fransızca – Maden ve Jeoloji Mühendisliği – Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Prospektör Mühendisi, Serbest Madenci, Ticaret, Mühendislik Bürosu sahibi – IX., X. ve XI. Dönem Giresun Milletvekili - Avrupa Konseyi Üyesi - Evli, 3 Çocuk. (TBMM ALBÜMÜ;S.715).

Ali Naci DUYDUK

DP Giresun - 1893, Ömer – Emine - İstanbul Tıp Fakültesi – Tıp – Türk Birleşme Derneği Genel Kâtibi, Kafkasya Neşri Maârif Cemiyeti 2. Başkanı, Karadeniz Gazetesi sahibi, Alucra, Giresun Hükümet ve Belediye Tabîbi, Giresun Hususi İdaresi Frengi Mücadele Tabîbi, Fisko Birlik İdare Meclisi Başkanı, Belediye Genel Meclis Üyesi, Olağanüstü Sıtma Savaşı Trabzon-Giresun Şubesi Sıtma Mücadele Tabîbi, Serbest Doktor, Çiftçi – IX., X. ve XI. Dönem Giresun Milletvekili – Bekâr, 1 Çocuk. Ölüm Tarihi: 15.10.1980 (MERNİS'ten çıkarılan vukuatlı nüfus kayıt örneğinde, 16.10.1980 tarihinde vefat ettiği görünmekle birlikte, Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan Ayın Tarihi yayınından ve Milliyet Gazetesi'nin 28.10.1980 tarihli nüshasında görülen "Vefat ve Teşekkür" ilanından, 15.10.1980 Çarşamba günü vefat ettiği belirlenmiş ve bu tarih esas alınmıştır.) (TBMM ALBÜMÜ;S.716).

Hayrettin ERKMEN

DP Giresun - 1915, Ali – Rahime - Siyasal Bilgiler Fakültesi, Cenevre Üniversitesi İktisat Fakültesi Doktora, Lozan Hukuk Fakültesi - Fransızca, İngilizce - İktisat Doktoru, Hukuk ve Maliye – Maliye Bakanlığı Varidat Umûm Müdürlüğü 2. Mümeyyizi, Toprak Mahsulleri Ofisi Memuru, Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu Raportörü, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Umûmî İktisat ve İktisat Teorisi Asistanı – IX., X. ve XI. Dönem Giresun Milletvekili – X. Dönem Dışişleri Komisyonu Başkanı - 20., 21. ve 23. Hükümet Çalışma Bakanı, 23. Hükümet Ticaret Bakanı – Evli, 1 Çocuk. Ölüm Tarihi: 18.05.1999 (TBMM ALBÜMÜ;S.716).

Tahsin İNANÇ (Hasan Tahsin İNANÇ)

DP Tirebolu - 1914, Emin – Azize - İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu - Fransızca, İtalyanca, Az düzey İngilizce – İktisat, Bankacılık – Muhasebât Genel Müdürlüğü Memuru, Millî Emlak Müdürlüğü Memuru, Etibank Müfettişi, Teftiş ve Kontrol Müdürlüğü Müfettişi, Etibank Ağaçlı Linyitleri İşletmesi İdari Müdür Muavin Vekili – IX., X. ve XI. Dönem Giresun Milletvekili - Bekâr. Ölüm Tarihi: 04.02.196 (TBMM ALBÜMÜ;S.716).

Ek 1'in devamı

Doğan KÖYMEN (Arif Doğan KÖYMEN)

DP Alucra - 1901, Mehmet Şevki - Harp Okulu - Askerlik - Doğu Matbaası sahibi, İl Daimî Encümen Azası – IX., X. ve XI. Dönem Giresun Milletvekili - Evli, 1 Çocuk. Ölüm Tarihi: 22.02.1992 (TBMM ALBÜMÜ;S.716).

Arif Hikmet PAMUKOĞLU

DP – MP - Bağımsız Giresun - 1908, Hüseyin – Seher – Siyasal Bilgiler Okulu - Fransızca, Almanca, İngilizce - Devletler Hukuku Doçent Doktoru – Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşaviri ve Ticaret Dairesi 1. Siyasi Daire Memuru ve 3. Kâtibi, Bükreş Elçiliği 3. Kâtibi, Dışişleri Bakanlığı Genel Kâtipliği Kâtibi ve 2. Kâtibi, Berlin Büyükelçiliği Başkâtibi, Birleşmiş Milletler Daimî Temsilciliği Memuru, Siyasal Bilgiler Okulu Hukuk Grubu Doçenti, Polis Enstitüsü Devletler ve Amme Hukuku Öğretim Üyesi – IX. Dönem Giresun Milletvekili - Evli, 3 Çocuk. (TBMM ALBÜMÜ;S.563).

Mazhar ŞENER

DP Giresun/Vanazıt - 1916, Abaza Hafız Mehmet – Hatuncuk - İstanbul Hukuk Fakültesi - Fransızca – Maliye - Maliye Müfettişi – IX., X. ve XI. Dönem Giresun Milletvekili - Evli, 2 Çocuk. Ölüm Tarihi: 31.08.2004 (TBMM ALBÜMÜ;S.716).

Adnan TÜFEKÇİOĞLU (Ali Adnan TÜFEKÇİOĞLU)

DP Rize - 1911, İlyas – Emine - Ortaokul - Az düzey Fransızca - Ticaret ve Basın - İleri Gazetesi sahibi, Sanayici, Tüccar – IX. Dönem Giresun Milletvekili - Evli, 2 Çocuk. Ölüm Tarihi: 14.05.1975 (TBMM ALBÜMÜ;S.563).

Abdullah İZMEN

DP Giresun/Boztekke - 1915, Mustafa – Emine - Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Hukuk - Savcı ve Hâkim, Boztekke Köyü, Kurtuluş Köyü, Nevsiakköy Okulu Öğretmen Yardımcısı, Gümrük ve İnhisârlar Muhasebe Memur Namzedi, Milli Savunma Bakanlığı Hava Muhasebesi Memuru, Gerze Cumhuriyet Savcı Yardımcısı, Giresun Belediye Meclis Üyesi - Serbest Avukat – X. Dönem Giresun Milletvekili - Evli, 2 Çocuk. Ölüm Tarihi: 13.09.1991(TBMM ALBÜMÜ;S.635).

Sadık ALTINCAN (Mehmet Sadık ALTINCAN)

DP İstanbul - 1898, Ruşen – Şaziye - Deniz Harp Akademisi - İngilizce, Almanca - Askerlik, Oramiral - Genelkurmay Başkanlığı Deniz Kurmay Başkanı, Harp Filosu, Deniz Eğitim, Donanma, Deniz Kuvvetleri Komutan Vekili – XI. Dönem Giresun Milletvekili - Bekâr. Ölüm Tarihi: 16.02.1963 (TBMM ALBÜMÜ;S.715).

Ek 1'in devamı

Mustafa HEMİŐ

DP Şebinkarahisar - 1915, Tefvik – Hatice - İstanbul Üniversitesi Tıp Fakóltesi - Fransızca – Tıp – Burhaniye ve Bozüyük Belediye Tabîbi, Manyas Hükümet Tabîbi, Manyas ve Bandırma Sıtma Savaş Tabîbi, Şebinkarahisar Hükümet Tabîbi ve Sağlık İdaresi BaŐtabîbi, Hakkâri Sağlık Müdürü – XI. Dönem Giresun Milletvekili - Evli. Ölüm Tarihi: 20.02.2005 (TBMM ALBÜMÜ;S.716).

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

TELLİ, 1989 yılında Giresun'un Tirebolu ilçesinde doğdu. İlköğrenimini 2003 yılında Karakaya İlköğretim Okulunda, ortaöğrenimini 2006 yılında Tirebolu Lisesinde tamamladı. 2008 yılında Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünü kazandı ve bu Bölümden 2012 yılında mezun oldu. 2014 yılında kazandığı Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tarih Eğitimi Bölümünden Eylül 2019 tarihi itibariyle mezun olmuştur.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-Posta : kemalll_2810@hotmail.com